LEFTERE'DEN GÜZELÇAMLI'YA
ÇALGILAR, ÇALGICILAR ve MÜZİK DAĞARLARI

From Leftere to Güzelçamlı: Instruments, players and their repertoires

Hazırlayan

Doç. Dr. Hüseyin YALTIRIK

İzmir Radyosu THM (E) Sanatçısı

Özet

1923 Lozan Antlaşmasını takiben Selanik'e bağlı Drama kazasının Praveşte (*Pravuşta*) yöresindeki Leftere köyünden, o zamanlar İzmir'e bağlı olan Kuşadası'nın (*Çanlı*) Güzelçamlı köyüne 1924 yılının Şubat ayında yerleşen mübadil çalgıcıların beraberlerinde taşıdıkları ve Anadolu'ya getirdikleri çalgılar ile bu çalgılarla icra ettikleri müzik, kültürümüz açısından önemlidir. Bu çalgılar eşliğinde ya da eşliksiz olarak söylenen türküler ve halk oyunları da bir o kadar önem arz eder. Türküler içinde geçen yer, şahıs, olgu ve olayların sözlerde/şiirlerde yer alması mübadele öncesindeki yaşam tarzlarının sonradan gelen kuşaklara aktarılması, günümüzde kültürel bellek çalışmaları bakımından da incelenmeye değerdir. Çalgıcılar tarafından icra edilen halk müziği ürünlerinin bazıları, mübadele sonrasında yerleşilen İzmir ve yöresinde geleneksel bağlamlardaki müzikli pratiklerin bir parçası olarak sürdürülürken, geçmişten izler sunmakta; sosyo-kültürel yaşamın unsurlarını da resmetmektedir. Sözgelimi, 18.yy.da III. Selim'e atfedilen "Ey Gaziler Yol Göründü" eseri, zaman içerisinde söz–müzik değişikliğine uğrayarak, Selanik ve çevresinde özellikle gelin uğurlamalarında Nevbet (Növbet/Nöbet) havalarında ve gelinin düğün alayı ile güvey evine getirilmesine eşlik eden çalgıcıların (dârecilerin/dairecilerin) dillerinde yerini bulmuştur. Selanik ve yöresinden mübadil olarak köyce göç edenler Akdeniz ve Gülcemal gibi vapurlarla gelerek, yurdun diğer beldelerinde olduğu gibi İzmir ve çevresindeki yerleşim alanlarına toplu olarak köyce yerleştirilmişlerdir. Bu mübadiller başta tütüncülük ve çiftçilik olmak üzere hayvancılık, zanaatkârlık gibi işlerle meşgul olurken, toplumsal yaşamda geçiş dönemleri olarak tanımlanan "doğum, düğün, kına, ölüm, ramazan–bayram, hıdrellez" gibi geleneksel pratiklerde müziği daima kullanmışlardır. Mübadillerin müziksel pratiklerinde kullandıkları çalgılar genellikle "daire, davul–zurna, kaval, toprak dümbelek" gibi çalgılar olmuştur. Bu çalgılar eşliğinde "türküler, oyun havaları ve ramazan manileri" seslendirilmiş olup gündelik ve tarıma dayalı işlerde ise çalgı eşliği olmaksızın söylenen türküler kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu çalışma 'Büyük Mübadele' olarak da adlandırılan Türk–Yunan mübadelesi sürecinde 1924 yılında Selanik Drama'ya bağlı Praveşte yöresinin Leftere köyünden Kuşadası'nın Güzelçamlı beldesine yerleşen çalgıcıları, çalgıları ve icra ettikleri müzik dağarını konu etmektedir.

Anahtar kelimeler: Mübadele, Selanik, İzmir, Güzelçamlı, Müzik, Türküler/Ezgiler

Abstract

Following the 1923 Treaty of Lausanne, the exchanged musicians who settled from Leftere village in the Praveşte (Pravuşta) region of the Drama district of Thessaloniki in February 1924 to Güzelçamlı village of Kuşadası which was then affiliated with İzmir, carried with and brought them to Anatolia, as well as the music they performed with these instruments, are important in terms of our culture. The folk songs and folk dances sung with or without these instruments are equally important. The fact that the places, persons, facts and events mentioned in the folk songs are included in the lyrics/poems is worth examining in terms of the transfer of lifestyles before the exchange to subsequent generations. While some of the folklore products performed by the musicians are continued as a part of the musical practices in traditional contexts in İzmir and its region, where the population was settled after the exchange, they also offer traces from the past and depict elements of socio-cultural life. For

instance, in the 18th century, during the time of Selim III, the piece "Ey Gaziler Yol Göründü" attributed to him, underwent changes in lyrics and music over time and found its place in the repertoire of musicians (dâre players /daire players) who accompanied the bride to the groom's house in the wedding procession in Thessaloniki and its surroundings. The people who migrated from Thessaloniki and its surroundings as villages arrived on ferries such as Akdeniz and Gülcemal and were settled in the settlement areas in İzmir and its surroundings as villages. While these people were engaged in jobs such as tobacco farming and farming, animal husbandry and craftsmanship, they always used music in traditional practices such as "birth, wedding, henna, death, Ramadan-bayram, Hıdrellez" which are defined as transition periods in social life. The instruments used by the people who migrated in their musical practices are generally "daire, davul-zurna, kaval, toprak dümbelek". Accompanied by these instruments, "folk songs, folk dance tunes and Ramadan folk songs" were sung, and in daily and agricultural activities, folk songs sung without any musical accompaniment have been passed down from generation to generation and have survived to the present day. This study is about the musicians, their instruments and the repertoire they performed, who settled in Güzelçamlı village of Kuşadası from the Leftere village in the Praveşte region, which was affiliated with the Drama of Thessaloniki, in 1924 during the Turkish-Greek population exchange, also known as the Great Population Exchange.

Key words: Population Exchange, Thessaloniki, İzmir, Güzelçamlı, Music, Folk Songs/Tunes.

Giriş

Selanik ve yöresinden mübadil olarak, köyce göç edenler Akdeniz, Sakarya ve Gülcemal gibi vapurlarla İzmir'e de gelerek, İzmir ve çevresindeki yerleşim alanlarına topluca ve hatta köyce yerleştirilmişlerdir.

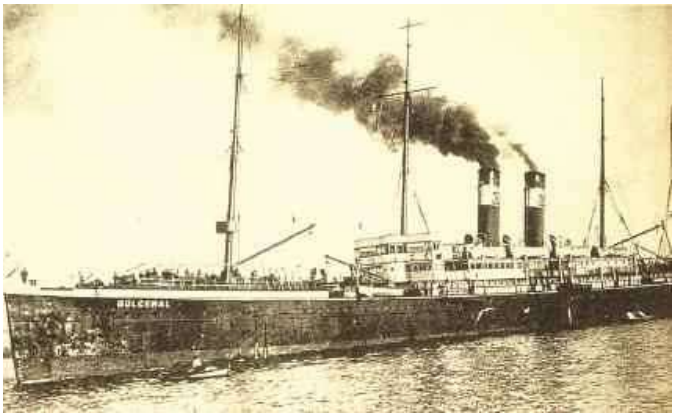

Resim 1. Gülcemal Vapuru

Leftere halkı Kavala limanından kalkarak Akdeniz vapuru (gemisi) ile 28 Şubat 1924 Perşembe günü İzmir'e ulaşmış ve o zamanlar Konak'ta bulunan askerî Sarı Kışla'da geçici olarak konaklamışlardır. Kafile onbeş günlük karantina süresinde iken, köyün ileri gelenleri yerleşilecek köy olarak Rumlardan boşalmış Çanlı köyünü bulurlar ve karantinadan sonra –başta develerle olmak üzere– çeşitli araçlarla yola koyulup bu köye yerleşirler. Leftere'den Güzelçamlı'ya olan bu yolculuk "Güzelçamlı Destanı" isimli şiirimde şu satırlarda yer almaktadır:

GÜZELÇAMLI DESTANI
(*Şerif Baykurt'un "Urumeli'nde Zaman" şiirine naziredir)*

Duyulurdu gece mavzer sesi Urumeli'nde
İhtiyatlar silah çatardı Lofça belinde
Aliş gelirdi Aliş, Aliş türküsü dilinde,
Yağma yağmur esme bre deli rüzgâr, yolda yolcum var benim
Başım uğradı sevdaya, yar ile cengim var benim

Orda türkü söylerdi deniz, yayardı köpüklerini
Kumsalda el ederdi Leflere kızları uçurup geniş eteklerini
Selanik'i gözyaşımdan sel mi alır sel mi alır
Bir yâr sevdi deli gönül onu da bizden el mi alır el mi alır?
Kavala kahvelerinde bir yaralı kahraman
Osman Paşam dilden dile söylenir
Pembe boyalı bir evin bahçesinde gök gözlü Bir oğlan
Dut dalinde sallanır da sallanır
Eyyam gelir, boz kalpaklı yiğit paşam
Ankara'ya bir gazaya yollanır…
Esme Karadeniz esme, güller karalı
Meriç boylarında, gönüller yaralı

Drama bahçelerine anam kuşlar mı konar kuşlar mı konar?
İnsan sevdiceğine böyle mi yanar, böyle mi yanar?

Acı bir poyraz esti Drama'ya sertleşti rüzgâr
Leftere kahvesinde bir söz işitildi: "Tamam bu kadar!"
Haydi bakalım bir yolculuk ki, bir yolculuk;
Ne hayvan kaldı köyde ne çoluk, ne çocuk !

Akdeniz Vapurunda sefer başladı Anadolu'ya,
Ne o? Kim o bağıran: "Tekke bobamız kaldı, Tekke bobamız kaldı Tekke Bayırında..."
Aman Tekke baba, canım Tekke baba,
Toprağın bol olsun şimdi orada,
Bir sen kaldın Leftere'mizde bir de türben,
Ne olur bile geleydin bizimle Anadolu'ya....
Seni *Baldere*'de misafir ederdik
İstersen *sıra yemişler*i sana verirdik
Karadere, Durudere, istersen *Tomatik Tepe*'yi....
Yeşil sarığın yeterdi bize,
Öğrettiğin dua hâlâ dilimizde: "Yattım sağıma, döndüm soluma,
Beş melaike gelsin yanıma..." diye...

Lâkin vakit geldi, Akdeniz Vapuru yol aldı Kavala'dan Taşoz'a doğru
Kamaralarda telaş var, ne var? Ne oldu?
Deniz neden huysuz? Dua okuyoru Hörü Teyze, Abbas Dayı huzursuz…
İbraam Dayı salavat getiriyoru, Zelâ aba endişeli... Deniz kurban istiyuru besbelli...

Nice hayvan döküldü ağlaya ağlaya denize
Bu yolculuk reva mıydı koca AKDENİZ'e…

Yolcular perişan, kızanlar aç taksil,
Bir umut belirdi gaipten ve derinde…
Tekke bobalar yetişti Hızır gibi "ALLAHU EKBER" diye diye...
Umutla, sevinçle karışık yol aldı Kemal'in gemisi İzmir'e doğru.

İzmir'in denizi kız, kızı deniz kokarmış,

Sokakları hem kız hem deniz...

İzmir'de kaldı Leftere'liler, Karantinada tam on beş gün
Lâkin deniz var, bayır var da, uva yoktu…
Su vardı bereket ama bunar yoktu, kuva yoktu…
Yanmış yıkılmış İzmir soğuk mu soğuk,,,
Sıcacık bir aş vardı da, ev yoktu, yuva yoktu…

Barza Ahmet'ler koyuldu yola.
"Turnam, turnam ben burda durmam" dediler...
Selçuk geçilip Ada'ya varıldığında,
Hiçbir yeri beğenemedi Leftere'liler
Onlar için "SU" demek, "BAYIR" ve "UVA" demek hayat demekti.
Bir de söz işittiler ki: "ÇANLI"da *misir* yetişirmiş ağaç gibi...
Sonunda geldiler işte bu beldeye tam 400 kişi.
Cami yaptılar kiliseyi,
Hallettiler dinî meseleyi…

Kavaz Dayı çaydan "aşaaya" davul çaldı:
"Duyduk duymadık demeyin, "Articek" bu köyün adı Güzelçamlı.."
Kara ferece, beyaz yaşmak bize Leftere'den hatıra kaldı.

Zurna çalarmış Baba Hasan bu diyarda, *Drama Karşılaması*, *Patrona*…
Kavaz Dayı ile Davulcu Hamit Davul çalarmış ona…
Daireyi ateş üstüne tutarmış "Daareci Fatme", germek için deriyi…
Gelin havalarını vururmuş, *Hanım Ayşe'yi*, baştan sona…

Seni unutmadık ey Meto Tete, Parlak Dayım, Mandıracı Hüseyin…
"İn bre deyuz pin bre deyuz" diyen Durak Dayım,
Ey bre Hörü teyzem, ey bre Zelâ abam,
Bir masal da bize anlatır mıydın Çanlı Dayım,
Çok bostanını yedik, helal et Gümüş Mümün,
Ökkeş Dayılar da gelip geçti buradan bir gün
Nerede otobüsü Mamur Usta'nın, sarı üstlüğü Rüstem Ali'nin
Hâlâ balık tutar mı Filiz?
Arap Dayım seni de unutmadık biz.

Sesin kulaklarda hâlâ Bayram Mömedim,
Hüsnü Dayım "Kabadayı" oynar, Peltekoğlu'nu görmedim

Artık burada deniz yayıyor köpüklerini…
Kalamaki'den el ediyor Güzelçamlı kızları savurup eteklerini…
Çam kokusundan sarhoş olan şu dağlar,
Bir Rumeli türküsü söyler ki yüzüm güler kalbim kan ağlar…

Güzelçamlı bahçelerine anam kuşlar mı konar, kuşlar mı konar
İnsan "sevdiceğine" böyle mi yanar, böyle mi yanar?

Hüseyin YALTIRIK, I993

Resim 2. Leftere Köyü

Resim 3. Leftereli Atalarımızı taşıyan Akdeniz Vapuru

Resim 4. Akdeniz Vapuru

Bu mübadiller başta tütüncülük ve çiftçilik olmak üzere hayvancılık, zanaat gibi işlerle meşgul olurken, toplumsal yaşamda geçiş dönemleri olarak tanımlanan "doğum, düğün, kına, ölüm, ramazan–bayram, hıdrellez" gibi geleneksel pratiklerde müziği daima kullanmışlardır.

Mübadil olarak Leftere'den Güzelçamlı'ya gelenler arasında çalgıcılar da mevcuttu. Bu çalgıcıların kullandıkları çalgılar genellikle "daire, davul–zurna, kaval ve toprak dümbelek" idi ancak kaval bir meslek çalgısı olmaktan ziyade bir çoban çalgısı olarak kullanılırdı. Leftere'deki çobanların bellerinde taşıdıkları 'dilli düdük' kaval da Güzelçamlı'ya getirilen çalgılar arasındadır ve Güzelçamlı'da 1990'lı yıllara kadar kullanılmıştır. Güzelçamlı halkından olup yaptığı ve çaldığı çoban kavalları (Dilli Düdük) ile tanınan Şevket Fakçı kavalları kargıdan, dil kısmını ise uygun söğüt dallarından yapardı. Hatta 1970'li yıllarda yapıp hediye ettiği iki adet kaval halen tarafımdan korunmakta ve dün yapılmış gibi sağlam olup çalınabilmektedirler.[1]

'Büyük Mübadele' olarak da adlandırılan Türkiye–Yunanistan arasındaki nüfus değişimiyle pek çok mübadil çalgıcılar da çalgılarıyla birlikte Anadolu'ya ve Trakya'ya gelip yerleşmişlerdir. Anadolu'da Samsun ve Bafra dolaylarına yerleştirilen mübadil çalgıcılar özellikle davul–zurna takımları olarak geleneksel icralarını günümüze kadar sürdürmüşlerdir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu icra geleneğini sözgelimi, genç zurna ustalarından Ümit Gümüştaş (d. 15 Mart 1980), düğüncü bir ekip olarak halen Samsun ve Bafra havalisi başta olmak üzere mübadil havalarını seslendirmeye devam etmekte ve ayrıca *Facebook* ve *TikTok* gibi sosyal medya ortamlarında paylaşımlar yapmaktadır. Trakya bölgesinde Kırklareli çevresinde Selanik ve Serez'den gelen mübadil zurnacıları kaba zurna icra geleneğini sürdürmektedir. Bunların başında Kara Hüseyin lâkaplı Hüseyin İhnalı (ö. 1998) Yenicevardar kökenli bir mübadil olan amcası Ömer ustadan öğrendiği zurna üflemeyi çocuklarına da aktarmıştır. Kara Hüseyin bizzat düğün–dernek ortamlarında oğulları Osman, Yusuf, Mesut, Hüseyin ve torunu Cumhur başta olmak üzere diğer torunlarını da davul–zurnada yetiştirmiştir. Mübadil zurnacılar müzik icracılığının yanı sıra, kültürel mirasın da taşıyıcıları olmuşlardır. Geleneksel müzik ve dansların yaşatılmasında sonraki kuşaklara aktarılmasında ve kültürel çeşitliliğin sürdürülebilirliği açısından önemli katkılar sağlamışlardır.

Leftere'den Güzelçamlı'ya gelen mübadil çalgıcılar, benzer biçimde davul–zurna, daire, kaval ve toprak dümbelek eşliğinde türküler, oyun havaları, ramazan manileri seslendirmiş olup gündelik ve tarıma dayalı işlerde çalgı eşliği olmaksızın söyledikleri türküleri kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar ulaştırmıştır. Her Cumhuriyet Bayramı'nda Güzelçamlı'da önceleri köyün zurnacısı Baba Hasan, Davulcu Kavas Dayı ve Hamit Davulcu eşliğinde sonraları İzmir'den getirilen Kara Ali, Kırço Şaban, İsmet ve Yılmaz Okyay gibi davul–zurna ustaları eşliğinde şenlik yapılırdı. Cumhuriyet

[1] Söz konusu kavalların fotoğrafları ekler kısmında yer almaktadır.

kutlamalarına ilişkin bu şenliklerde mübadil oyunlarından Kabadayı, Patrona, Zigoş (Cugoş), Drama Karşılaması, Hanım Ayşe, Kasap Havası vb. mübadil halk oyunları oynanırdı.

Resim 5. Fotoğrafta Güzelçamlılı erkekler Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında geleneksel oyunlarından Kabadayı, Patrona veya Şirto (Takuş) oyununu oynuyorlar.

Resim 6. Fotoğraflarda "Hora" olarak elden ele ya da omuzdan omuza tutularak oynanan bu oyunlara eşlik edenlerin başını sol başta Hüsnü Tuncel çekiyor. Hemen yanında Mustafa Bozkır, Kemal Alkan, Durak Üzüm, Ahmet Güneç, Ali Mehmet İşekeş ve diğer Güzelçamlı'lılar görülmektedir.

LEFTERE'DEN GÜZELÇAMLI'YA TAŞINMIŞ TÜRKÜLER VE EZGİLER

01 – AMAN FATMEM

THM REP. NO: 5826

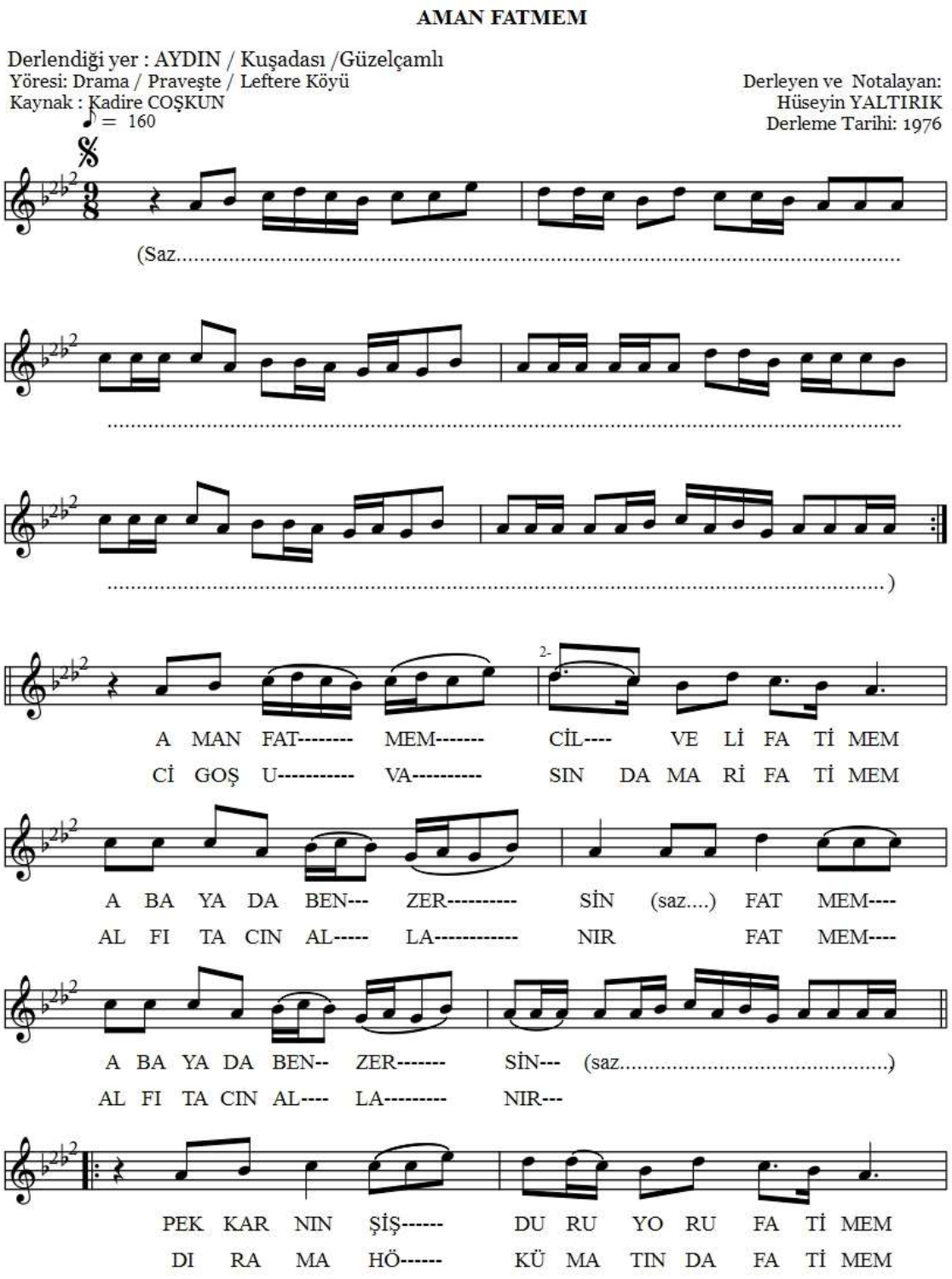

1

AMAN FATMEM

-2-

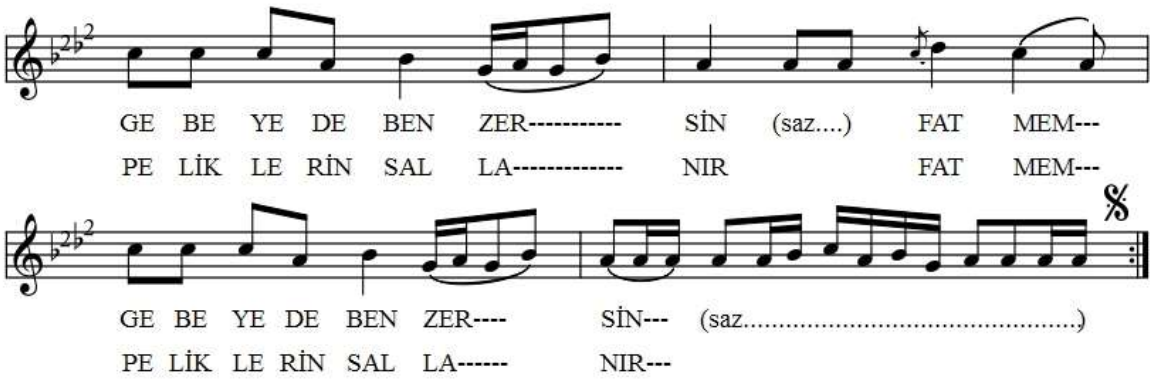

1-
AMAN FATMEM CİLVELİ FATMEM
ABAYA DA BENZERSİN FATMEM
(ABAYA DA BENZERSİN)
PEK KARNIN ŞİŞ DURUYORU FATMEM
GEBEYE DE BENZERSİN FATMEM
(GEBEYE DE BENZERSİN)

2-
CİGOŞ UVASINDA MARİ FATMEM
AL FITACIN ALLANIR FATMEM
(AL FITACIN ALLANIR)
DIRAMA HÖKÜMATINDA FATMEM
PELİKLERİN SALLANIR FATMEM
(PELİKLERİN SALLANIR)

NOTLAR:
Cigoş: Zigoş (Selanik-Drama yakınlarında geniş bir ova ve köy adı)
Uvasında: Ovasında
Mari: Selanik ve yöresinde özellikle kadınlar ve kızlar için söylenen bir ünlem (More, Mori, Bre vb. gibi)
Fıta: Futa (Kadınların günlük işlerini yaparken önlerine kuşandıkları bir çeşit önlük; Yağlık)
Fıtacın: Fıtacığın, Futacığın
Hökümat: Hükümet
Pelik: Kadınlarda ve kızlarda bir çeşit saç örgüsü; Belik

Donanımdaki "Re Bemol 2" perdesi: "Mi Natural" perdenin bitişiğindeki dik (tiz) "Re Bemol" perdedir.

02 – SIRA SIRA KAZANLAR (Karşılama)

THM REP. NO: 2161

T R T MÜZİK BAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:2161
İNCELEME TARİHİ : 30-11-1982

YÖRESİ
RUMELİ (Drama). Davutlar Kuşadasından

KİMDEN ALINDIĞI
BEDİA YALTIRIK

SÜRESİ : ♪ = 140

DERLEYEN
HÜSEYİN YALTIRIK

DERLEME TARİHİ
3-7-1978

NOTAYA ALAN
NİHAT KAYA

SIRA SIRA KAZANLAR

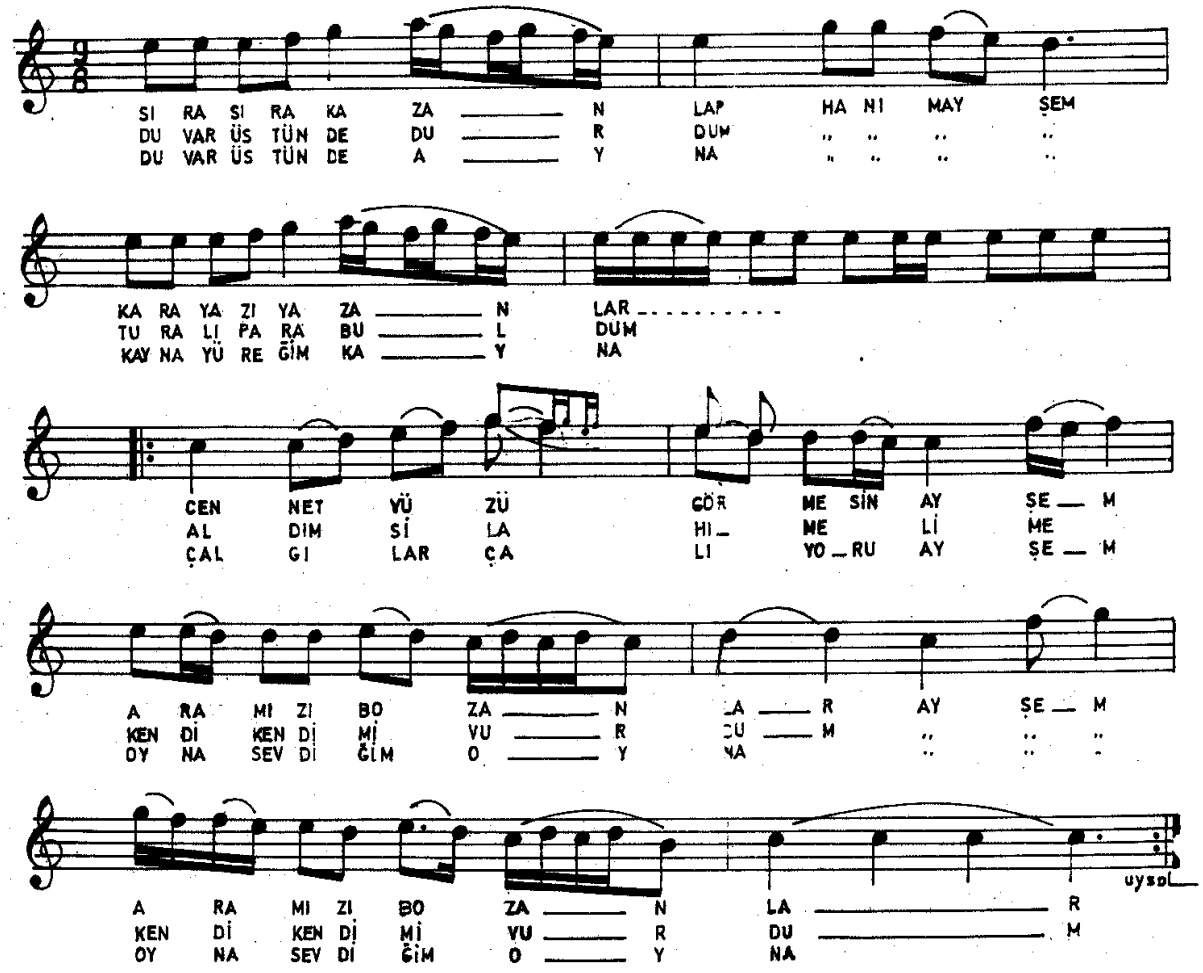

— 1 —

SIRA SIRA KAZANLAR (Hanım Ayşem)
KARA YAZI YAZANLAR
CENNET YÜZÜ GÖRMESİN (Ayşem)
ARAMIZI BOZANLAR (Ayşem aramızı bozanlar)

— 2 —

DUVAR ÜSTÜNDE DURDUM
TURALI PARA BULDUM
ALDIM SİLAHIM ELİME
KENDİ KENDİMİ VURDUM

— 3 —

DUVAR ÜSTÜNDE OYNA
KAYNA YÜREĞİM KAYNA
ÇALGILAR ÇALIYOR AYŞEM
OYNA SEVDİĞİM OYNA

03 – SABAHIN SEHER VAKTİNDE

THM REP. NO: 2170

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

THM REPERTUAR SIRA No: 2170

İNCELEME TARİHİ: 29.11.1982

YÖRESİ:
RUMELİ (Drama) DAVUTLAR KUŞADASINDAN

KİMDEN ALINDIĞI:
BEDİA YALTIRIK

SÜRESİ:

DERLEYEN:
HÜSEYİN YALTIRIK

DERLEME TARİHİ:
3.7.1978

NOTAYA ALAN:
NİHAT KAYA

SABAHIN SEHER VAKTİNDE

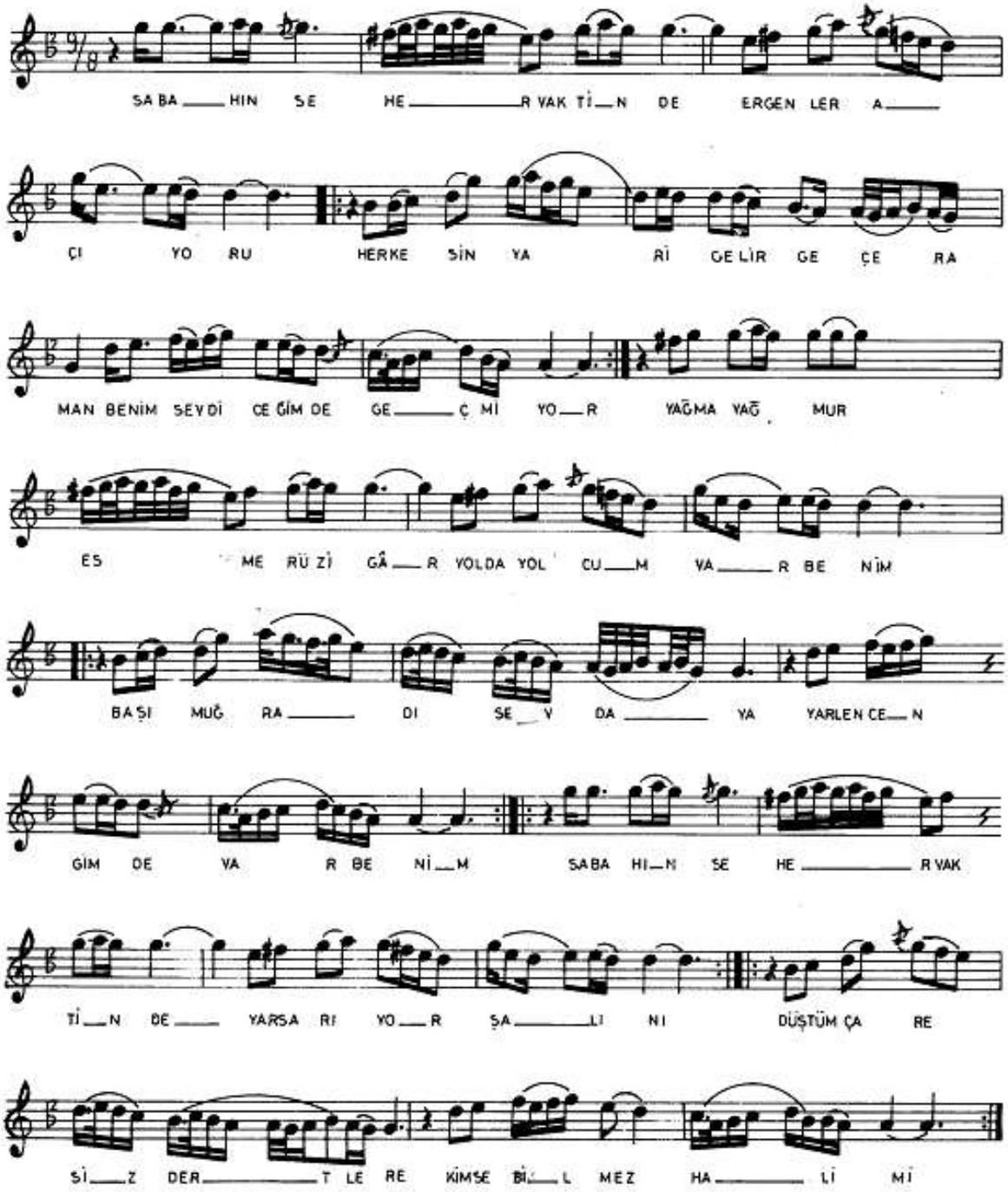

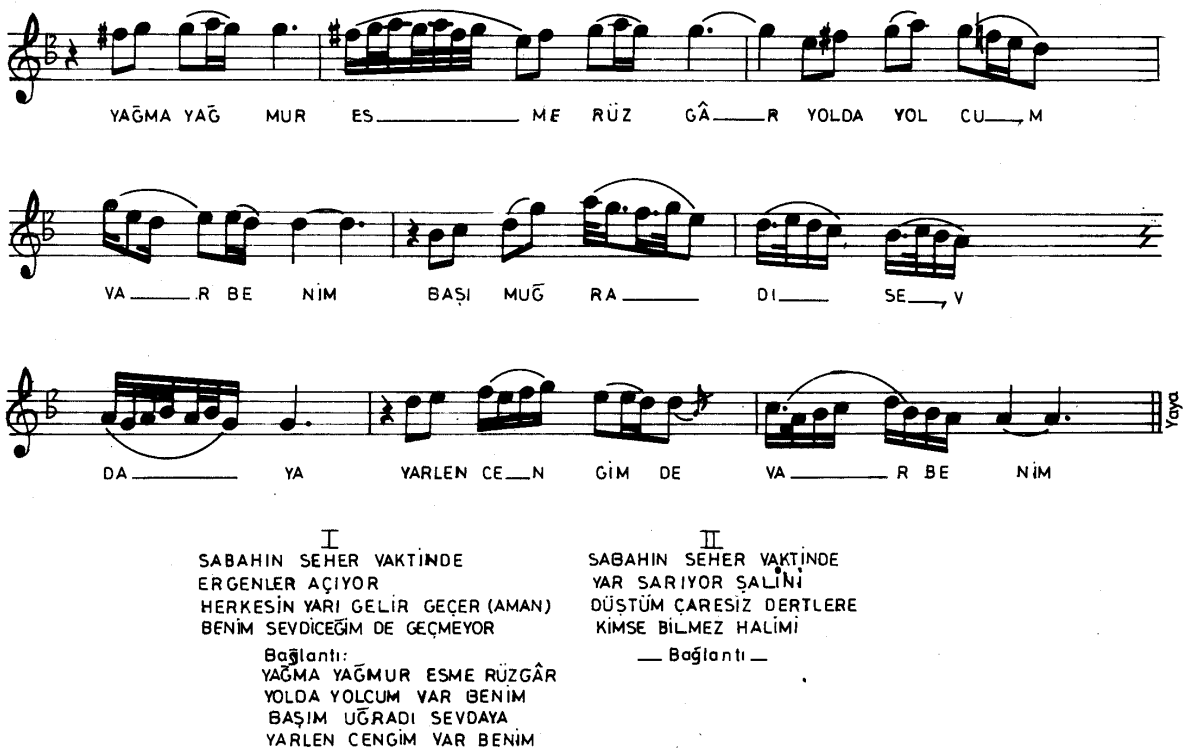

NOT: Bu türküde geçen “ergen” kızılcık anlamında olmasına rağmen, türkünün açıklamasında sehven “erguvan çiçeği” yazılmıştır.

04 – ŞU DAĞIN ARDINDA MUHACIR SESİ VAR (YAŞA KEMAL PAŞA)

THM REP. NO: 5823

ŞU DAĞIN ARDINDA MUHACIR SESİ VAR

Yöre: Leftere Köyü / Drama - SELANİK
Kaynak: Hüseyin YALTIRIK
(Kaynak kişi türküyü Annesi Bedia YALTIRIK'tan öğrenmiştir)

Derleyen: Kubilay DÖKMETAŞ
Derleme Tarihi: 15 ARALIK 2016
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

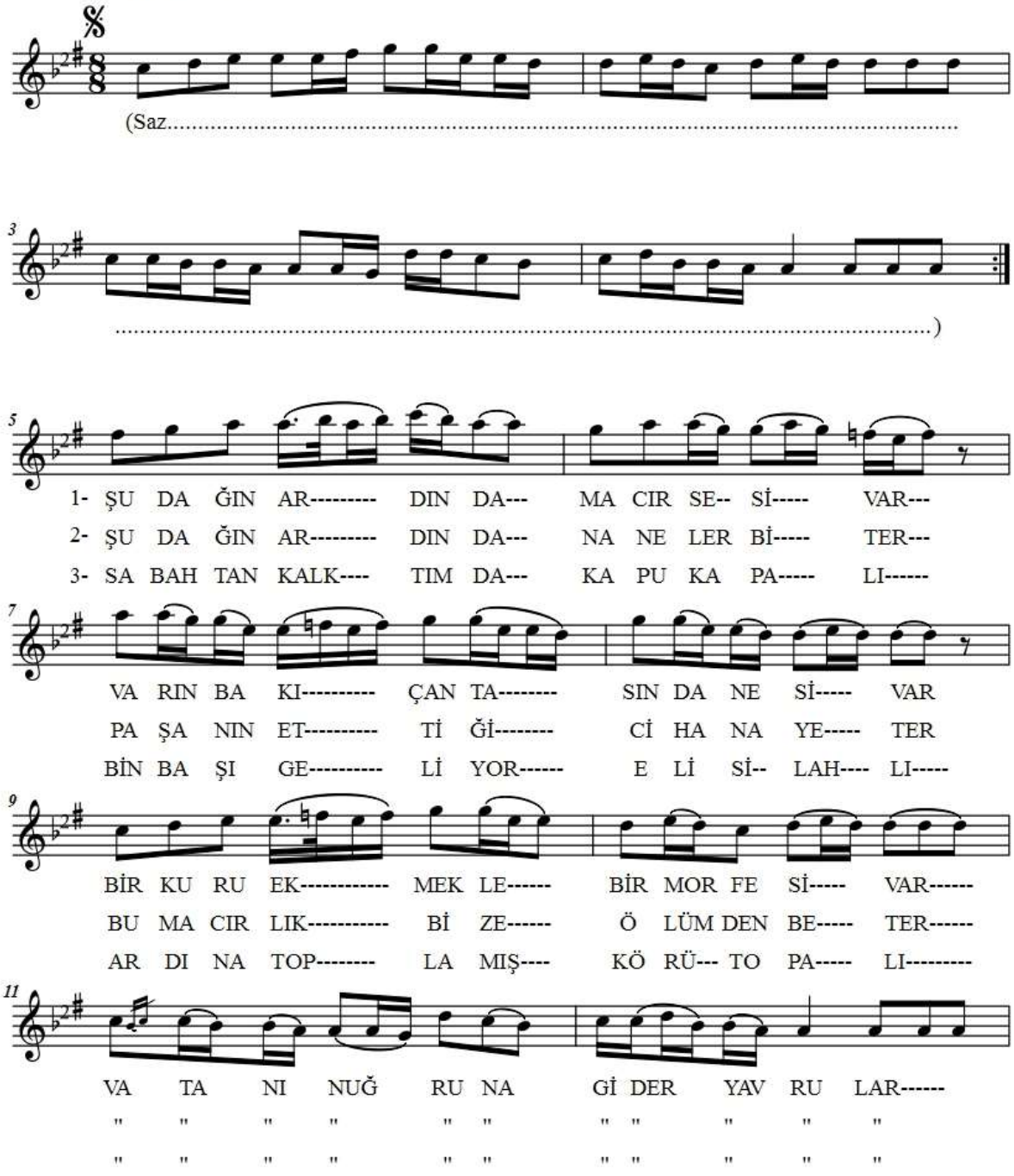

1

ŞU DAĞIN ARDINDA MUHACIR SESİ VAR

-2-

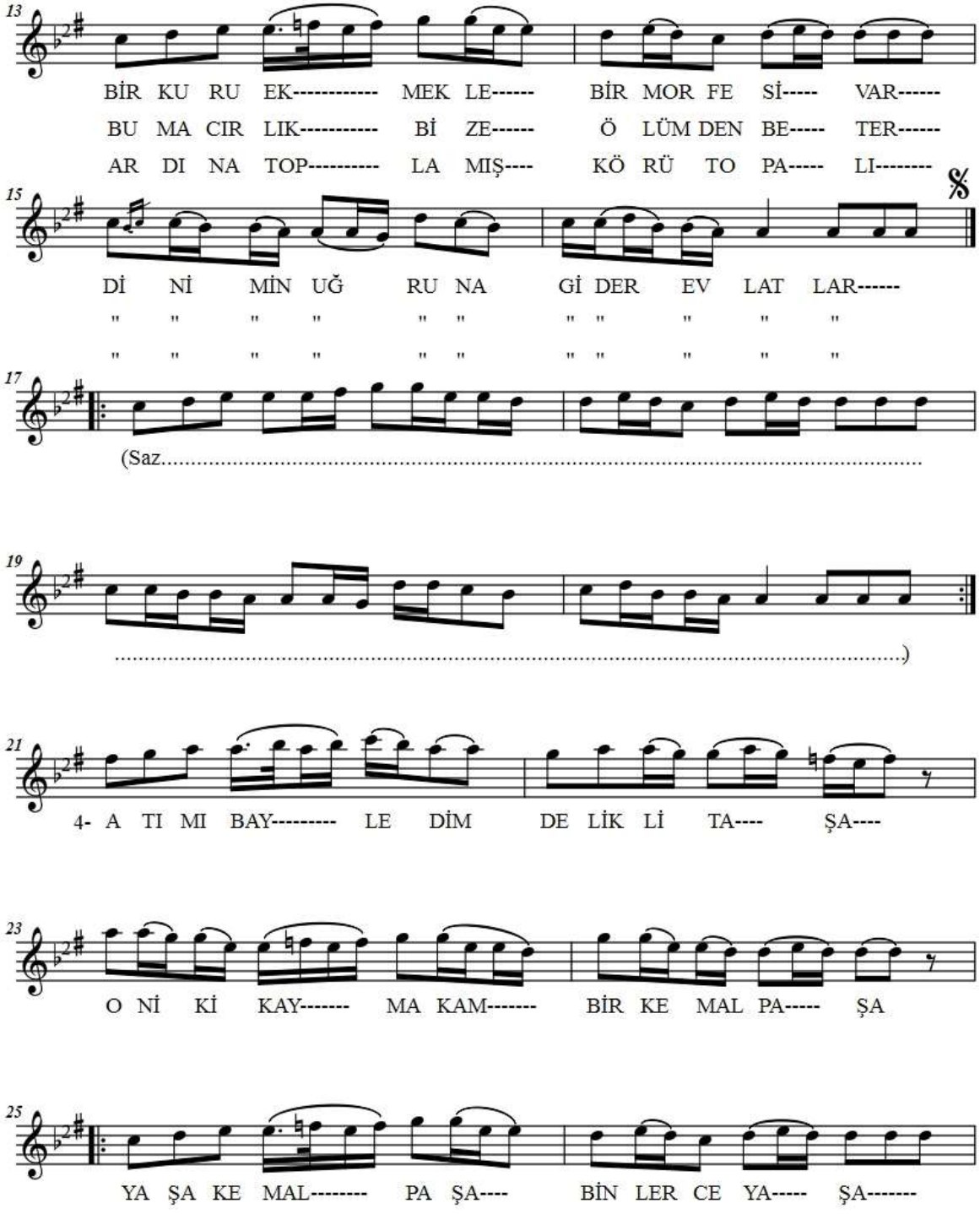

ŞU DAĞIN ARDINDA MUHACIR SESİ VAR

-3-

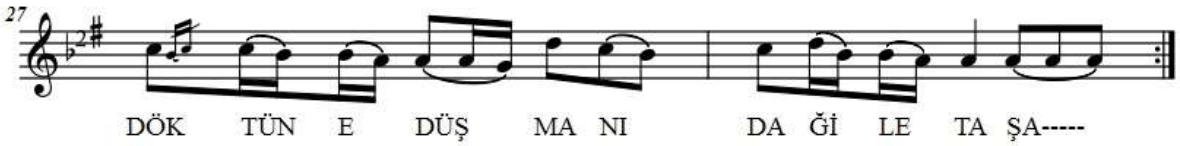

1-
ŞU DAĞIN ARDINDA MACIR SESİ VAR
VARIN BAKIN ÇANTASINDA NESİ VAR
BİR KURU EKMEKLE BİR MOR FESİ VAR
VATANIN UĞRUNA GİDER YAVRULAR
(BİR KURU EKMEKLE BİR MOR FESİ VAR
DİNİMİN UĞRUNA GİDER EVLATLAR)
2-
ŞU DAĞIN ARDINDA NANELER BİTER
PAŞANIN ETTİĞİ CİHANA YETER
BU MACIRLIK BİZE ÖLÜMDEN BETER
VATANIN UĞRUNA GİDER YAVRULAR
(BU MACIRLIK BİZE ÖLÜMDEN BETER
DİNİMİN UĞRUNA GİDER EVLATLAR)
3-
SABAHTAN KALKTIM (DA) KAPU KAPALI
BİNBAŞI GELİYOR ELİ SİLAHLI
ARDINA TOPLAMIŞ KÖTÜ TOPALI
VATANIN UĞRUNA GİDER YAVRULAR
(ARDINA TOPLAMIŞ KÖRÜ TOPALI
DİNİMİN UĞRUNA GİDER EVLATLAR)
4-
ATIMI BAYLEDİM DELİKLİ TAŞA
ON İKİ KAYMAKAM BİR KEMAL PAŞA
YAŞA KEMAL PAŞA BİNLERCE YAŞA
DÖKTÜN E DÜŞMANI DAĞ İLE TAŞA
(YAŞA KEMAL PAŞA BİNLERCE YAŞA
YAYDIN ASKERİNİ DAĞ İLE TAŞA)

MACIR: Mübadillerin ağzında "MUHACİR" kelimesinin söyleniş şekli.
KAPU: KAPI
DÖKTÜN E... : DÖKTÜN YA...
DELİKLİ TAŞ: Edirne civarında bir mevki olup ismini atların bağlandığı delikli bir taştan almıştır.

(NOT: Türkü aynı zamanda 2791 repertuar numaralı "ATIMI BAYLEDİM DELİKLİ TAŞA" isimli türkü ile özdeş olup notasının üzerinde bu derleme ile ilgili notlar bulunmaktadır)

3

05 – BALTAYI VURDUM MEŞEYE

THM REP. NO: 3289

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 3289
İNCELEME TARİHİ : 16.3.1989
YÖRESİ:
RUMELİ (Selânik-Drama)
KİMDEN ALINDIĞI:
BEDİA YALTIRIK

DERLEYEN:
HÜSEYİN YALTIRIK
HÜSEYİN TÜNCEL
DERLEME TARİHİ:
7.7.1978
NOTAYA ALAN:
HÜSEYİN YALTIRIK

BALTAYI VURDUM MEŞEYE

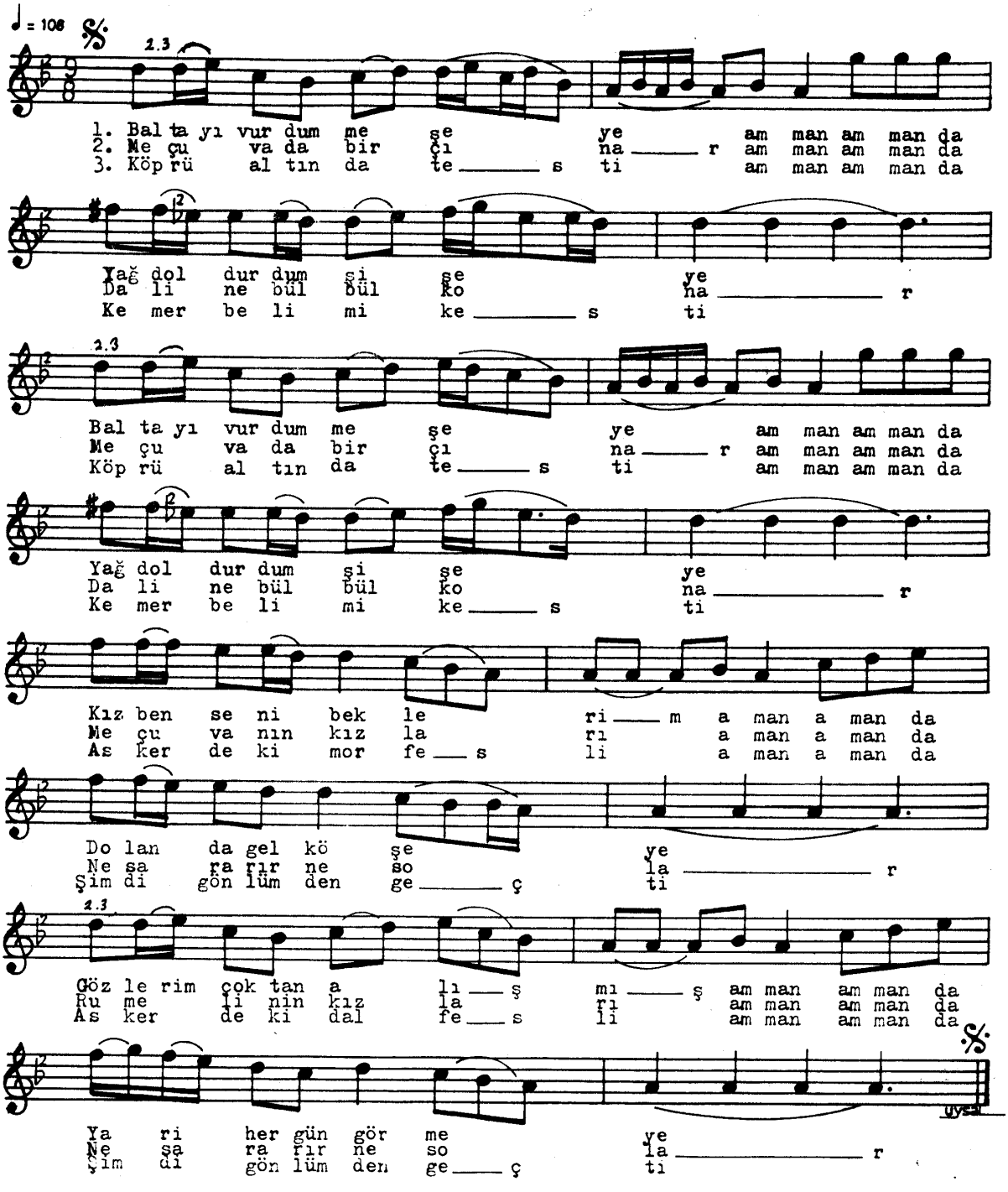

BALTAYI VURDUM MEŞEYE
(Sahife-2)

-1-

BALTAYI VURDUM MEŞEYE amman amman da
YAĞ DULDURDUM ŞİŞEYE
KIZ BEN SENİ BEKLERİM amman amman da
DOLAN DA GEL KÖŞEYE

-2-

MEÇOVA'DA BİR ÇINAR amman amman da
DALİNE BÜLBÜL KONAR
MEÇOVA'NIN KIZLARI amman amman da
NE SARARIR NE SOLAR

-3-

MASA ÜSTÜNDE TESTİ amman amman da
KEMER BELİMİ KESTİ
ASKERDEKİ MOR/DAL FESLİ amman amman da
ŞİMDİ GÖNLÜMDEN GEÇTİ

MEÇOVA:Batı Trakya'da bir yerleşim yeri.

Not: Türkünün ilk kıtasındaki “Yağ doldurdum şişeye” dizesi aslında “Rakı koydum şişeye” olarak derlenmiştir. Diğer bazı türkülerde de olduğu gibi yayın ilkeleri çerçevesinde böyle bir söz değişikliği yapılmıştır.

06 – ÇALIN DAVULLARI ÇAYDAN AŞAĞYA

THM REP. NO: 2661

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 2661
İNCELEME TARİHİ: 21.02.1985

YÖRESİ
RUMELİ

KİMDEN ALINDIĞI
HÜSEYİN YALTIRIK

SÜRESİ :

DERLEYEN
NİHAT KAYA

DERLEME TARİHİ
-

NOTAYA ALAN
NİHAT KAYA

ÇALIN DAVULLARI ÇAYDAN AŞAĞYA

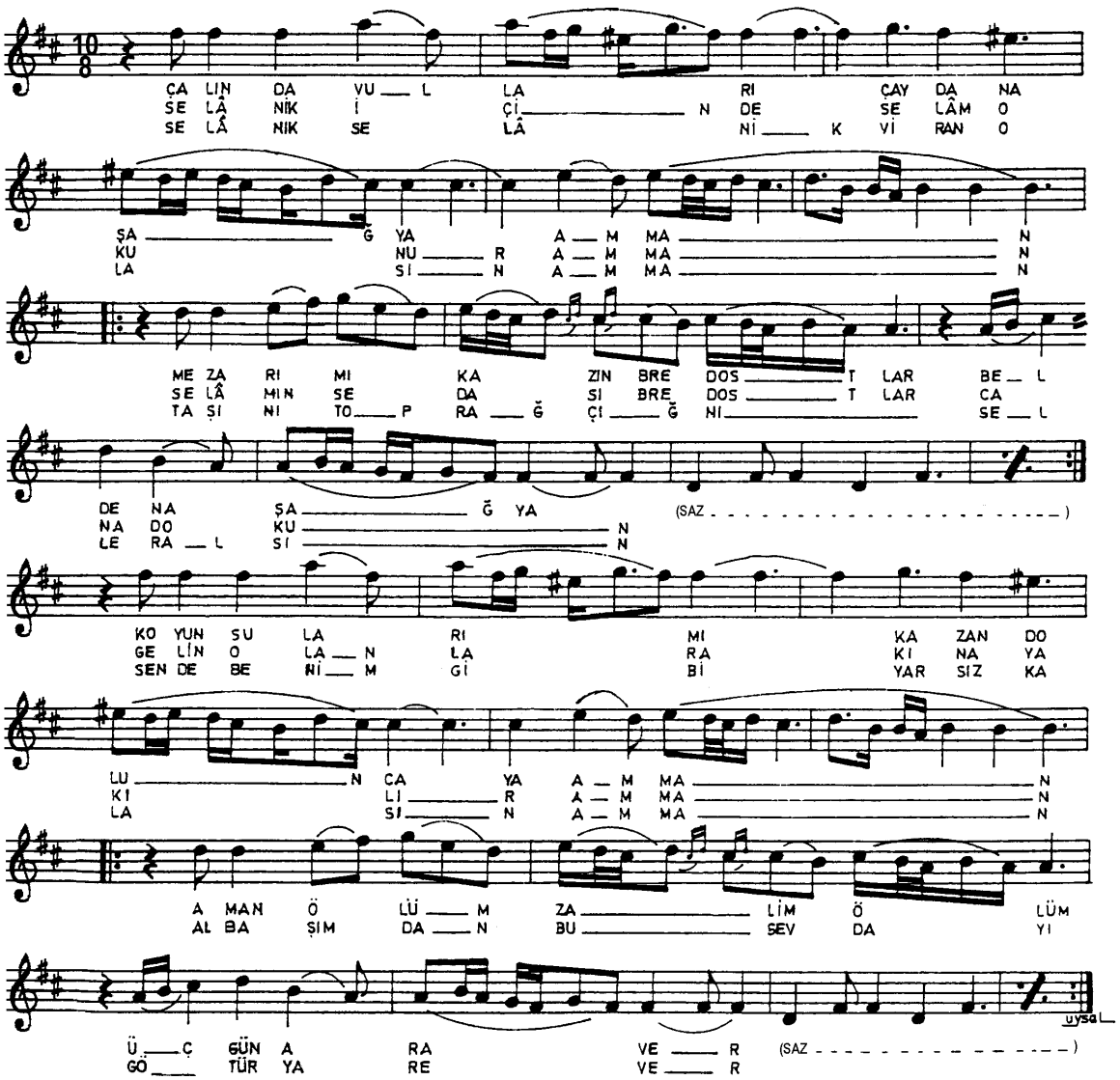

-1-
ÇALIN DAVULLARI ÇAYDAN AŞAĞYA AMMAN
MEZARIMI KAZIN BRE DOSTLAR BELDEN AŞAĞYA
KOYUN SULARIMI KAZAN DOLUNCAYA AMMAN
BAĞLANTI;
AMAN ÖLÜM,ZALİM ÖLÜM ÜÇ GÜN ARA VER
AL BAŞIMDAN BU SEVDAYI GÖTÜR YARE VER

-2-
SELANİK İÇİNDE SELAM OKUNUR AMMAN
SELAMIN SEDASI BRE DOSTLAR CANA DOKUNUR
GELİN OLANLARA KINA YAKILIR AMMAN
BAĞLANTI;

-3-
SELANİK SELANİK VİRAN OLASIN AMMAN
TAŞINI TOPRAĞÇIĞNI SELLER ALSIN
SENDE BENİM GİBİ YARSIZ KALASIN AMMAN
BAĞLANTI;

07 – CINGIRDAKLI POTİN AYAKTA

THM REP. NO: 3290

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 3290
İNCELEME TARİHİ : 16.3.1989
YÖRESİ:
RUMELİ(Selânik-Drama)
KİMDEN ALINDIĞI:
BEDİA YALTIRIK

DERLEYEN:
HÜSEYİN YALTIRIK
DERLEME TARİHİ:
7.7.1978
NOTAYA ALAN:
HÜSEYİN YALTIRIK

CINGIRDAKLI POTİN AYAKTA

♪ = 126

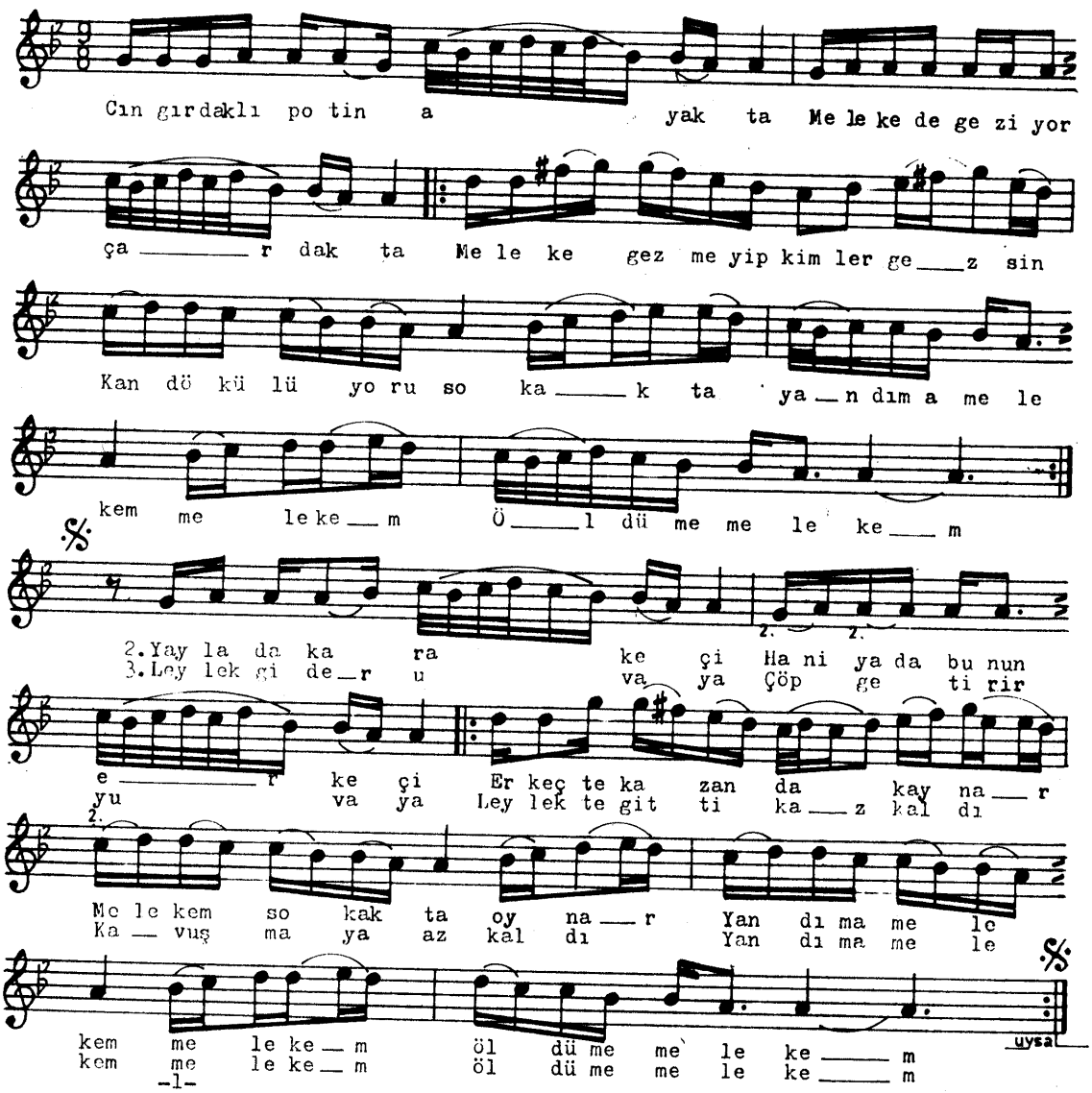

-1-

CINGIRDAKLI POTİN AYAKTA
MELEKE DE GEZİYOR ÇARDAKTA
MELEKE GEZLEYİP KİMLER GEZSİN
KAN DÖKÜLÜYOR SOKAKTA
Bağlantı. Yandım a melekem, melekem
Öldüm e melekem

-2-

YAYLADA KARA KEÇİ
HANİYA DA BUNUN ERKEÇİ
ERKEÇ TE KAZANDA KAYNAR
MELEKEM SOKAKTA OYNAR
Bağlantı.

-3-

LEYLEK GİDER OVAYA
ÇÖP GETİRİR YUVAYA
LEYLEK TE GİTTİ KAZ KALDI
KAVUŞMAYA AZ KALDI
Bağlantı.

UVA : Ova
ÇARDAK : Tütüncülükte yazın ovada kurulan ve saz, dal budaktan yapılan yazlık baraka.
ERKEÇ : Erkek keçi

08 – ÇOBAN, ÇOBAN KİRLİ ÇOBAN

THM REP. NO: 3291

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 3291
İNCELEME TARİHİ : 15.3.1989
YÖRESİ:
RUMELİ (Selânik-Drama)
KİMDEN ALDIĞI:
Dareci FATMA GÖKEŞ

DERLEYEN:
HÜSEYİN YALTIRIK
DERLEME TARİHİ:
19.2.1980
NOTAYA ALAN:
HÜSEYİN YALTIRIK

ÇOBAN, ÇOBAN KİRLİ ÇOBAN

("ÇOBAN"KADIN OYUN HAVASI)

♩.♩♩ =50

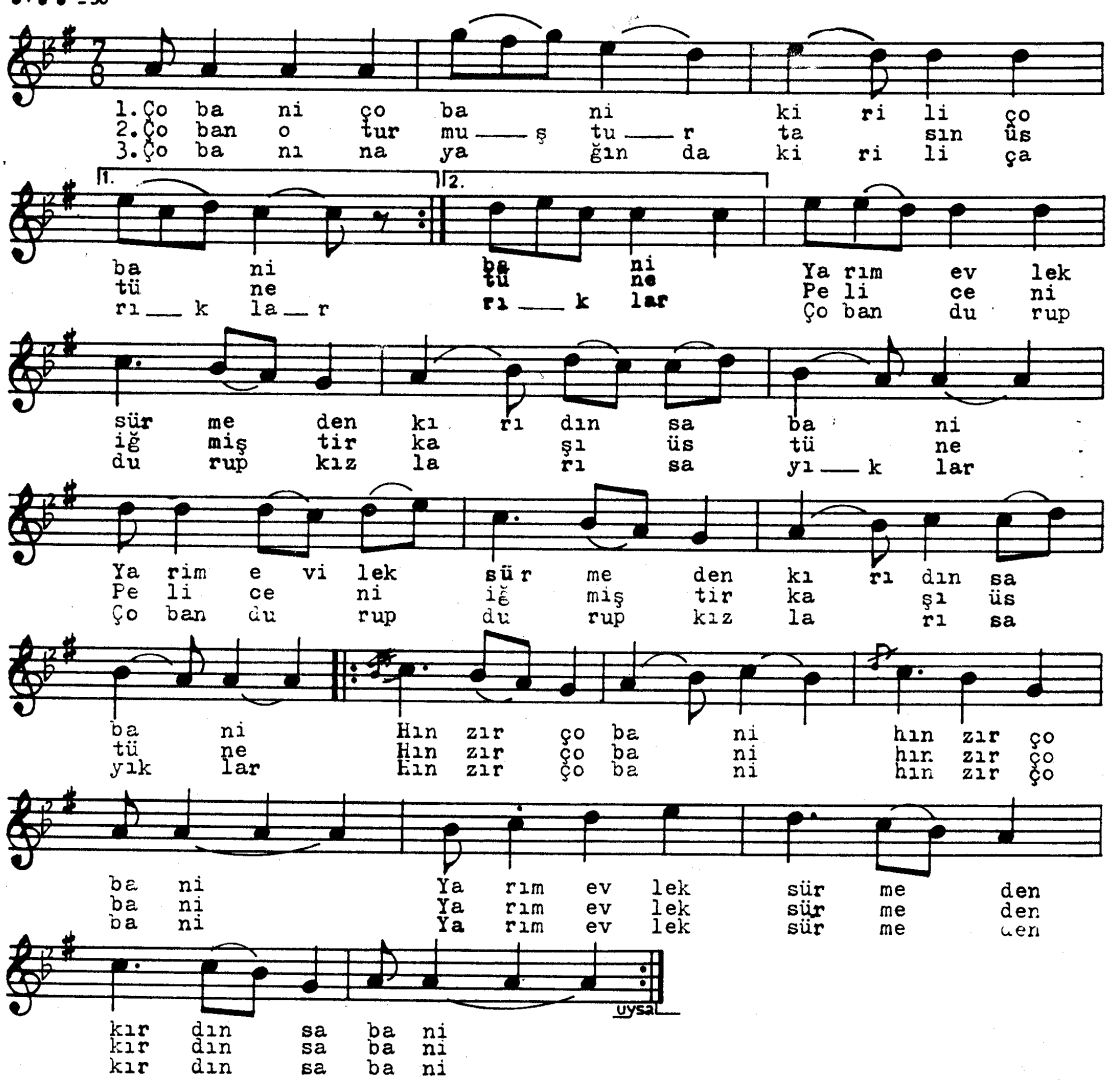

-1-

ÇOBANİ,ÇOBANİ,KİRLİ ÇOBANİ
YARIM EVLEK SÜRMEDEN KIRDIN SABANİ

Bağlantı. Hınzır çobani,hınzır çobani
Yarım evlek sürmeden kırdın sabani

-2-

ÇOBAN OTURMUŞTUR TAŞIN ÜSTÜNE
PELİCENİ İĞMİŞTİR KAŞIN ÜSTÜNE

Bağlantı.

-3-

ÇOBANIN AYAĞINDA KİRLİ ÇARIKLAR
ÇOBAN DURUP,DURUP KIZLARI SAYIKLAR

Bağlantı.

09 – HATİCE'MİN PELİKLERİ URGANDIR URGAN

THM REP. NO: 3293

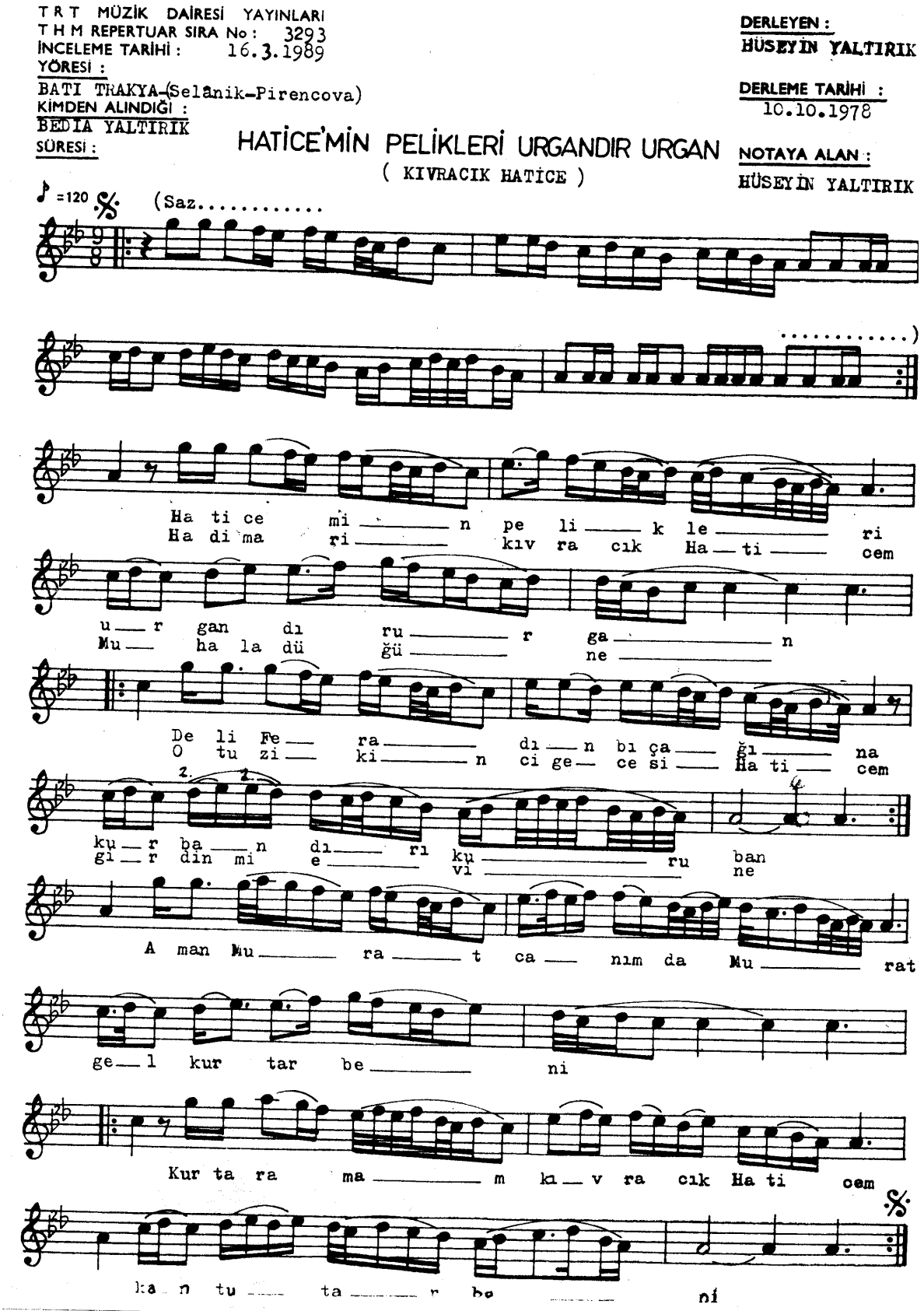

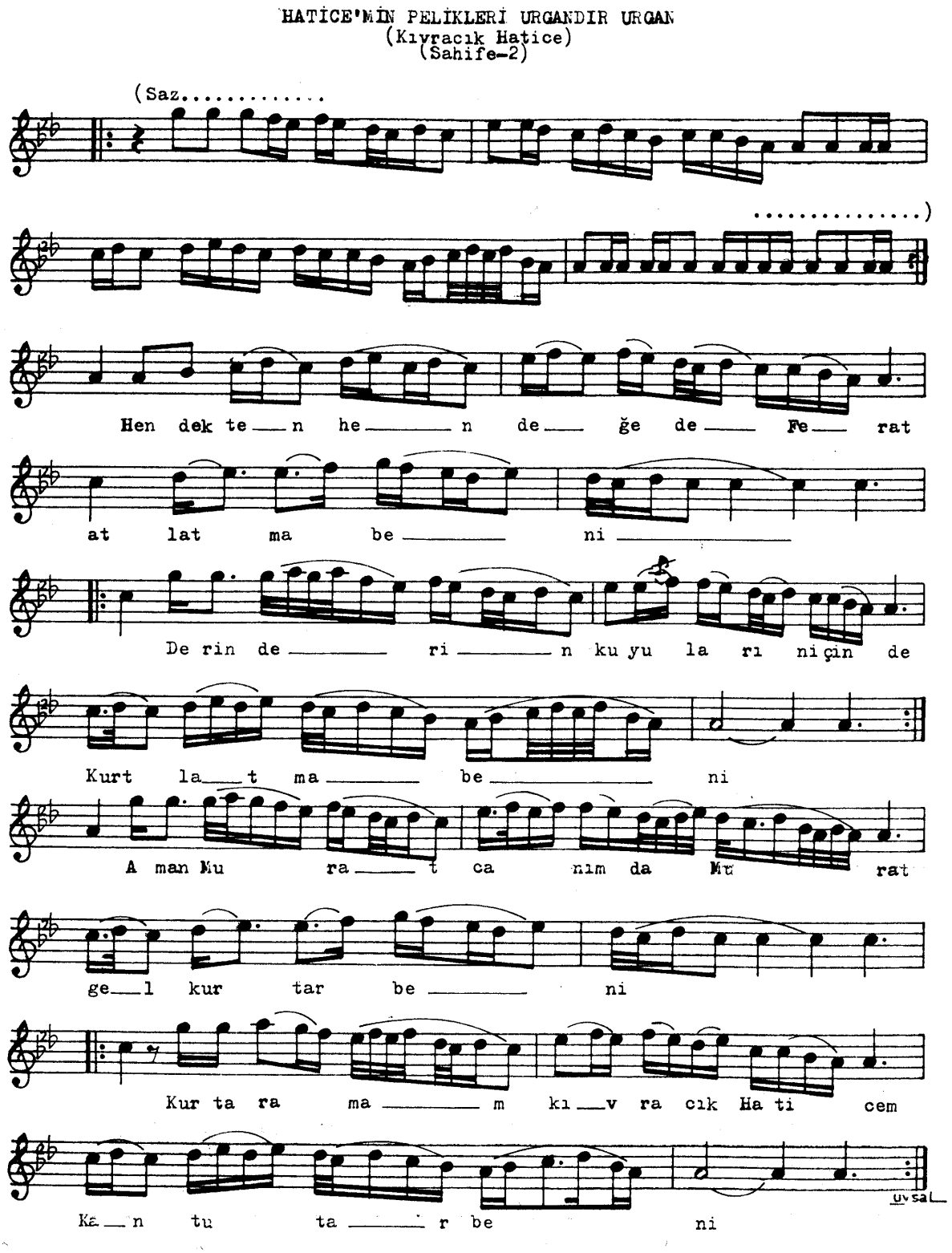

Bu türkünün sözleri şöyledir:

1-

HATİCE'MİN PELİKLERİ URGANDIR URGAN

DELİ FERAT'IN BIÇAĞINA KURBANDIR KURBAN

Bağlantı:
AMAN MURAT CANIM MURAT GEL KURTAR BENİ
KURTARAMAM KIVRACIK HATİCE'M KAN TUTAR BENİ
2-
HADİ MARİ KIVRACIK HATİCE'M MUHAL'A DÜĞÜNE
OTUZ İKİNCİ GECESİ HATİCE'M GİRDİN Mİ EVİNE
(GİRDİN E BOYALI EVİNE)
Bağlantı:
3-
HENDEKTEN HENDEĞE BRE FERAT ATLATMA BENİ
DERİN DERİN KUYULARIN İÇİNDE KURTLATMA BENİ
Bağlantı:
4-
HADİ MARİ KIVRACIK HATİCEM DAĞLARI AŞALIM
ÇOK TUZ EKMEK BERABERCE YEDİK GEL HELALLAŞALIM
(Bağlantı)
5-
MUHAL YOLLARINI BRE HATİCE'M ALDIRAMADIN
BAYRAMLIK KINALARINI HATİCE'M SOLDURAMADIN
(Bağlantı)

PELİK: Belik, saç örgüsü.
MUHAL: Yörede bir köy adı.
Türkünün Öyküsü: Pirencova'da Ferhat ile Murat iki kardeştir. Her ikisi de köyün güzel kızlarından Hatice'ye âşıktır. Hatice ise küçük kardeş olan Murat'ı istemektedir. Zaman içinde nişanlanıp evlenirler ve evliliğinin erken zamanlarında Murat askere çağrılır. Hatice kocasını bekler ve yolunu gözler. Ferhat biraz delifişek bir kişidir ve başından beri bu evliliğe gönlü hiç razı olmaz. Murat'ın askerden izne geldiği ilk gün Murat'a yengesi Hatice'yi kötüler ve iftiralar atarak onun başkalarıyla düşüp kalktığına Murat'ı inandırır. Murat bu duruma çok üzülür ve sinirlenir. Ağabeyi Ferhat bir plan kurar ve kardeşine Hatice'yi bir Bayram günü komşu köyden güya asker arkadaşının düğününe götürmek üzere hazırlık yapmasını sağlar. Hatice hiçbir şeyden habersiz giyinir kuşanır ve düğüne gitmek üzere kocası Murat ile birlikte yola çıkarlar. Belli bir yere geldiklerinde önlerine Ferhat çıkar ve bıçakla Hatice'ye saldırır ve oracıkta öldürür. Bunun duyulması üzerine Hatice'nin annesi feryat figân eder. Türkü baştan sona bu olayı halk ağzından şöyle anlatır:

"PİRENCOVA ALTINDA A NİNEM, KOYUN KUZU YAYILIR
HATİCE'Yİ DUYMUŞ ANNESİ YASTIKTA BAYILIR"

10 – HAYDİ TİNA HAYDİ PALA

THM REP. NO: 3978

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 3978
İNCELEME TARİHİ : 21. 1. 1995

YÖRE
BATI TRAKYA (Kavala)
KAYNAK KİŞİ
HÜSEYİN YALTIRIK
SÜRE : ♩♩♩♩ = 60

HAYDİ TİNA HAYDİ PALA

DERLEYEN
TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
THM VE OYUNLARI MÜDÜRLÜĞÜ
DERLEME TARİHİ
NİSAN - 1992
NOTALAYAN
HÜSEYİN YALTIRIK

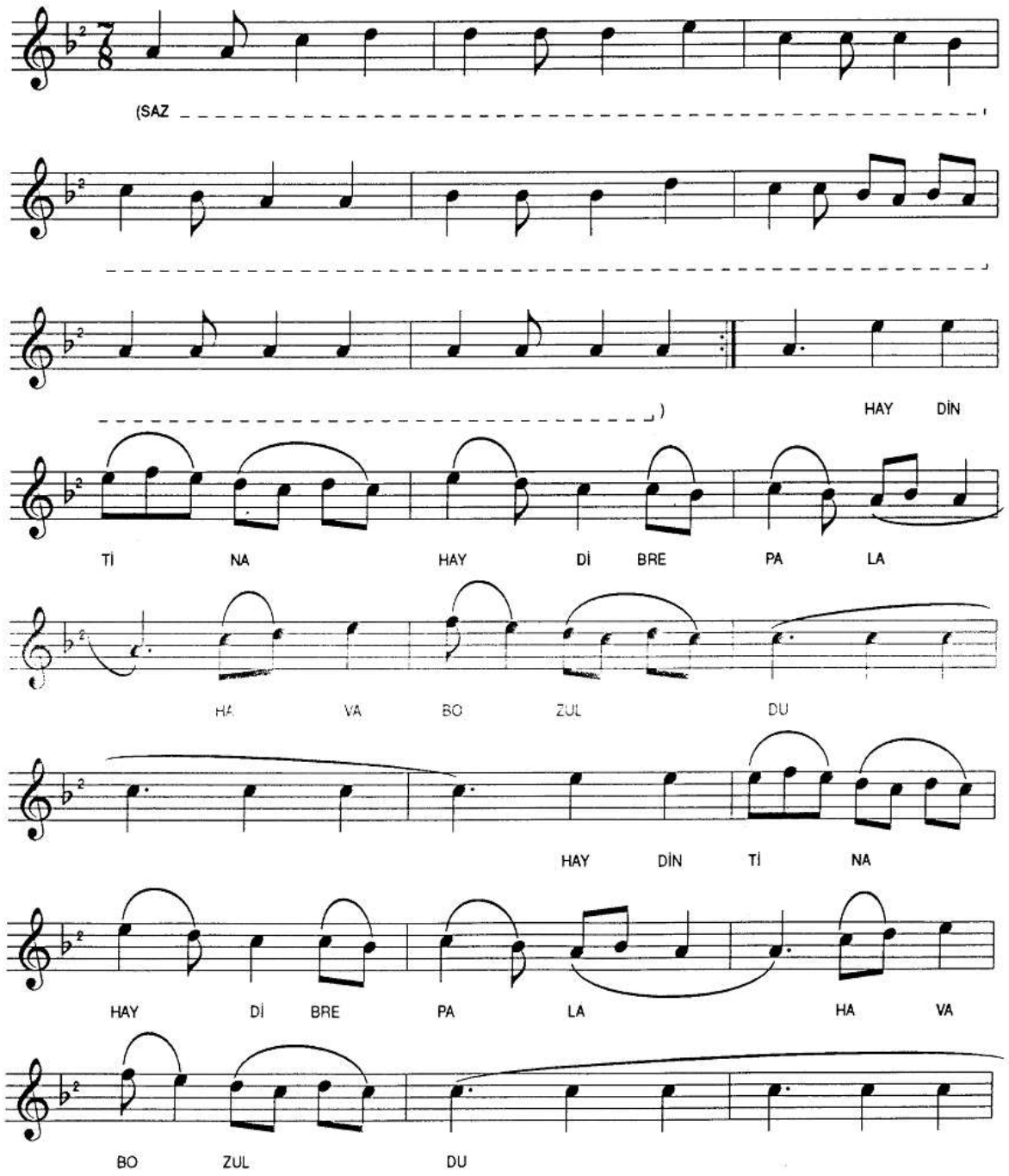

- 2 -

HAYDİ TİNA HAYDİ PALA

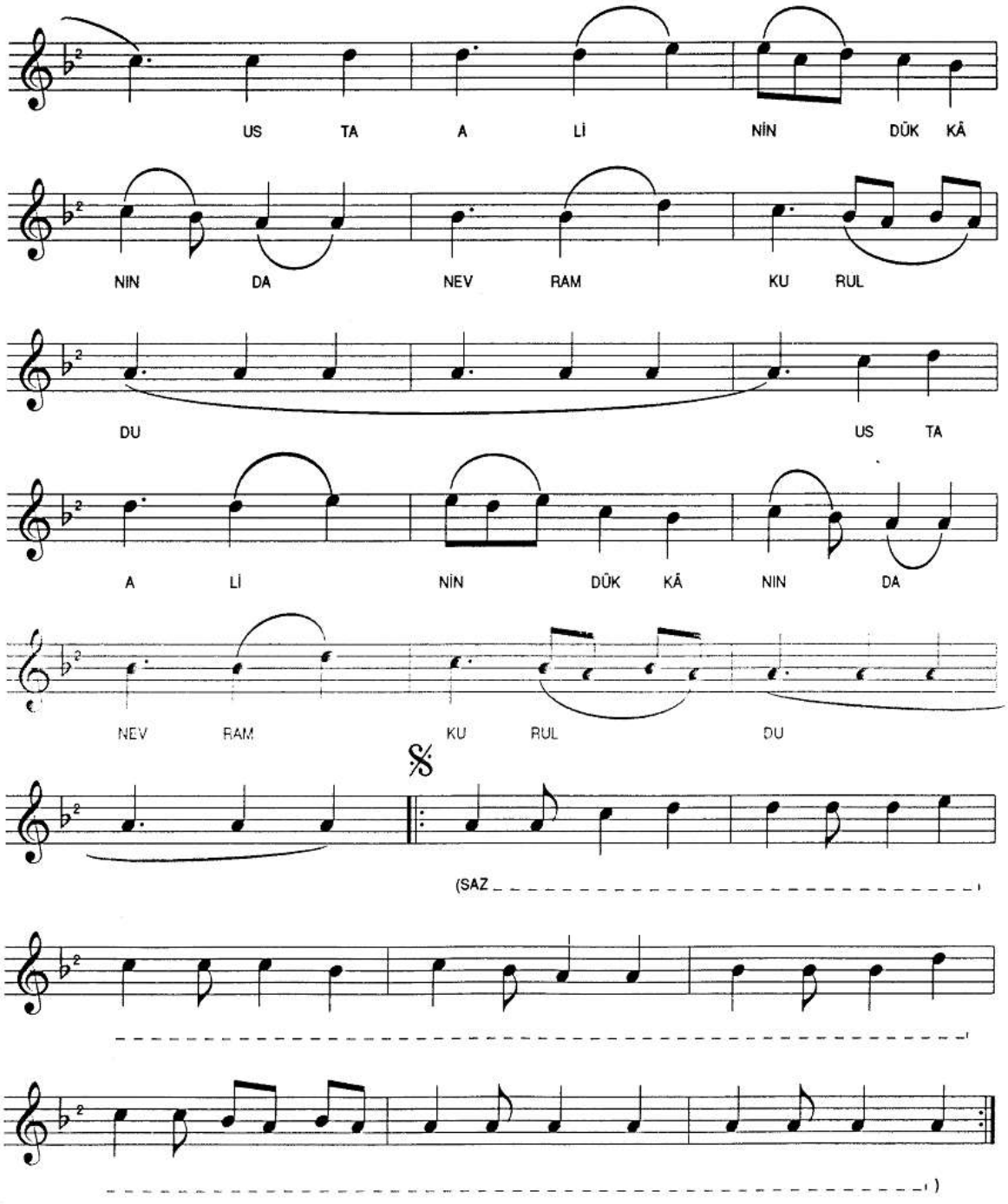

- 3 -

HAYDİ TİNA HAYDİ PALA

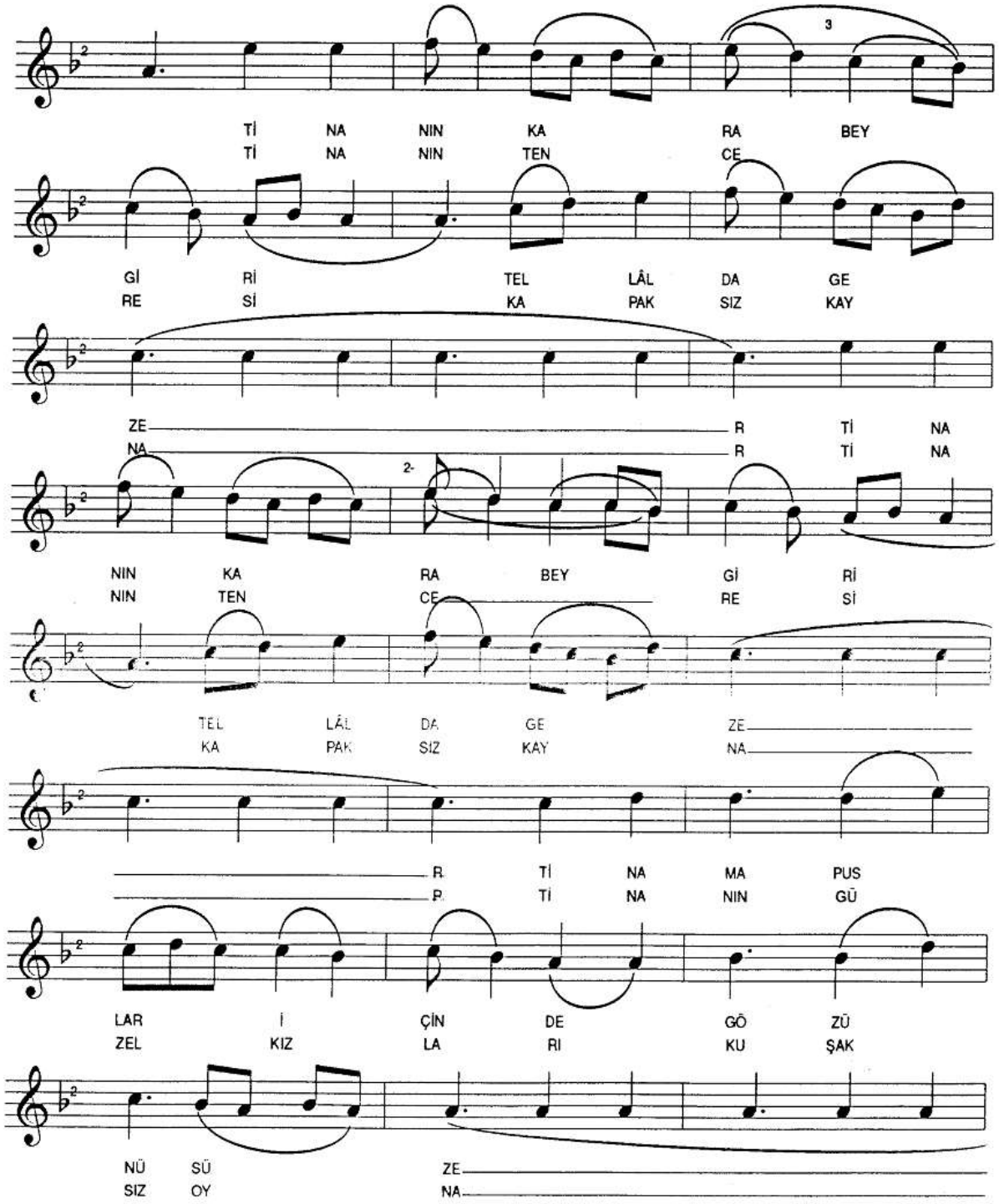

- 4 -

HAYDİ TİNA HAYDİ PALA

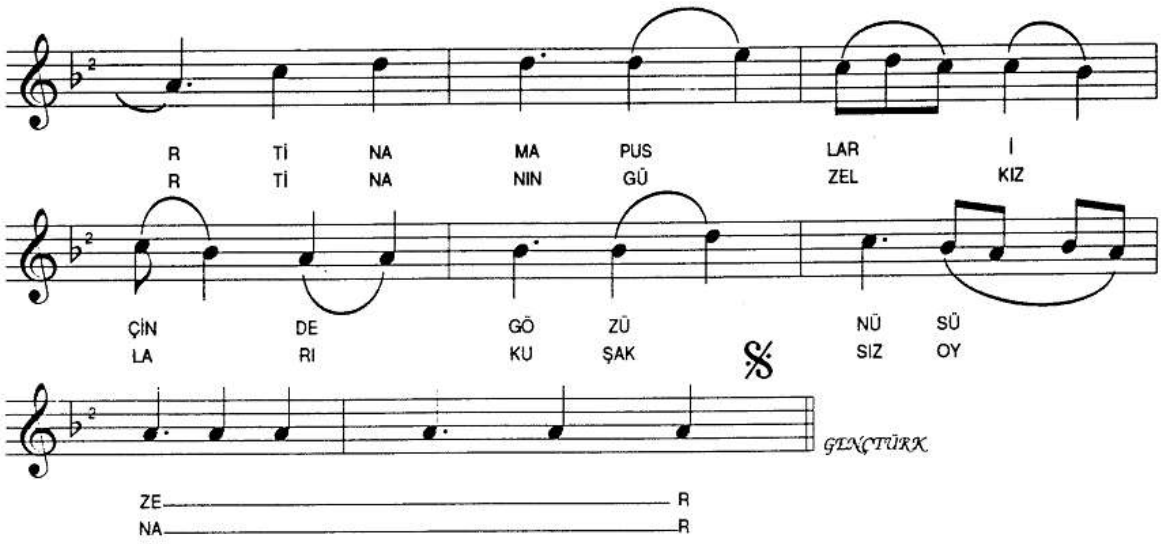

HAYDİN TİNA HAYDİ BRE PALA HAVA BOZULDU
USTA ALİNİN DÜKKÂNINDA NEVRAM KURULDU

TİNA'NIN KARA BEYGİRİ TELLÂLDA GEZER
TİNA'NIN GÜZEL KIZLARI GÖZÜNÜ SÜZER

TİNA'NIN TENCERESİ KAPAKSIZ KAYNAR
TİNA'NIN GÜZEL KIZLARI KUŞAKSIZ OYNAR

TİNA : Kavala dolaylarında ünlü kabadayının lâkabı ve ünlü bir sülâlenin adı. Kuşadası'nın Güzelçamlı köyünde akrabaları iskân edilmiştir.
PALA : Palabıyık anlamında
NEVRAM KURMAK : Toplanmak , toplantı yapmak, kalabalıklaşmak.
MAPUS : Tutukevi

11 – KENDİM ETTİM KENDİM BULDUM

THM REP. NO: 4126

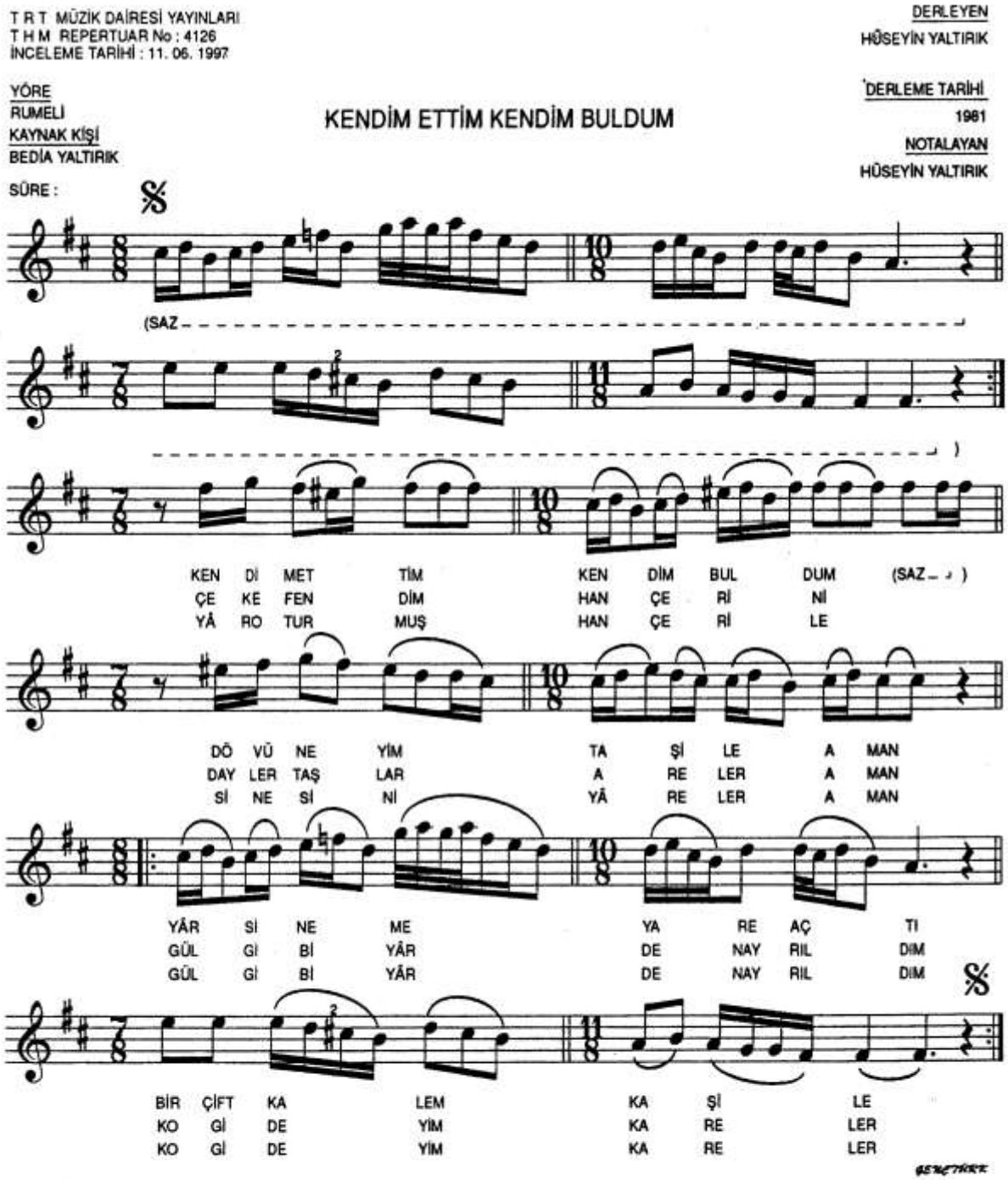

KENDİM ETTİM KENDİM BULDUM
DÖVÜNEYİM TAŞ İLE AMAN
YÂR SİNEME YARE AÇTI
BİR ÇİFT KALEM KAŞ İLE

ÇEK EFENDİM HANÇERİNİ
DAYLER TAŞLAR ARELER AMAN
GÜL GİBİ YÂRDEN AYRILDIM
KO GİYEYİM KARELER

YÂR OTURMUŞ HANÇER İLE
SİNESİNİ YARELER AMAN
GÜL GİBİ YÂRDEN AYRILDIM
KO GİYEYİM KARELER

12 – SALKOVA İÇİNDE BİR İNCEKALDIRIM (Ali Yazıcı Ağıtı – Uzun Hava)

THM (Uzun Havalar) REP. NO: 331. TRT THM Sözlü Eserler Antolojisi 3 – Uzun Havalar kitabının 158. Sayfasında sözleri yer almaktadır.

SALKOVA İÇİNDE BİR İNCE KALDIRIM
(Ali Yazıcı Ağıtı)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

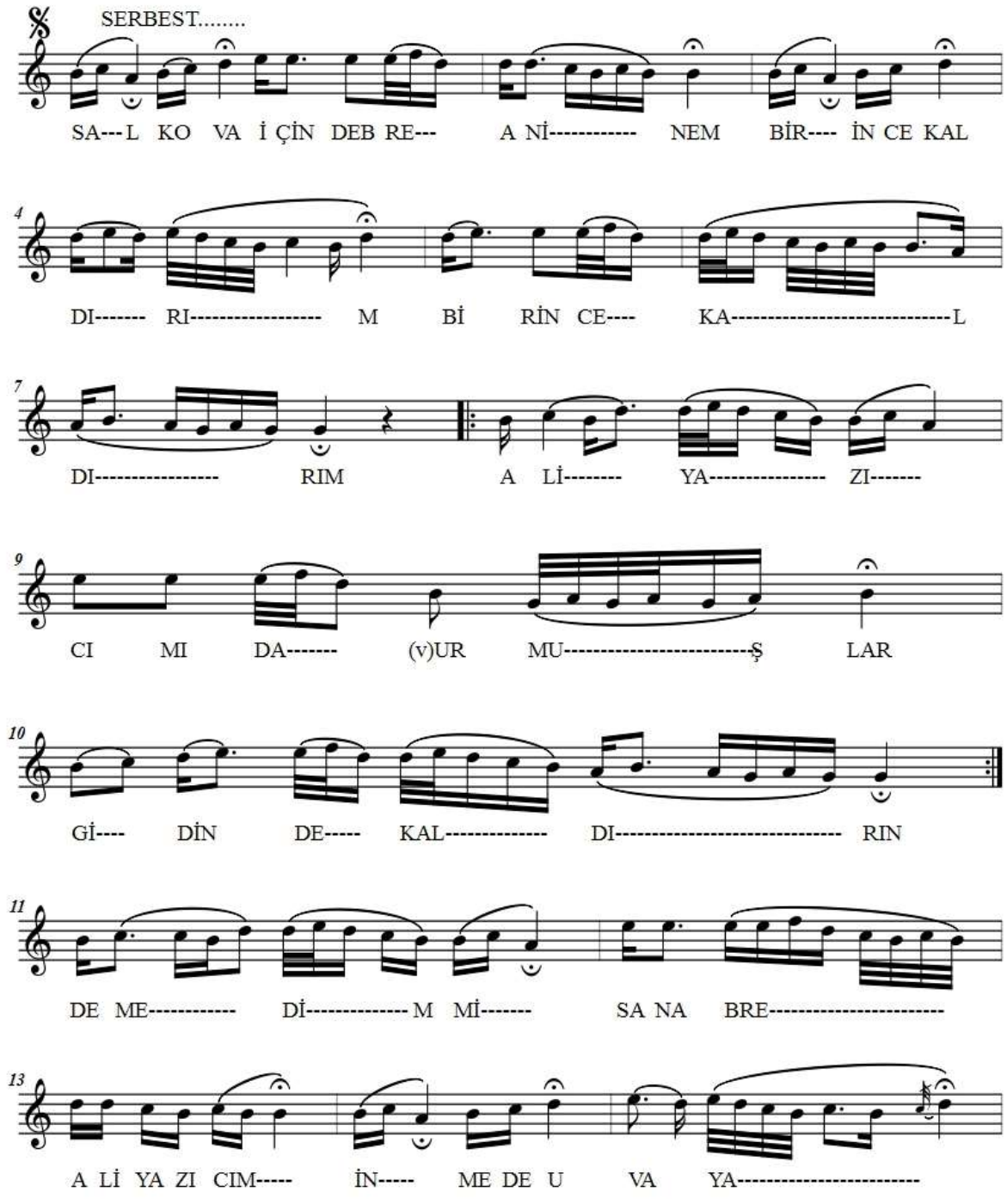

1

SALKOVA İÇİNDE BİR İNCE KALDIRIM
(Ali Yazıcı Ağıtı)
-2-

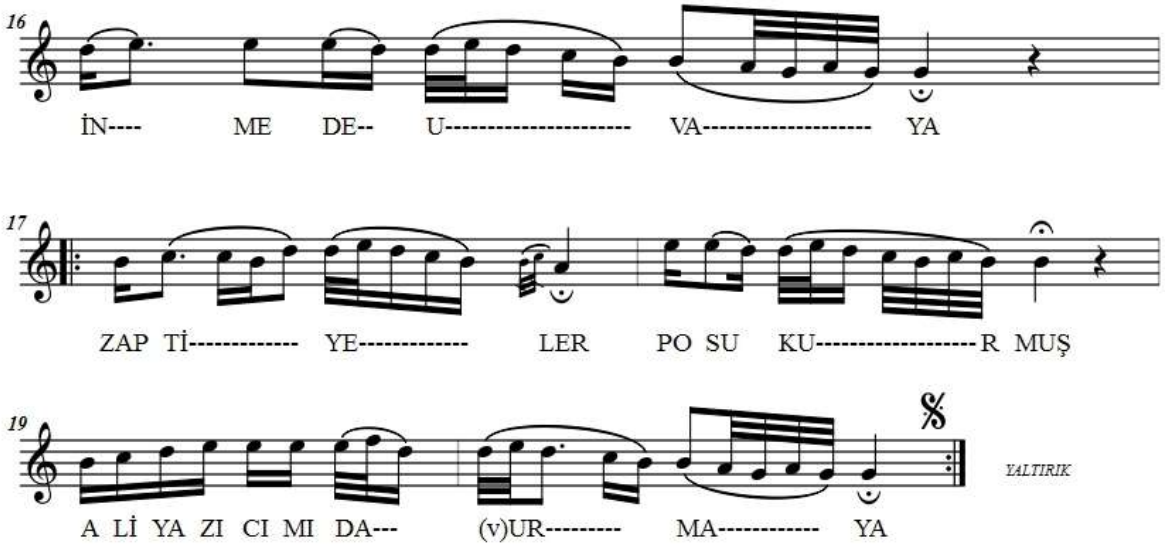

1-
SALKOVA İÇİNDE BRE A NİNEM BİR İNCE KALDIRIM
ALİ AZICIMI DA (v)URMUŞLAR GİDİN DE KALDIRIN

Bağlantı:
DEMEDİM Mİ SANA BRE ALİ YAZICIM İNME DE UVAYA
ZAPTİYELER POSU KURMUŞ ALİ YAZICIMI DA (v)URMAYA

2-
SALLAN BRE KAVAK SALLAN DA ÇINAR DALLERİN KIRILSIN
ALİ YAZICIMI DA (v)URANIN ELLERİ DE KIRILSIN
Bağlantı:

SALKOVA: Batı Trakya'da bir yer adı
URMAK: Vurmak
POSU: Pusu

13 – EY GAZİLER YOL GÖRÜNDÜ (GELİN GÖTÜRME HAVASI)

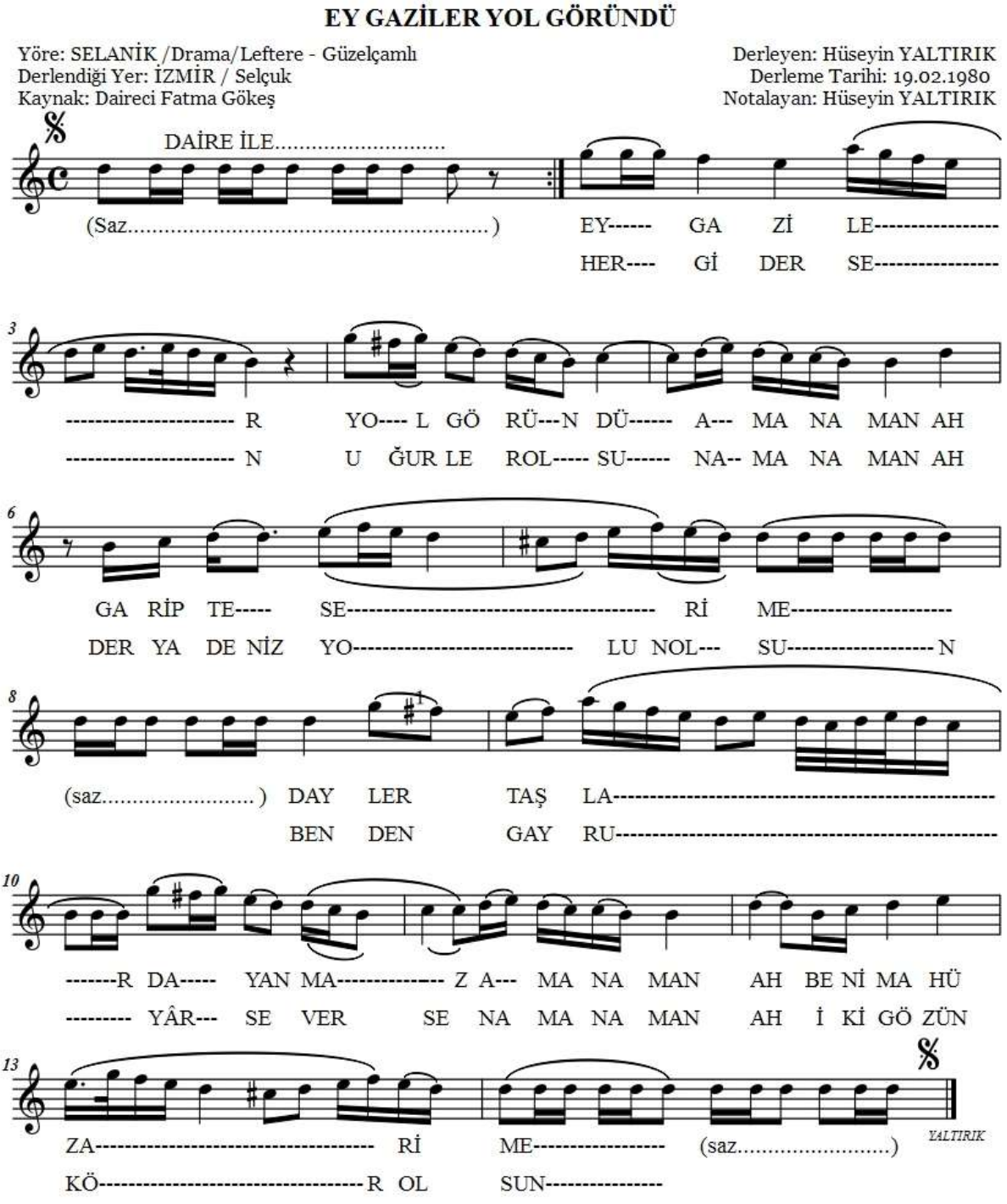

EY GAZİLER YOL GÖRÜNDÜ
-2-

1-
EY GAZİLER YOL GÖRÜNDÜ (AMAN AMAN)
(AH) GARİP (DE) SERİME
DAYLER TAŞLAR DAYANMAZ (AMAN AMAN)
(AH) BENİM AH-Ü ZARİME

2-
HER GİDERSEN U(ğu)RLER OLSUN (AMAN AMAN)
(AH) DERYA DENİZ YOLUN OLSUN
BENDEN GAYRU YÂR SEVERSEN (AMAN AMAN)
(AH) İKİ GÖZÜN KÖR OLSUN

14 – SAMAKOV'UN KAHVESİNİ İÇEMEM (NÖBET – NEVBET HAVASI)

SAMAKOV'UN KAHVESİNİ İÇEMEM
(Gelinlere Nevbet Havası)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

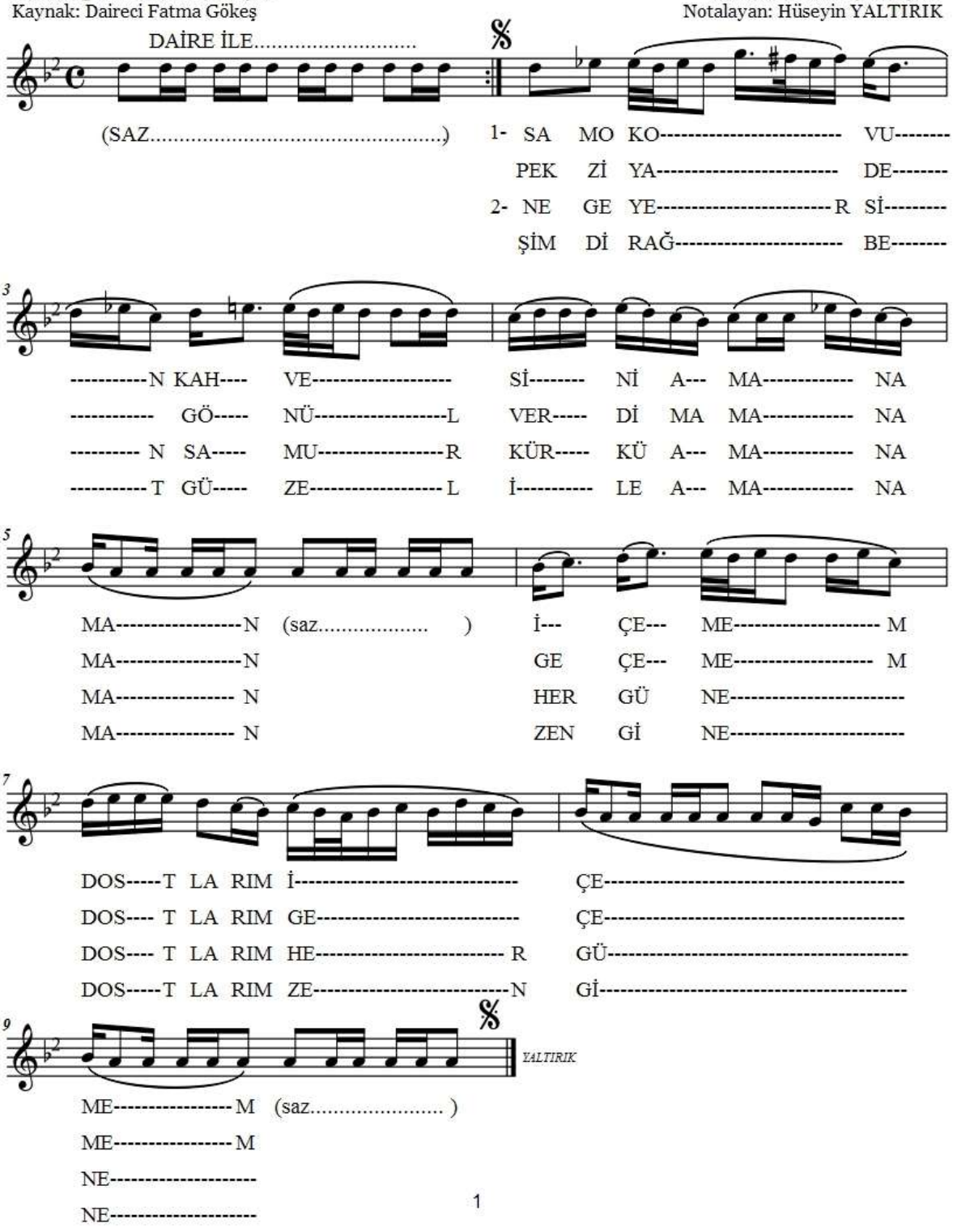

1

SAMAKOV'UN KAHVESİNİ İÇEMEM
-2-

1-
SAMAKOV'UN KAHVESİNİ (AMAN AMAN)
İÇEMEM DOSTLARIM İÇEMEM
PEK ZİYADE GÖNÜL VERDİM (AMAN AMAN)
GEÇEMEM DOSTLARIM GEÇEMEM

2-
NE GEYERSİN SAMUR KÜRKÜ (AMAN AMAN)
HER GÜNE DOSTLARIM HER GÜNE
ŞİMDİ DE RAĞBET GÜZEL İLE (AMAN AMAN)
ZENGİNE DOSTLARIM ZENGİNE

15 - ÇIKSANA TAKUŞ'UM BALKONA ('ŞİRTO' OYUN HAVASI)

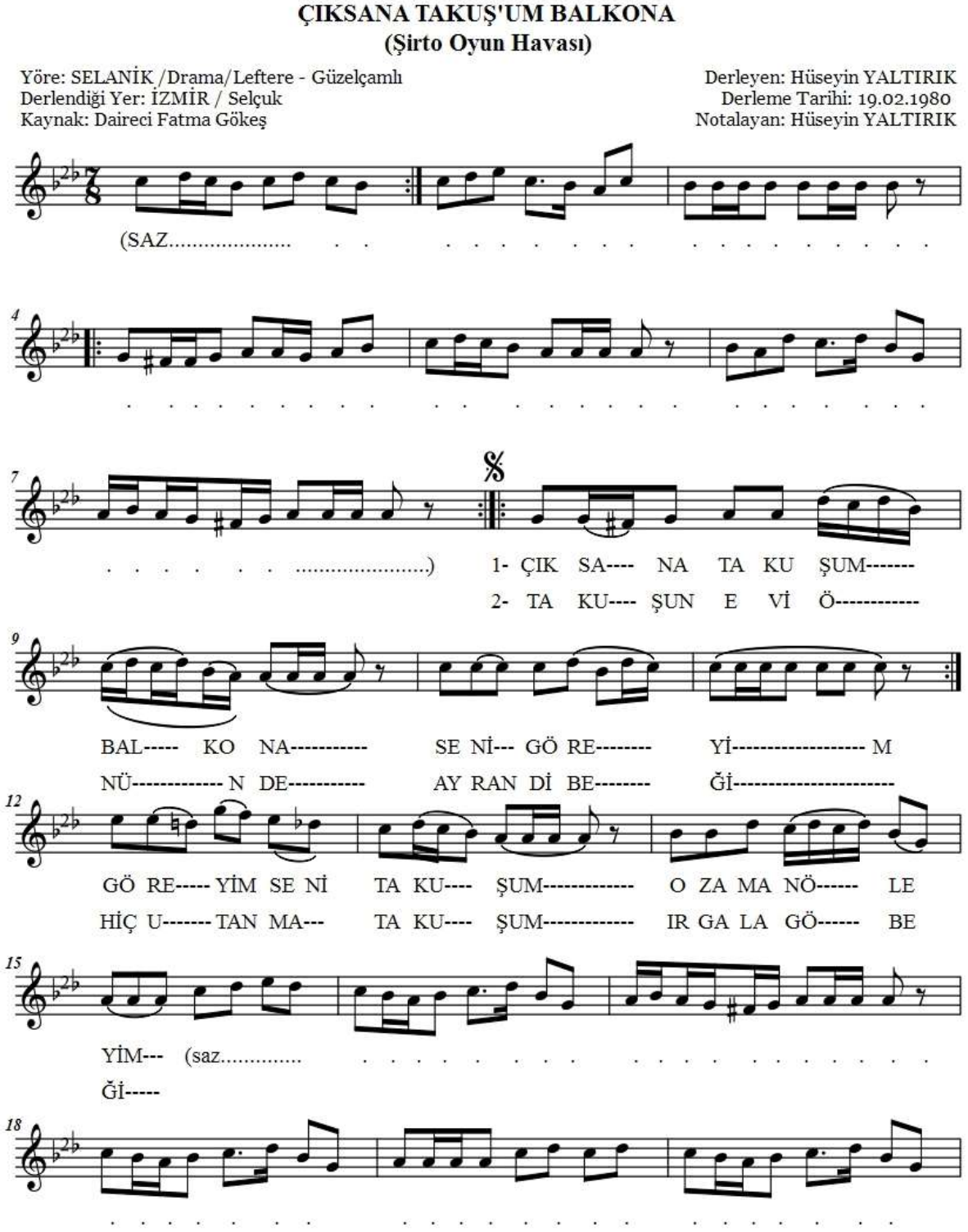

1

ÇIKSANA TAKUŞ'UM BALKONA
(Şirto Oyun Havası)
-2-

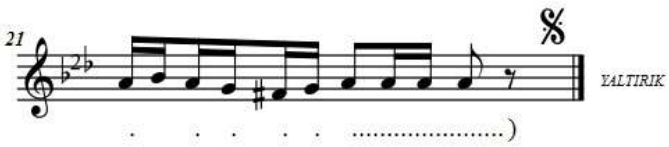

1-
ÇIKSANA TAKUŞ'UM BALKONA SENİ GÖREYİM
GÖREYİM SENİ TAKUŞ'UM O ZAMAN ÖLEYİM

2-
TAKUŞ'UN EVİ ÖNÜNDE AYRAN DİBEĞİ
HİÇ UTANMA TAŞUŞ'UM IRGALA GÖBEĞİ

3-
TAKUŞ'UN EVİ ÖNÜNDE YABANİ ASMA
TAKUŞ'A ALMIŞ NİKOLA DAMGALI BASMA

"Çıksana Takuş'um Balkona" isimli bu oyunlu türküyü 1980'li yıllarda Kırklareli Ticaret Lisesi'ndeki öğretmenliğim sırasında halk oyunları topluluğumuza taşıyıp öğrencilerime öğretmiştim. Sonraları Kırklareli Kavaklı'ya konser için gelen Arif Şentürk bu türküyü Kavaklı'lı öğrencilerim olan İnci (Gönülal) Tunç ve Hüseyin Topuz'dan öğrenerek kendi türkü repertuarına almış ve çeşitli ortamlarda söylemiştir. İTÜ'den Süleyman Şenel de türküyü o haliyle notalayıp TRT THM Repertuarına kazandırmıştır. Bu notanın Repertuvar Numarası: 3581 olup yöre hanesine Kırklareli yazılmıştır.

16 – OYNASIN GELİN HANIM OYNASIN (GELİN OYNATMA HAVASI)

OYNASIN GELİNİM OYNASIN

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

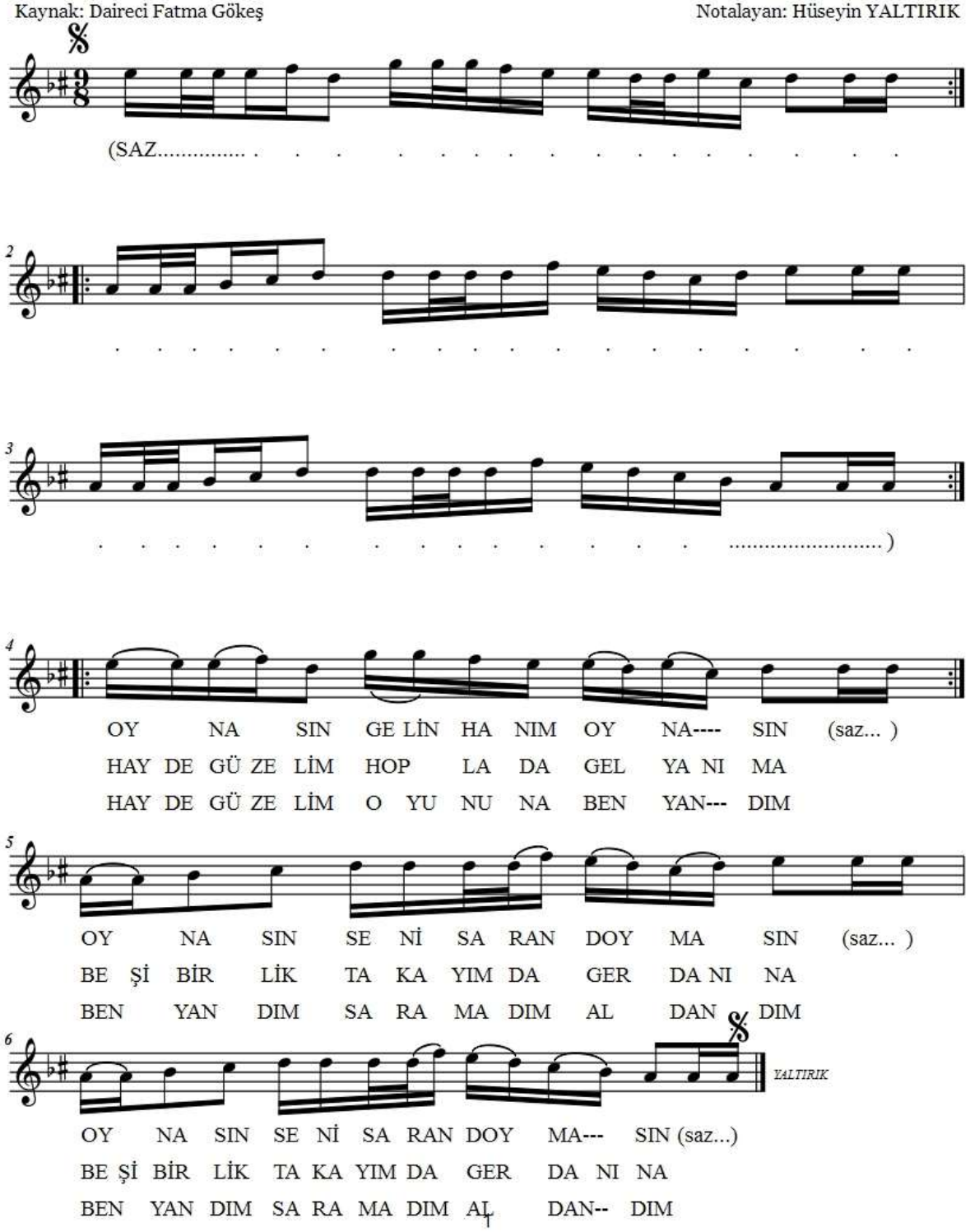

OYNASIN GELİNİM OYNASIN
-2-

1-
OYNASIN, GELİN HANIM OYNASIN
OYNASIN, GELİN HANIM OYNASIN
OYNASIN, SENİ SARAN DOYMASIN
OYNASIN, SENİ SARAN DOYMASIN

2-
HAYDE GÜZELİM HOPLA DA GEL YANIMA
HAYDE GÜZELİM HOPLA DA GEL YANIMA
BEŞİ BİRLİK TAKAYIM (da) GERDANINA
BEŞİ BİRLİK TAKAYIM (da) GERDANINA

3-
HAYDE GÜZELİM OYUNUNA BEN YANDIM
HAYDE GÜZELİM OYUNUNA BEN YANDIM
BEN YANDIM SARAMADIM ALDANDIM
BEN YANDIM SARAMADIM ALDANDIM

17 – BOYACININ HANLARI (OYUN HAVASI)

BOYACININ HANLARI
(Türkülü Oyun Havası)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

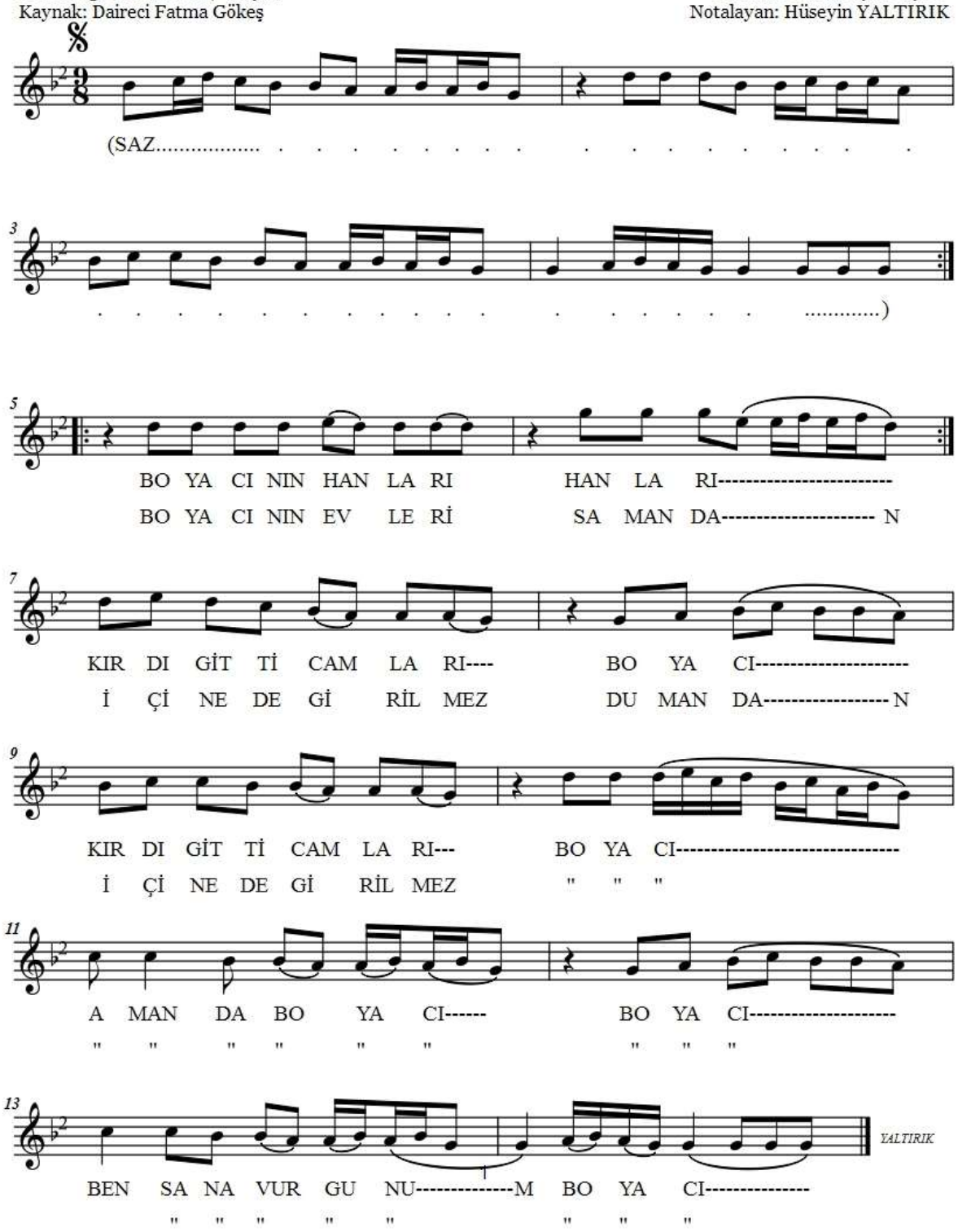

BOYACININ HANLARI
(Türkülü Oyun Havası)
-2-

1-
BOYACININ HANLARI HANLARI
KIRDI GİTTİ CAMLARI BOYACI
AMAN DA BOYACI, BOYACI
BEN SANA VURGUNUM BOYACI

2-
BOYACININ EVLERİ SAMANDAN
İÇİNE DE GİRİLMEZ DUMANDAN
AMAN DA BOYACI, BOYACI
BEN SANA VURGUNUM BOYACI

18 – KAHVE OLSAM DOLAPLARDA KAVRULSAM (Gelin Nöbet–Nevbet Havası)

THM REP NO: 5821

KAHVE OLSAM BEN DOLAPTA KAVRULSAM

(Gelin Nevbeti)

Yöresi: Selanik - Drama / Leftere Köyü
Kaynak : Fatma GÖKEŞ (Daireci /Çalgıcı Fatme)
(1924 yılında mübadele ile Leftere'den
Kuşadası'nın Güzelçamlı beldesine yerleşmiştir)

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19 ŞUBAT 1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

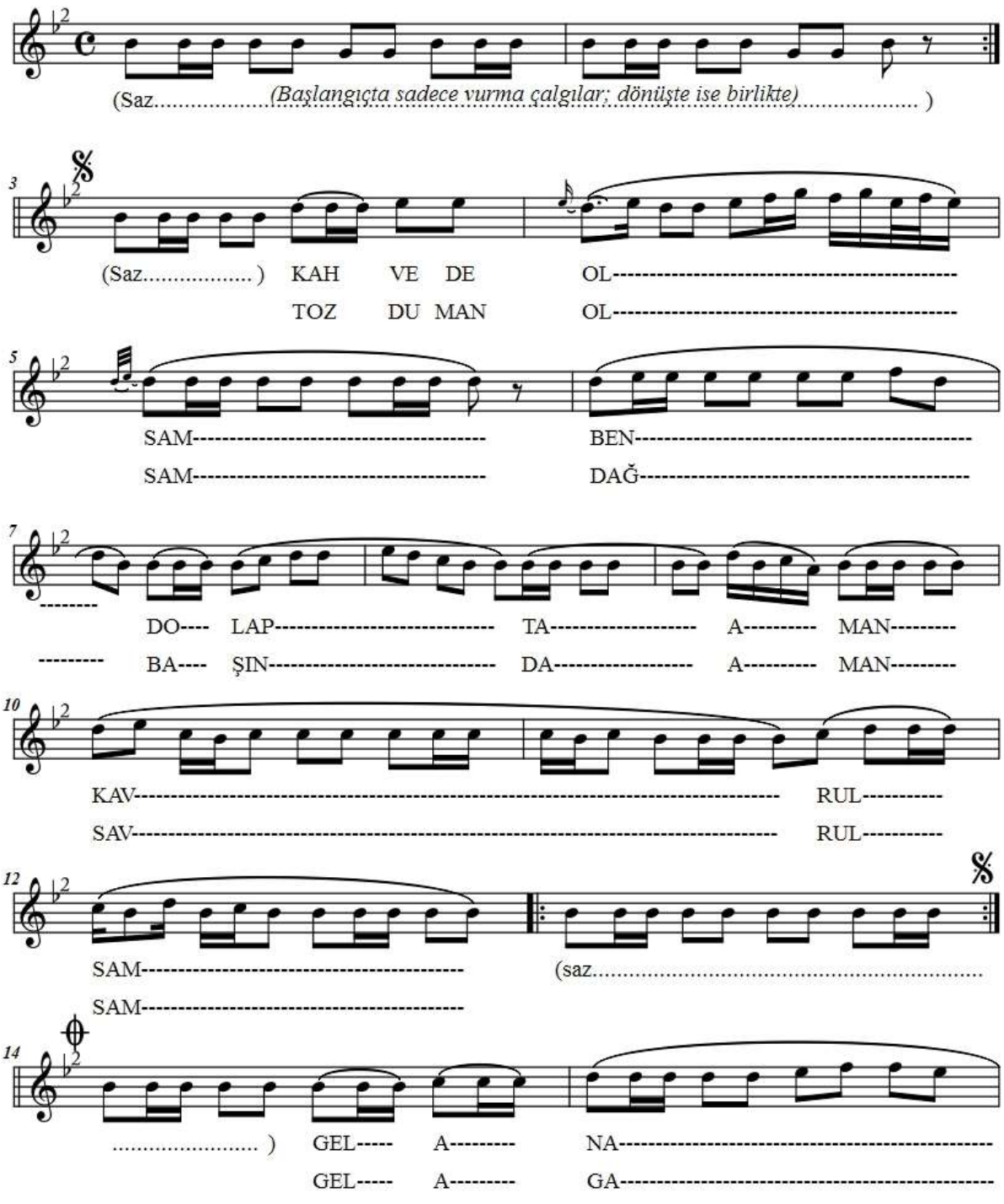

1

KAHVE OLSAM BEN DOLAPTA KAVRULSAM

(Gelin Nevbeti)

-2-

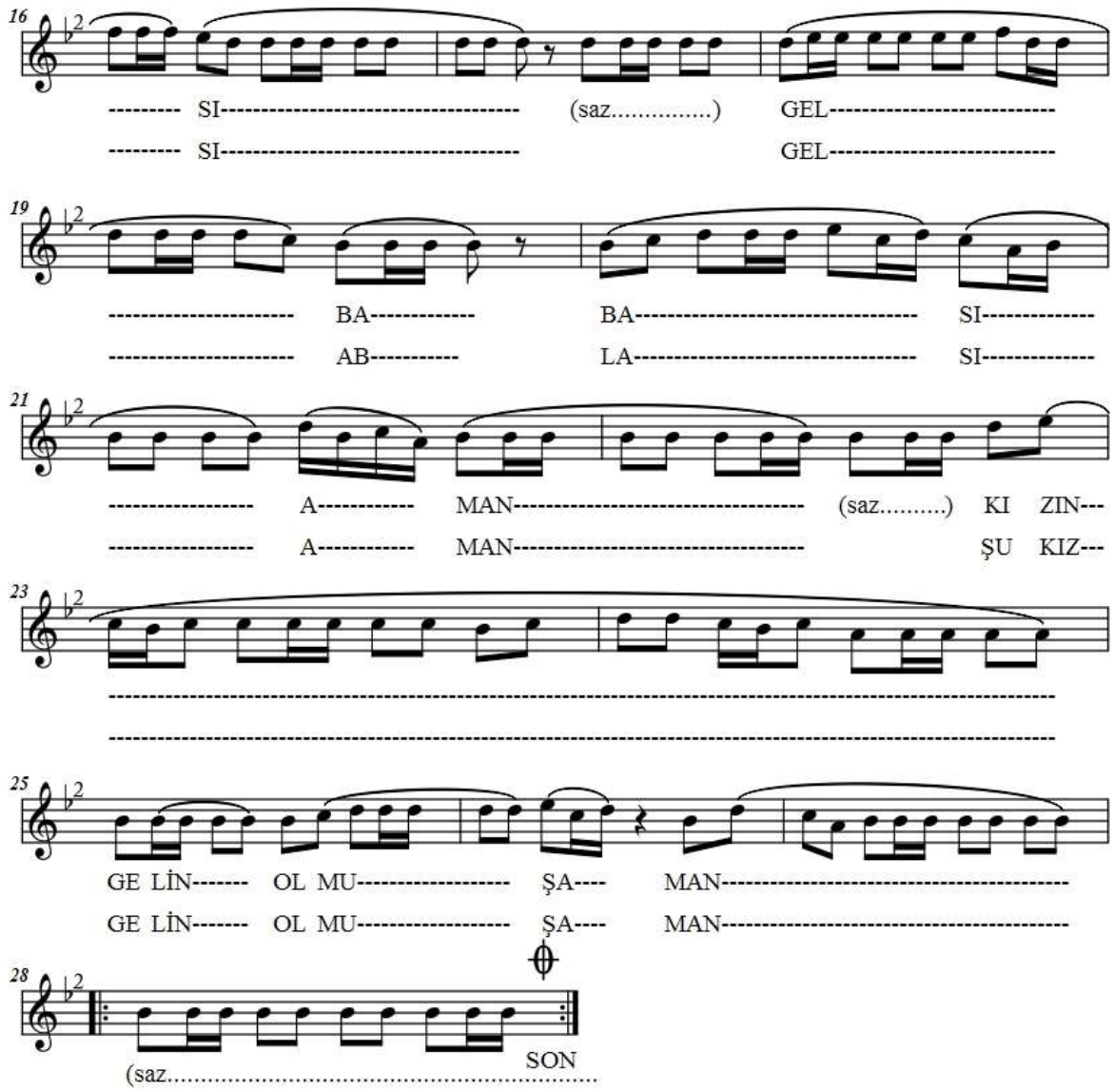

KAHVE OLSAM BEN DOLAPTA KAVRULSAM
(Gelin Nevbeti)
-3-

1-
KAHVE (de) OLSAM BEN DOLAPTA AMAN KAVRULSAM
TOZ DUMAN OLSAM DAĞ BAŞINDA AMAN SAVRULSAM
2-
GEL ANASI GEL BABASI AMAN KIZIN GELİN OLMUŞ AMAN
GEL AGASI GEL ABLASI AMAN ŞU KIZ GELİN OLMUŞ AMAN

NOT:
Donanımdaki "Mi Bemol 2" perdesi
bağlamada DİK olan Mi Bemol perdesidir.

AGA: ağabey

GELİN NEVBETİ: Selanik Drama ve Kavala dolaylarında Mübadele öncesi düğünlerde Gelinler "Telli Duvaklı" halde iken kız evinin balkonuna ya da kapı önüne çıkarılır ve ona "daireler" ve "testi dümbelek"lerle "Nevbet" (Nöbet) havaları çalınırmış. Tıpkı Osmanlı Padişahlarına Mehter ile çalınan Nevbet Havaları gibi... Bu gelenek mübadele ile birlikte Anadolu'ya da (İzmir - Selçuk - Kuşadası - Güzelçamlı) dolaylarına taşınmıştır. Art arda sıralanan ve daima Düyek usulde icra edilen bu gelin nevbetleri 9 adet olup tıpkı Barana havalarında olduğu gibi belli bir sıra dahilinde, kesintisiz çalınıp söylenirdi.

19 – DAYLER DAYLER VİRAN DAYLER (Nöbet –Nevbet Havası) – SABÂ DİZİSİNDE

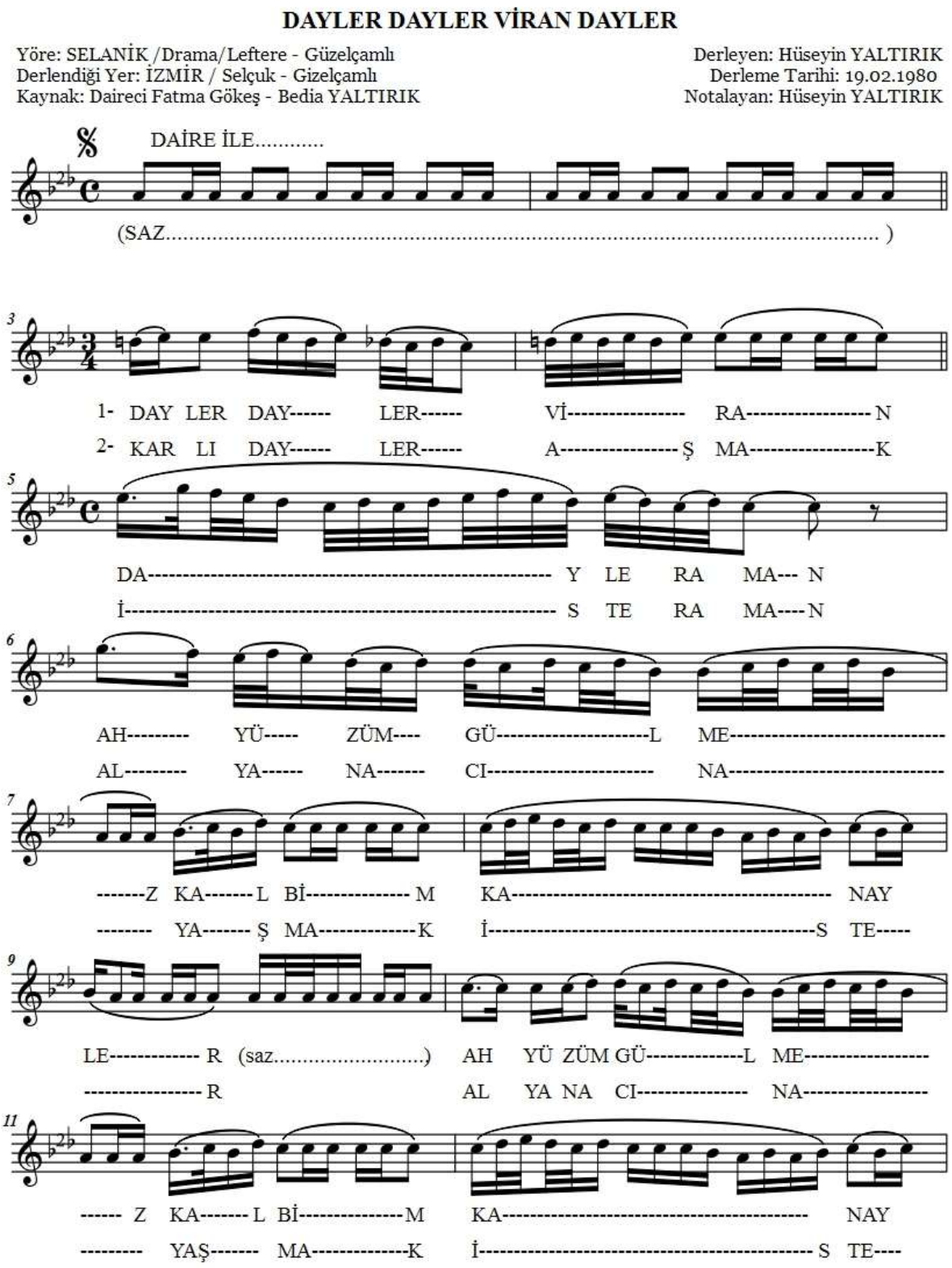

1

DAYLER DAYLER VİRAN DAYLER

-2-

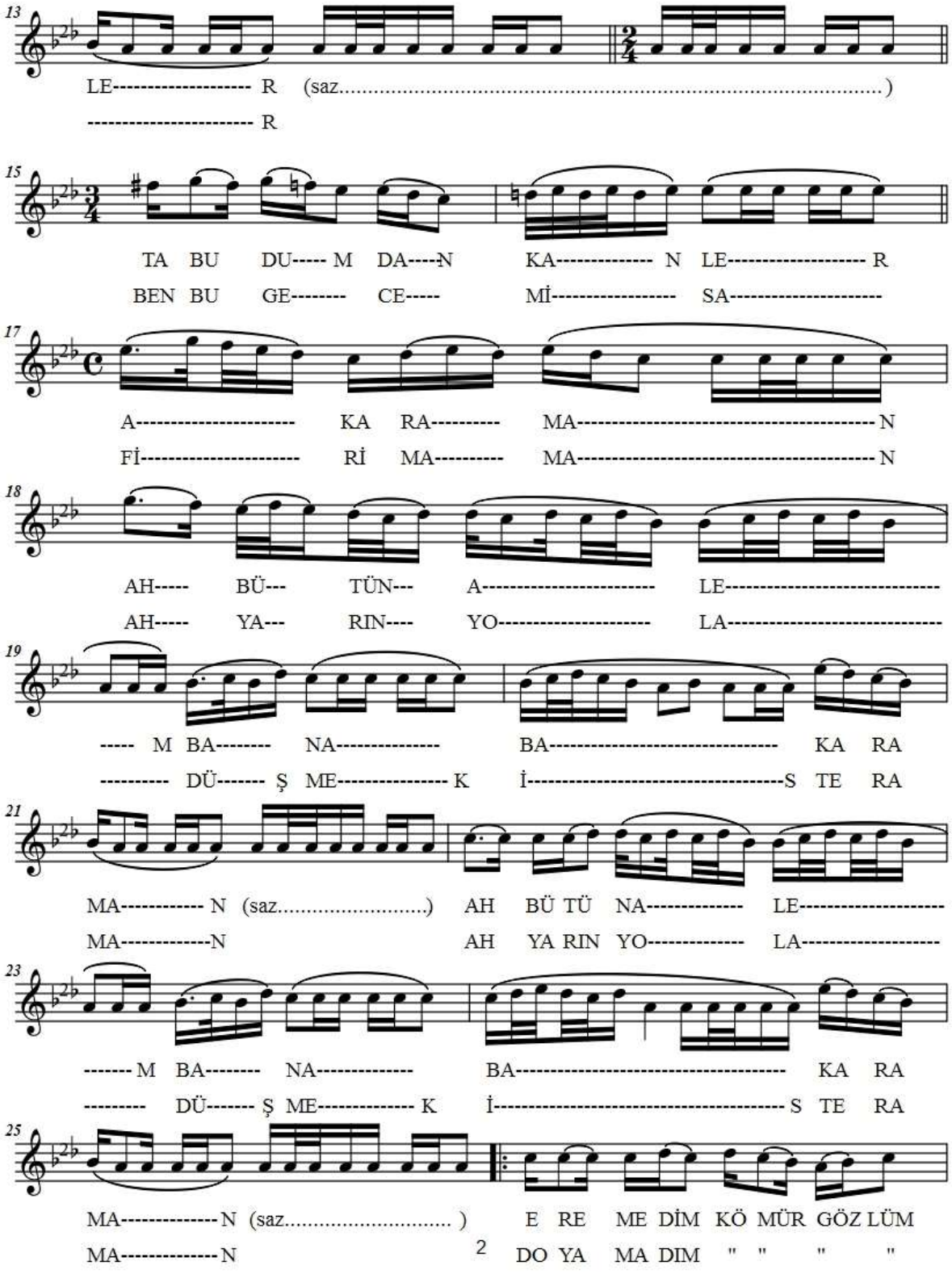

DAYLER DAYLER VİRAN DAYLER

-3-

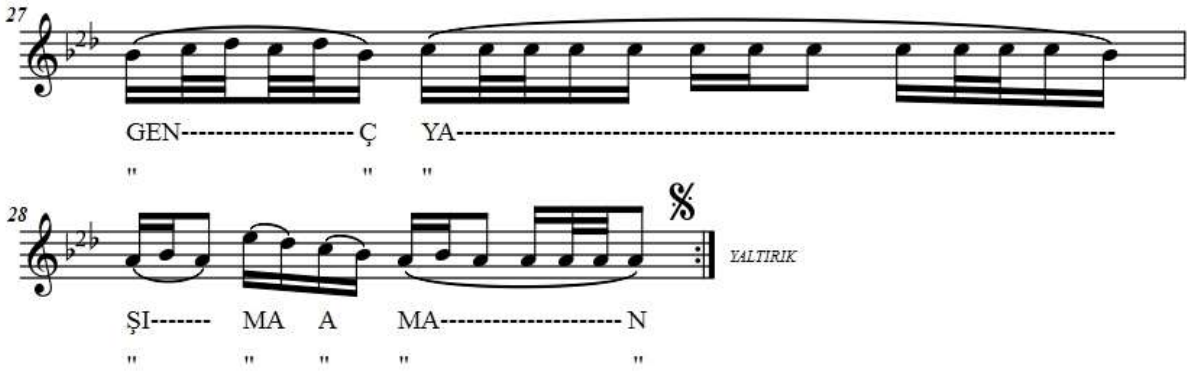

1-
DAYLER DAYLER VİRAN DAYLER (Aman)
AH YÜZÜM GÜLMEZ KALBİM KAN AYLER (Aman)
TABUDUMDAN KANLER AKAR (Aman)
BÜTÜN ALEM BANA BAKAR (Aman)

Bağlantı:
EREMEDİM KÖMÜR GÖZLÜM GENÇ YAŞIMA (Aman)
DOYAMADIM KÖMÜR GÖZLÜM GENÇ YAŞIMA (Aman)

2-
KARLI DAYLER AŞMAK İSTER (Aman)
AL YANACI(ğı)NA YAŞMAK İSTER (Aman)
BEN BU GECE MİSAFİRİM (Aman)
AH YARIN YOLA DÜŞMEK İSTER (Aman)

Bağlantı:
EREMEDİM KÖMÜR GÖZLÜM GENÇ YAŞIMA (Aman)
DOYAMADIM KÖMÜR GÖZLÜM GENÇ YAŞIMA (Aman)

20 – AMAN CİCİM NAZLISIN CİCİM (Kadın Oyun Havası)

AMAN CİCİM NAZLISIN CİCİM

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

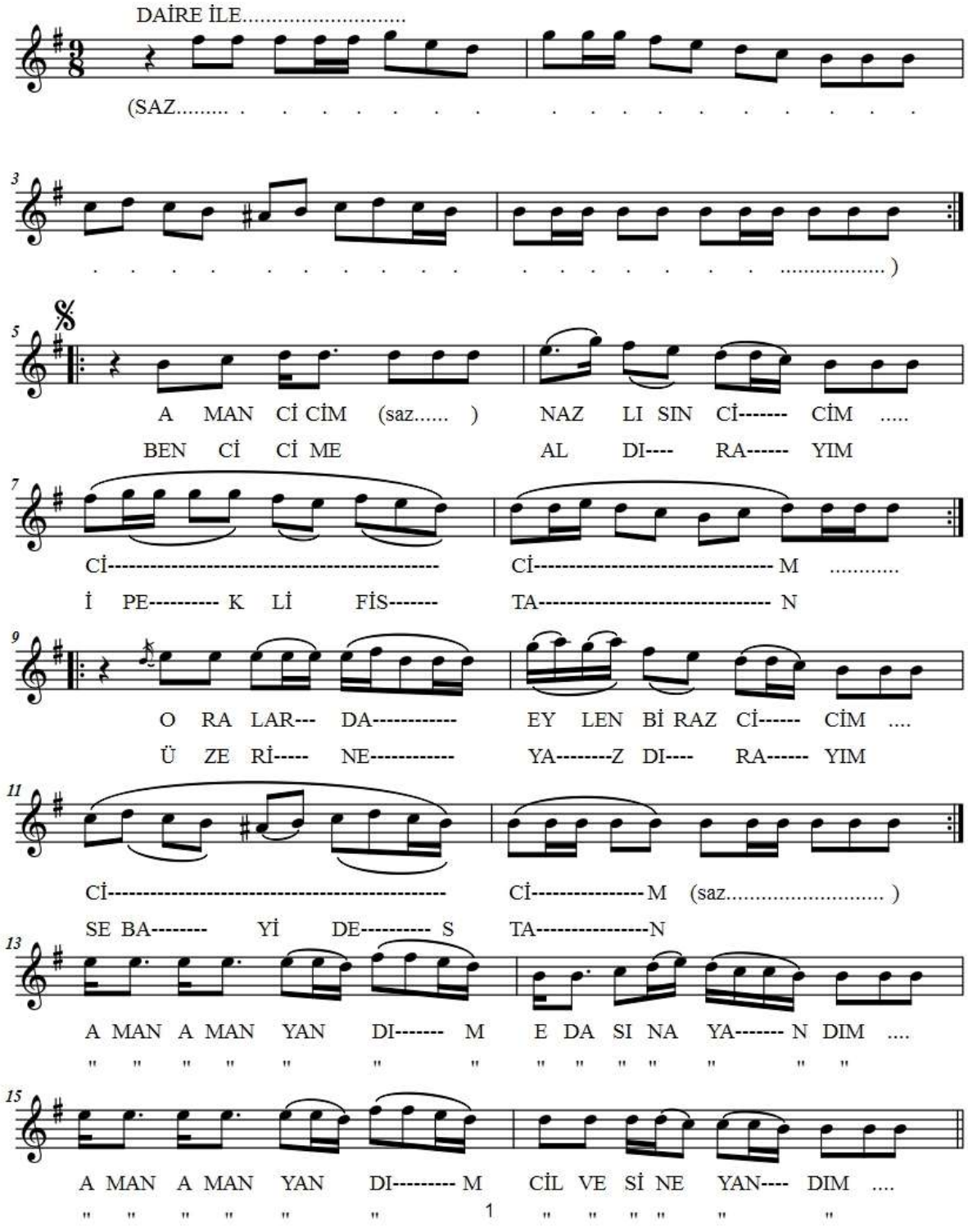

AMAN CİCİM NAZLISIN CİCİM

-2-

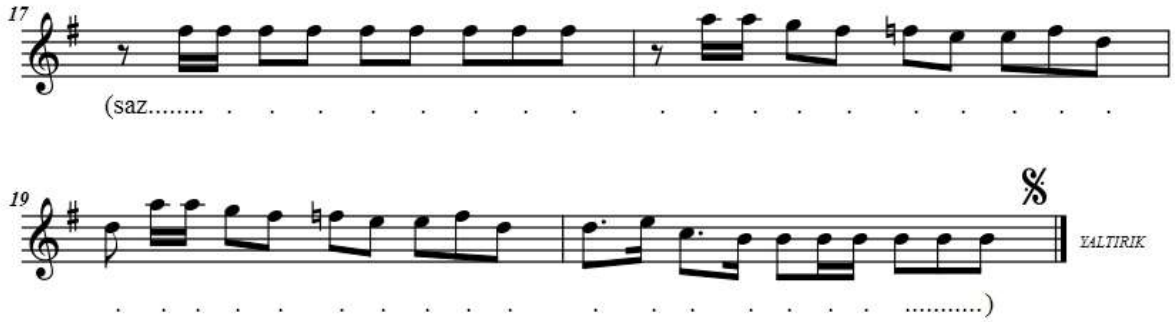

1-
AMAN CİCİM NAZLISIN CİCİM, CİCİM
ORALARDA EYLEN BİRAZ CİCİM, CİCİM

Bağlantı:
AMAN AMAN YANDIM EDASINA YANDIM
AMAN AMAN YANDIM CİLVESİNE YANDIM

2-
BEN CİCİME ALDIRAYIM İPEKLİ FİSTAN
ÜZERİNE YAZDIRAYIM SEBAİ DESTAN

Bağlantı:
AMAN AMAN YANDIM EDASINA YANDIM
AMAN AMAN YANDIM CİLVESİNE YANDIM

21 – KOMİTAMIN EVLERİ (Sıra Oyun Havası)

KOMİTAMIN EVLERİ
(Sıra Oyun Havası)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

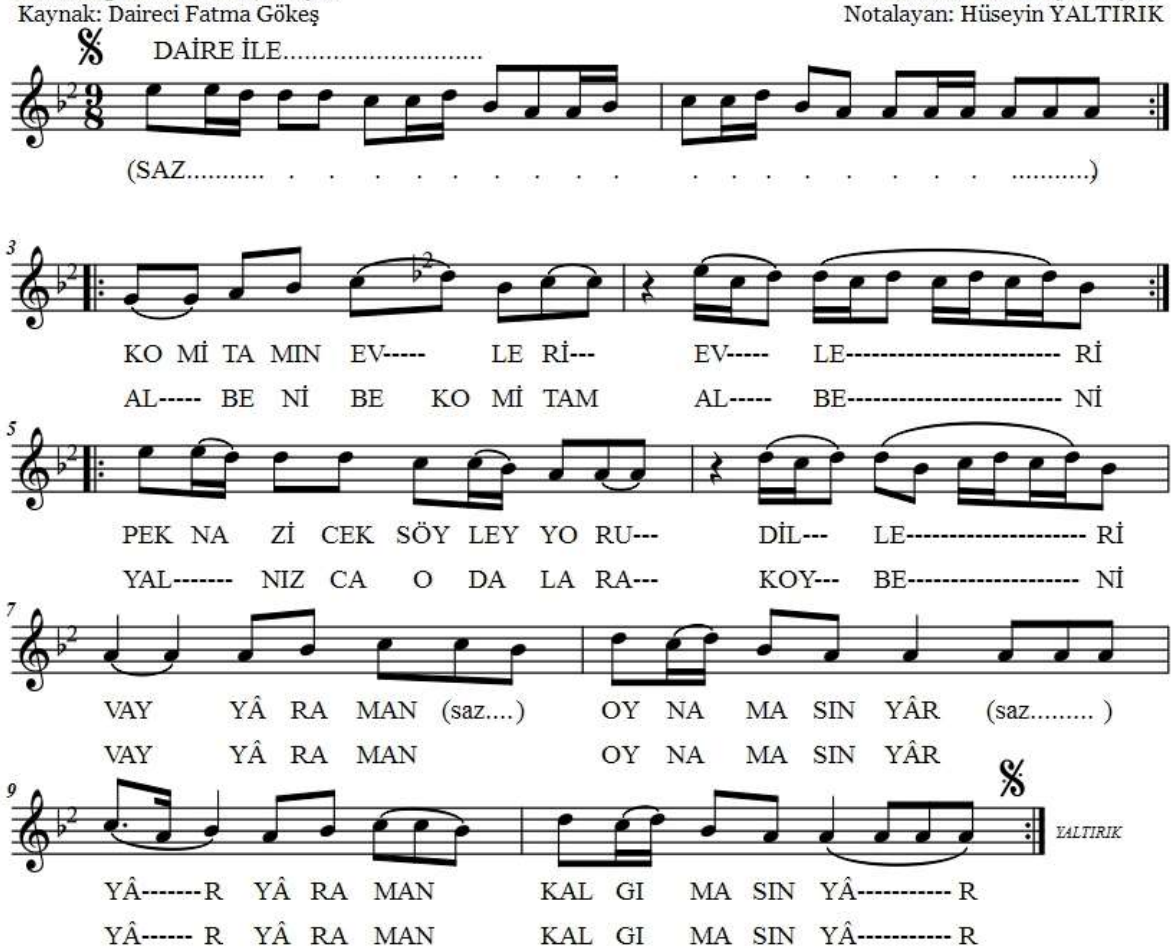

1-
KOMİTAMIN EVLERİ, EVLERİ
PEK NAZİCEK SÖYLEYYORU DİLLERİ VAY
YÂR AMAN OYNAMASIN YÂR
YÂR AMAN KALGIMASIN YÂR

2-
AL BENİ BE KOMİTAM AL BENİ
YALNIZCA ODALARA KOY BENİ YÂR
YÂR AMAN OYNAMASIN YÂR
YÂR AMAN KALGIMASIN YÂR

KALGIMAK: Zıplamak, Hoplamak

22 – ALÇACIK DUVARDAN ATLAYAMADIM (Sıra Oyun Havası)

ALÇACIK DUVARDAN ATLAYAMADIM
(Sıra Oyun Havası)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

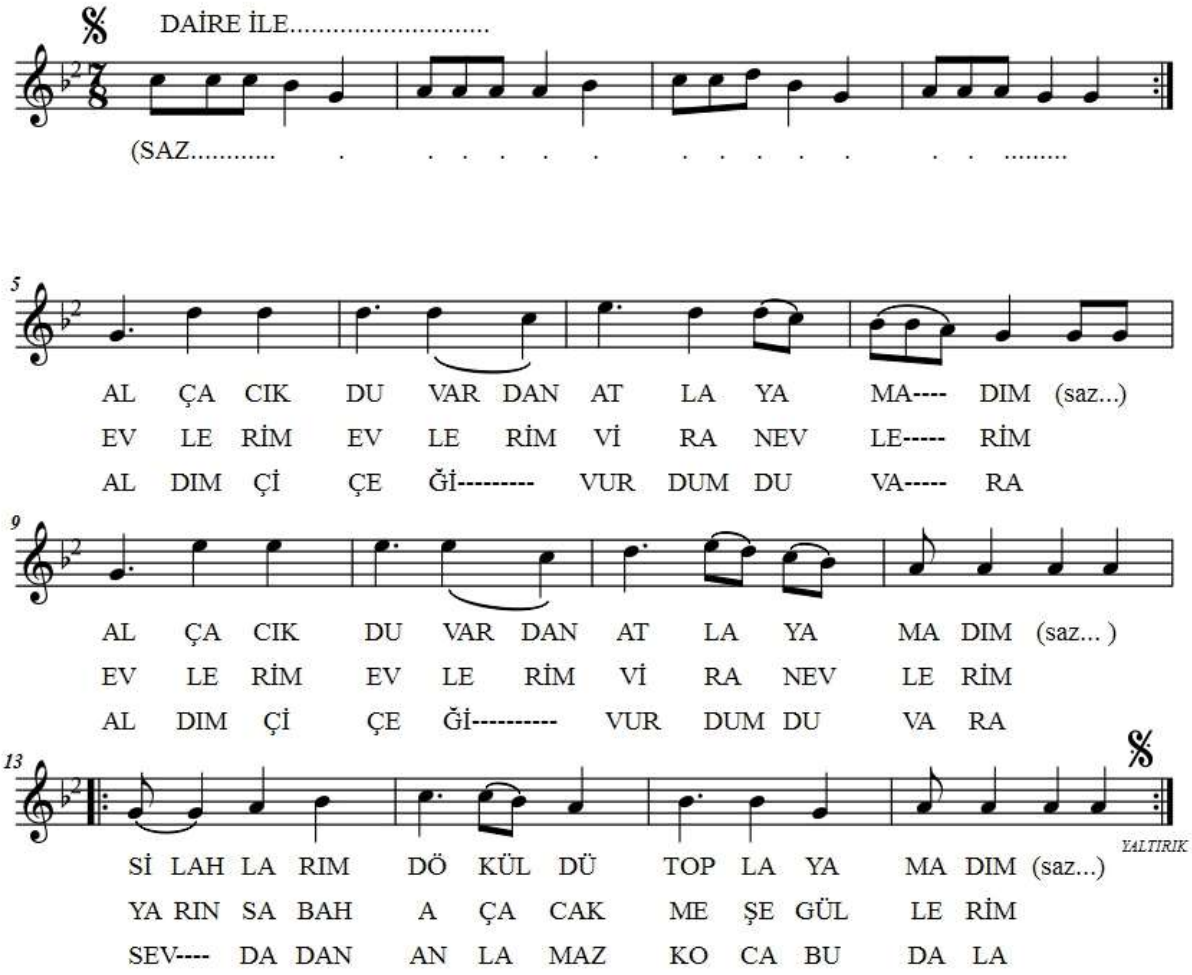

1-
ALÇACIK DUVARDAN ATLAYAMADIM
SİLAHLARIM DÖKÜLDÜ TOPLAYAMADIM

2-
EVLERİM EVLERİM VİRAN EVLERİM
YARIN SABAH AÇACAK MEŞE GÜLLERİM

3-
ALDIM ÇİÇEĞİ VURDUM DUVARA
SEVDADAN ANLAMAZ KOCA BUDALA

23 – DRAMA ÇAYLARINI HASAN GECE Mİ GEÇTİN (7 Zamanlı Türkülü Oyun)

(Debreli Hasan Oyun Havası Varyantı – HORA)

DRAMA ÇAYLARINI HASAN GECE Mİ GEÇTİN

(Debreli Hasan Çeşitlemesi)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

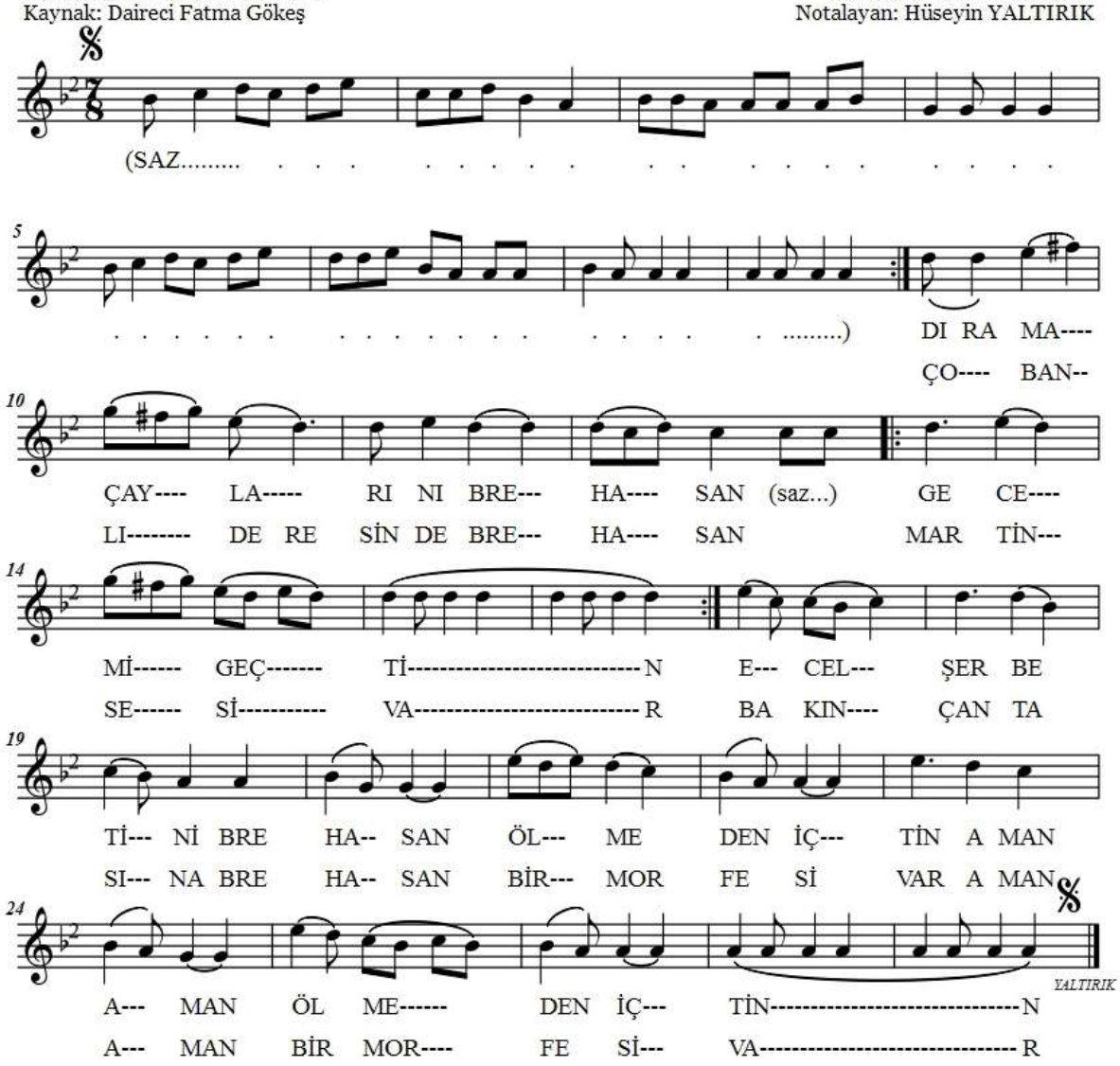

1-
DRAMA ÇAYLARINI BRE HASAN GECE Mİ GEÇTİN
ECEL ŞERBETİNİ BRE HASAN ÖLMEDEN İÇTİN AMAN AMAN
ÖLMEDEN İÇTİN
2-
ÇOBANLI DERESİNDE BRE HASAN MARTİN SESİ VAR
VARIN BAKIN ÇANTASINDA BİR MOR FESİ VAR AMAN AMAN
BİR MOR FESİ VAR

24 – YENİŞEHİR'İN İÇİ AYVALIK NARLIK (Uzun Hava)

YENİŞEHİR'İN İÇİ AYVALIK NARLIK
(Uzun Hava)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere
Derlendiği Yer: KUŞADASI - Güzelçamlı
Kaynak: Bedia YALTIRIK

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1982
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

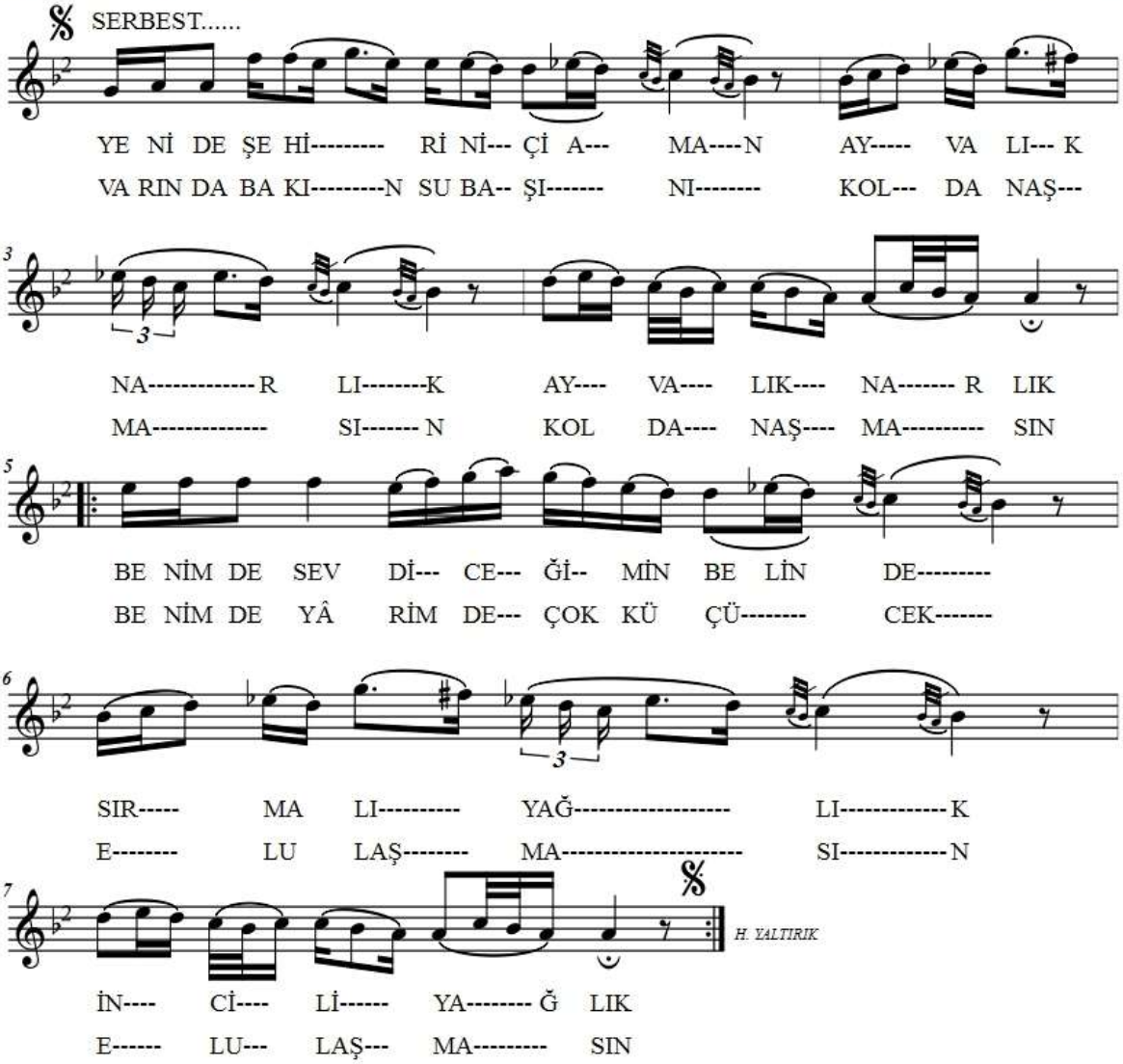

1-
YENİ (de) ŞEHİRİN İÇİ (Aman) AYVALIK NARLIK, AYVALIK NARLIK
BENİM (de) SEVDİCEĞİMİN BELİNDE SIRMALI YAĞLIK, İNCİLİ YAĞLIK

2-
VARIN (da) BAKIN SU BAŞINI KOLDAN AŞMASIN, KOLDAN AŞMASIN
BENİM (de) YÂRİM (de) ÇOK KÜÇÜCEK EL ULAŞMASIN, EL ULAŞMASIN

25 – HANİ YA BU KIZIN ANNESİ (Gelin Ağlatma Havası)

HANİ YA BU KIZIN ANNESİ
(Gelin Ağlatma Havası)

Yöre: SELANİK /Drama/Leftere - Güzelçamlı
Derlendiği Yer: İZMİR / Selçuk
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

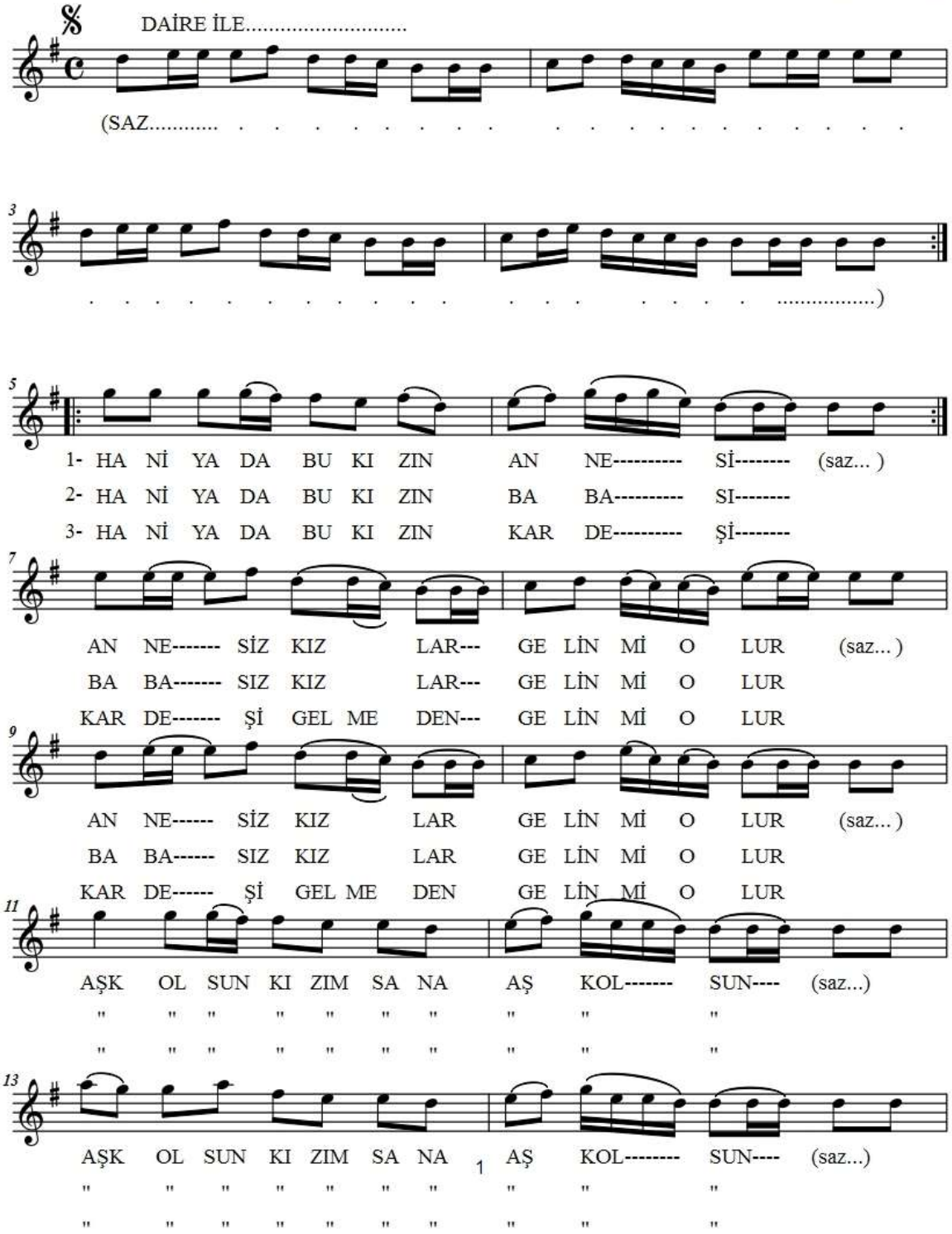

HANİ YA BU KIZIN ANNESİ
(Gelin Ağlatma Havası)
-2-

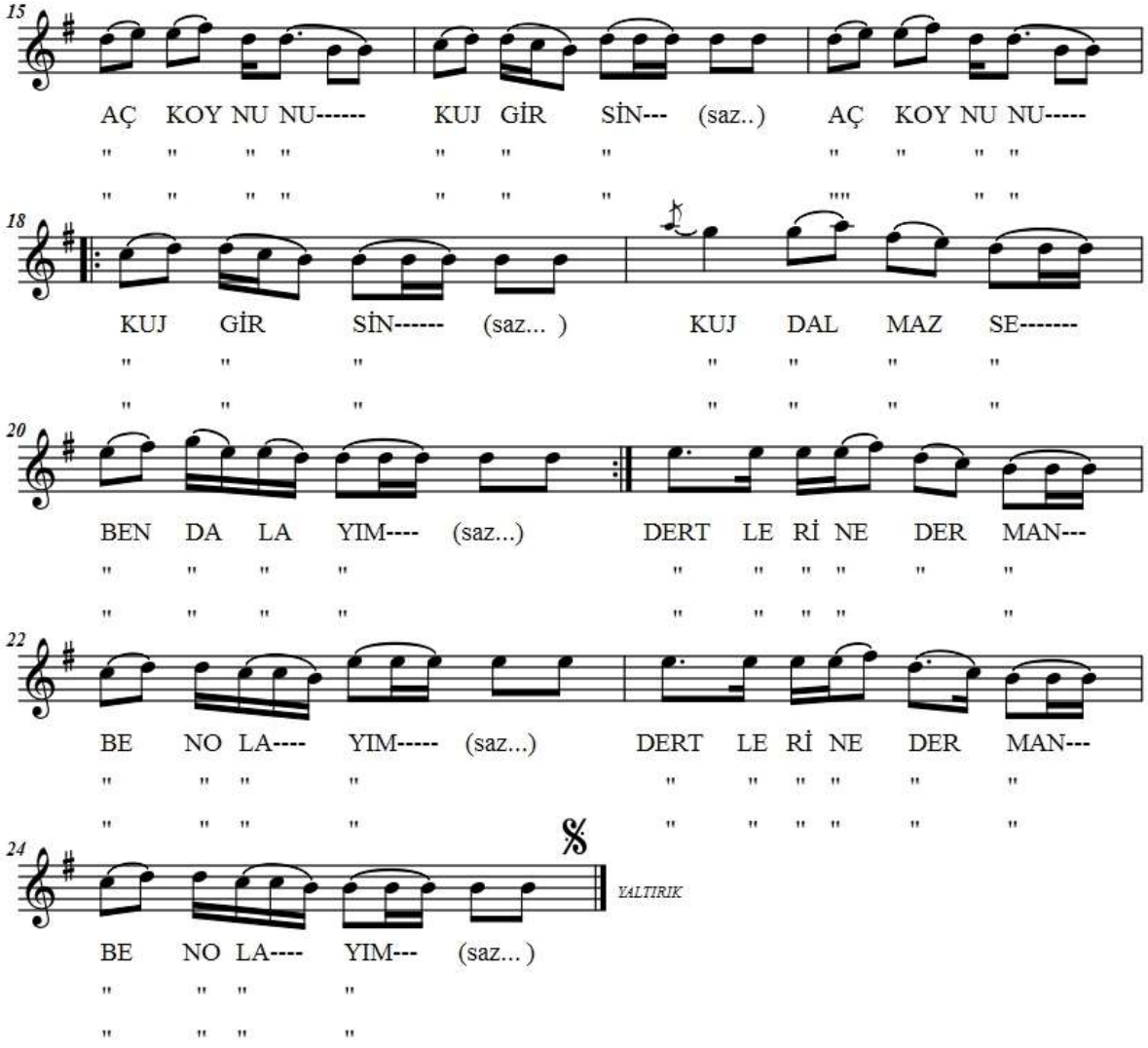

1-
HANİ YA (DA) BU KIZIN ANNESİ
ANNESİZ KIZLAR GELİN Mİ OLUR?

Bağlantı:
AŞK OLSUN KIZIM SANA AŞK OLSUN
AÇ KOYNUNU KUJ GİRSİN
KUJ DALMAZSE BEN DALAYIM
DERTLERİNE DERMAN BEN OLAYIM

2-
HANİ YA (DA) BU KIZIN BABASI
BABASIZ KIZLAR GELİN Mİ OLUR?
Bağlantı

3-
HANİ YA (DA) BU KIZIN KARDEŞİ
KARDEŞİ GELMEDEN GELİN Mİ OLUR?
Bağlantı

KUJ: Kuş (Yöre ağzında çoğu kez "Ş" sesi "J" ye dönüşüyor. "Yetmijbeş; Ojgeldiniz" gibi)

26 – AH KEKLİK KINALI KEKLİK

THM REP. NO: 5824

AH KEKLİK KINALI KEKLİK

Yöresi: Selanik - Drama / Leftere Köyü
Kaynak : Fatma GÖKEŞ (Daireci /Çalgıcı Fatme)
(1924 yılında mübadele ile Leftere'den
Kuşadası'nın Güzelçamlı beldesine yerleşmiştir)

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19 ŞUBAT 1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

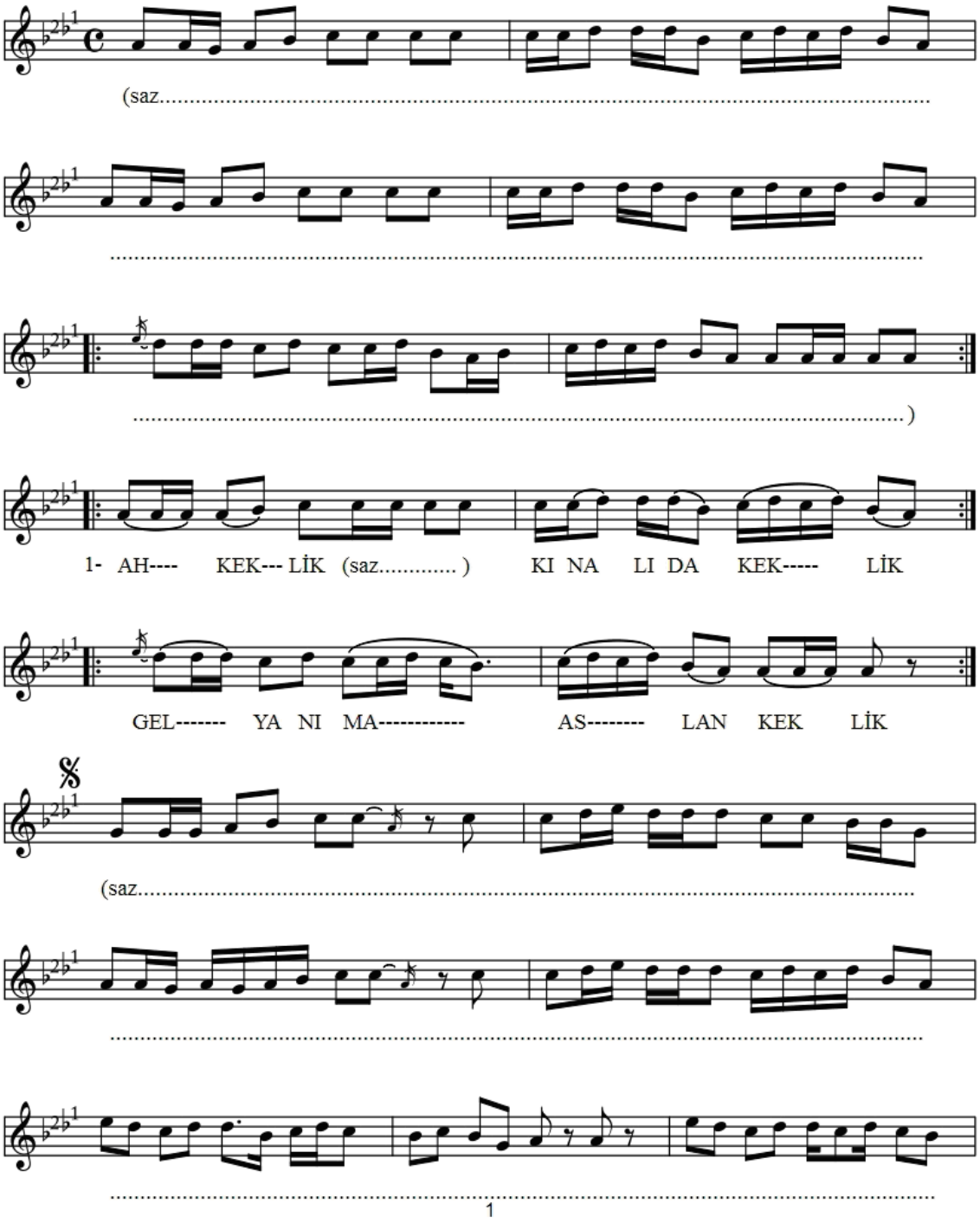

AH KEKLİK KINALI KEKLİK

-2-

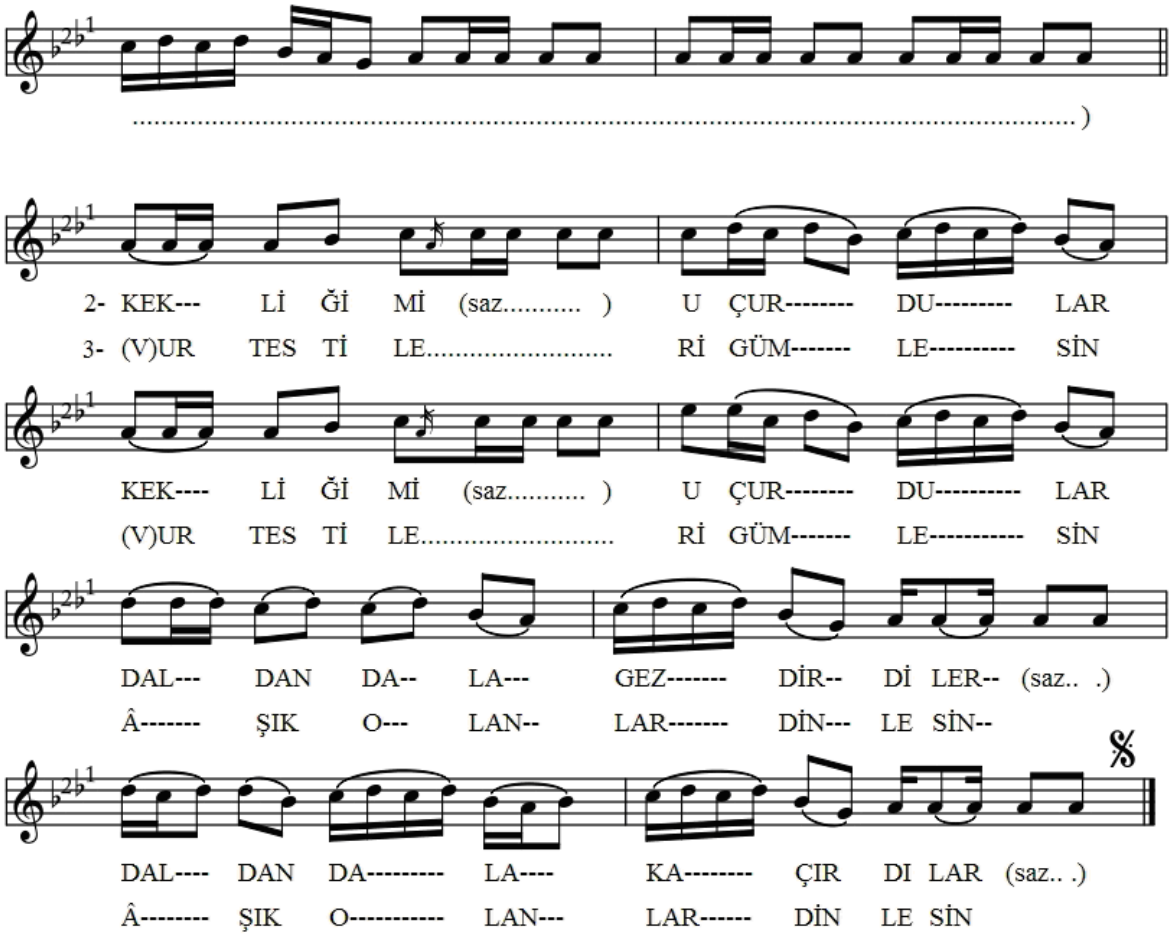

1-
AH KEKLİK KINALI (DA) KEKLİK
AH KEKLİK KINALI (DA) KEKLİK
GEL YANIMA ASLAN KEKLİK
GEL YANIMA ASLAN KEKLİK

2-
KEKLİĞİMİ UÇURDULAR
KEKLİĞİMİ UÇURDULAR
DALDAN DALA GEZDİRDİLER
DALDAN DALA KAÇIRDILAR

3-
(V)UR TESTİLERİ GÜMLESİN
(V)UR TESTİLERİ GÜMLESİN
ÂŞIK OLANLAR DİNLESİN
ÂŞIK OLANLAR DİNLESİN

NOT: Türküde geçen "TESTİ" kelimesi "DAİRE" çalgısıyla birlikte kadınların çaldıkları testi toprağından yapılma "Dümbelek"lerdir.

Donanımdaki "Re Bemol 1" perdesi bağlamada DİK olan Re Bemol perdesidir.

2

27 – KÜP İÇİNDE UNUM VAR (Kabadayı Oyun Havası)

THM REP NO: 5827

KÜP İÇİNDE UNUM VAR
(Kabadayı Havası)

Yöre: Leftere Köyü / Drama - SELANİK
Kaynak: Hüseyin YALTIRIK

Derleyen: Kubilay DÖKMETAŞ
Derleme Tarihi: 15 ARALIK 2016
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

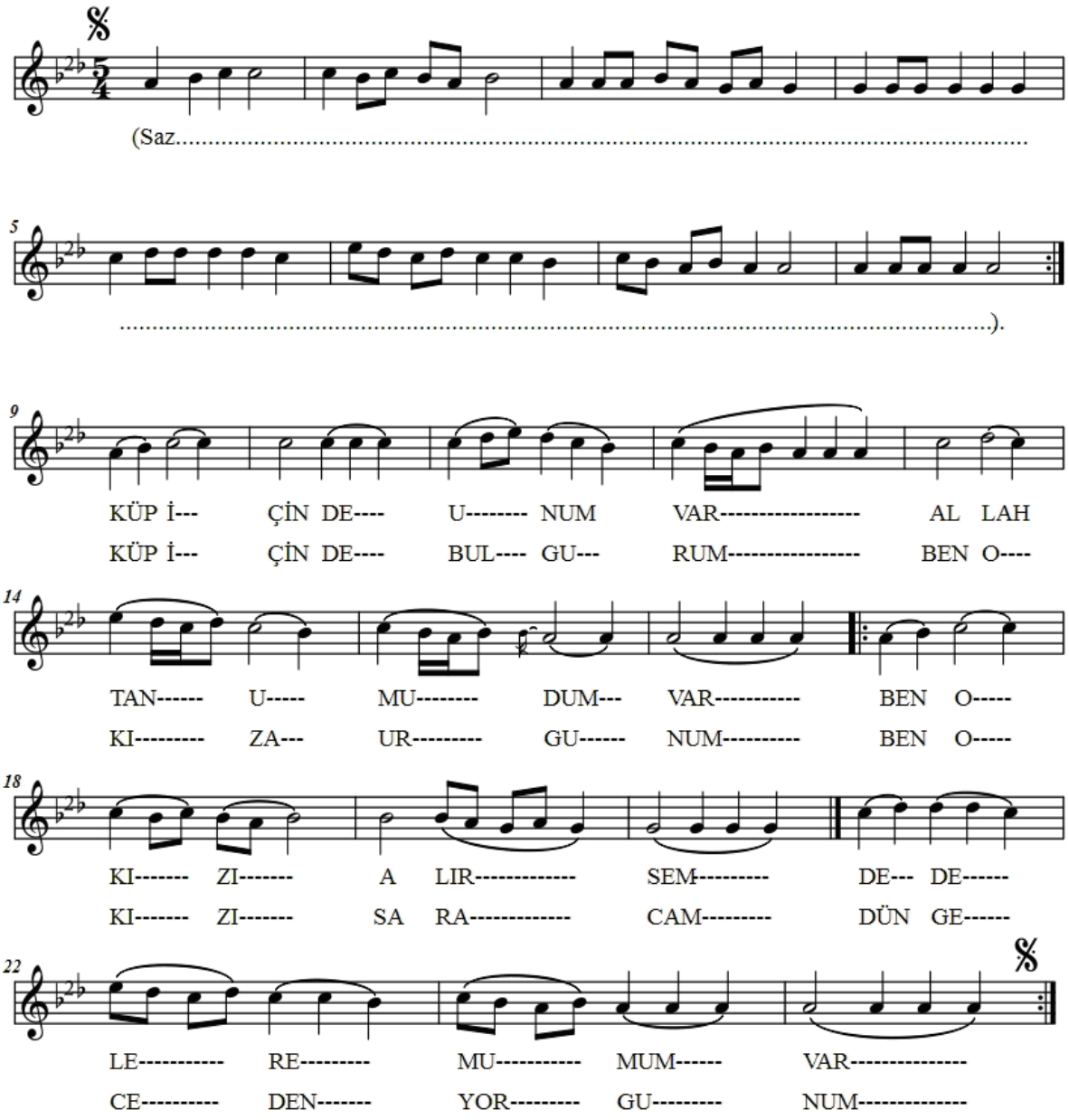

KÜP İÇİNDE UNUM VAR
(Kabadayı Havası)
-2-

1-
KÜP İÇİNDE UNUM VAR
ALLAH'TAN UMUDUM VAR
BEN O KIZI ALIRSEM
DEDELERE MUMUM VAR

2-
KÜP İÇİNDE BULGURUM
BEN O KIZA (V)URGUNUM
BEN O KIZI SARACAM
DÜN GECEDEN YORGUNUM

NOT: Türkü 1924 yılında Selanik (Drama/Praveşte/Leftere Köyü) muhacirleri vasıtasıyla Anadolu'ya taşınmıştır. Kaynak kişi türküyü bu muhacirlerden olan Hüsnü Tuncel ve Hüseyin Tuncel'den 1978 yılında öğrenmiş ve kaydetmiştir. Ayrıca türkünün ezgisi davul ve zurnalarla KABADAYI Hora Oyunu olarak yörede yıllarca çalınıp oynanmıştır.

NOT: Türkü ilk kez 19.02.1980 tarihinde tarafımdan kaydedilip derlenmesine rağmen sanatçı dostum Kubilay Dökmetaş'ın 15 Aralık 2016 tarihinde yaptığı bir radyo programında ilk defa İzmir Radyosunda tarafımdan seslendirilmiştir. Böylece TRT THM Repertuarına bu kayıttan notalanarak alınmıştır.

28 – GÂVUR HAVASI

GALAMATYA (Edirne Oyun Havası)
-Drama Çeşitlemesi-

Yöre: SELANİK / Drama-Leftere
Kaynak: Daireci Fatma Gökeş

Derleyen: Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 19.02.1980
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

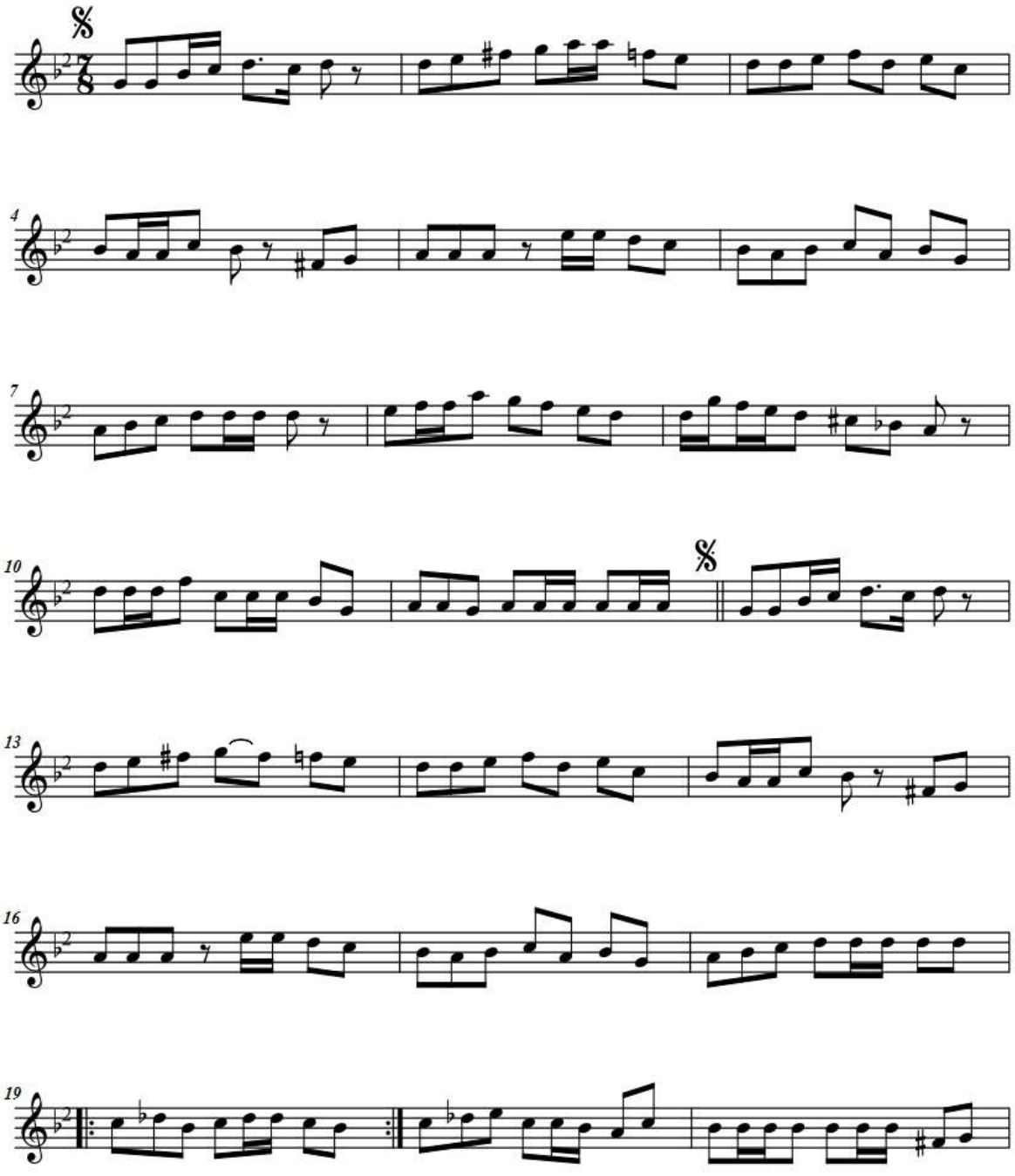

1

GALAMATYA (Edirne Oyun Havası)
-Drama Çeşitlemesi-
-2-

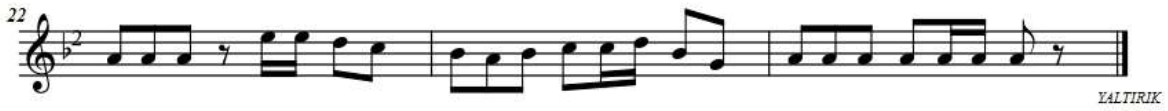

Sözsüz bir oyun havası olan ezgi Drama yöresinde, özellikle Praveşte-Leftere'de hem Türkler hem de diğer topluluklar tarafından 1923 "Büyük Mübadele" dönemine kadar bilinip oynanırdı. Drama yöresinde daha çok "Gırnata" adlı bir Klarinet çeşidiyle çalındığı söylenmiştir. Edirne Halk Oyunlarında yer alan GALAMATYA ise sözlü olup Davul-Zurnayla icra edilmektedir. Kalamatya ya da Galamatya kelime olarak komşu ülke dilinde (Güzel Gözlü) anlamındadır. Kalamata zeytin cinsinin ismi de aynı kelimeden (Kalamatya'dan) gelmektedir.

NOT: Pravuşta olarak da adlandırılan yörenin köylerinden olan Leftere iki mahalleden oluşuyordu: Büyük Mahalle ve Küçük mahalle. Osmanlı'nın son yıllarına kadar Yunanlılarla birlikte barış ve dostluk içinde yaşayan yerli halk kültürel anlamda birbirlerini etkilemiştir. Bu etkileşim folklor alanında da olmuş ve ortak melodiler kullanmışlardır. Yunanlılara ait olup gırnata ile icra edilen "Kalamatya/Galamatya" bunlardan biridir. Müslüman çalgıcılar Kalamatya'yı öğrenirken Yunanlılar da bize ait bir oyun havasını olan "Takuş" havasını çalıp oynuyorlardı. Kalamatya aynı zamanda "Güzel Gözlü" manasında bir oyun olarak Edirne'ye kadar yaygınlık kazanmış ve zamanla Edirne oyunlarından biri olmuştur. Bu oyunun ezgi kalıbı (*stock melody*) olarak Edirne'de halen yaşatılmakta ve "Ovaya Gel Ovaya" sözleriyle başlayan bir pancar türküsünü bünyesinde barındırmaktadır. Ezgisi Edirne davul–zurnacıları tarafından bilinmekle ve Edirne Halk Oyunları arşiv kayıtlarında olmakla birlikte bizim kaydımız Daireci Fatma Gökeş'ten alınmış olup notası ve sözleri yukarıdadır.

29 – RAMAZAN MANİLERİ

GÜZELÇAMLI RAMAZAN MANİLERİ

Yöre: AYDIN-Kuşadası/Güzelçamlı

Kaynak: Raşat İŞEKEŞ - Güllü İŞEKEŞ

Derleyenler: Mustafa Hoşsu - Toygun DİKMEN
F. Reyhan ALTINAY - Hüseyin YALTIRIK
Derleme Tarihi: 05.12.1998
Notalayan: Hüseyin YALTIRIK

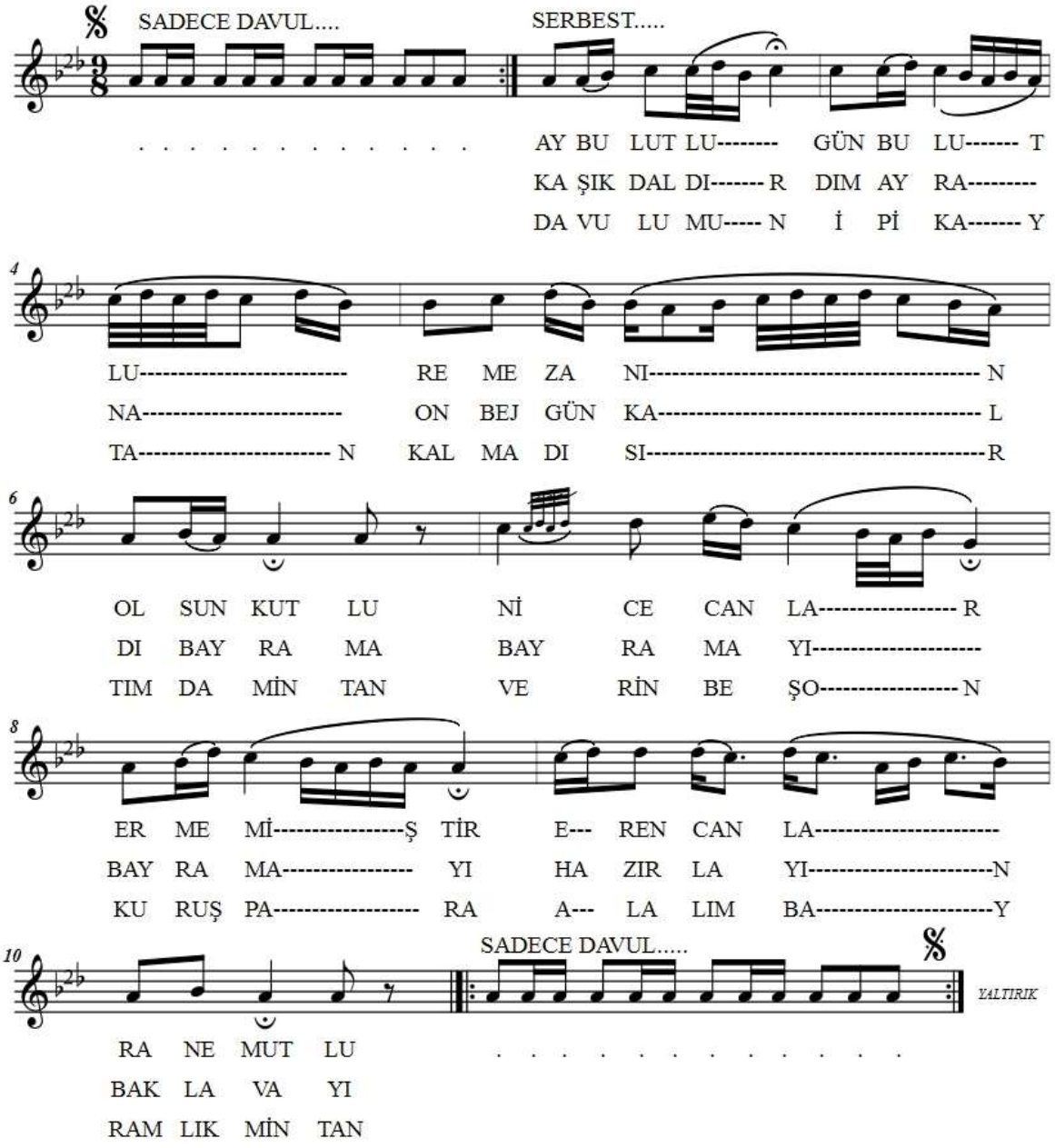

GÜZELÇAMLI RAMAZAN MANİLERİ
-2-

1-
AY BULUTLU GÜN BULUTLU
REMAZANIN OLSUN KUTLU
NİCE CANLAR ERMEMİŞTİR
EREN CANLARA NE MUTLU

2-
KAŞIK DALDIRDIM AYRANA
ONBEJ GÜN KALDI BAYRAMA
BAYRAM AYI BAYRAM AYI
HAZIRLAYIN BAKLAVAYI

3-
DEREDEN TOPLADIM TAŞI
TERZİLER BİÇER KUMAŞI
KALKSANA (MUHTAR) EFENDİ
SENSİN BU KÖYLÜNÜN BAŞI

4-
DAVULUMUN İPİ KAYTAN
KALMADI SIRTIMDA MİNTAN
VERİN BEŞ ON KURUŞ PARA
ALALIM BAYRAMLIK MİNTAN

5-
REMEZAN GELDİ GİDECEK
BİZDE ŞİKÂYET EDECEK
REMEZANI HAK TUTANLAR
DOĞRU CENNETE GİDECEK

6-
REMEZANI AYLEYELİM
AL BOHÇAYA BAYLEYELİM
ELDEN ELE GEZDİRELİM
İMAMA TESLİM EDELİM

REMEZAN: Ramazan
ONBEJ: Onbeş
AYLEYELİM: Aylayalım (Bir aya tamamlayalım)

Sonuç

Bu makalede notaları, sözleri ve bazı notlarla belgelenerek, mübadeleyle Selçuk, Şirince, Kuşadası ve Güzelçamlı'ya getirilen türkülerin, oyun havalarının ve uzun havaların günümüz itibarıyla sayısı yirmi dokuzu bulmuştur. Bunların bazıları TRT Repertuarında mevcut olup bazıları ilk kez burada yayımlanmaktadır. Birçoğu türkülü olan oyun havaları, az da olsa uzun havalarla birlikte Drama–Leftere halk türküleri, yörenin karakteristik yapısını resmeden halk müziği ürünleridir.

Bu türkülerde mübadillerin ağız özellikleri belirgin olarak fark edilmekte ve sözgelimi; "Aşağıya" kelimesi "Aşaaya"; "Yağmur" kelimesi "Yaamur" şeklinde söylenerek kelime içindeki "Ğ" sesi yutulmakta ve hemen önündeki sesli harf uzatılarak söylenmektedir. Ayrıca "Ş" sesi de "J"ye dönüşmektedir söz gelimi "Hoş geldiniz" yerine "Ojgeldiniz", "Yetmiş beş" yerine "Yetmij beş" veya "Kuş geldi" yerine "Kuj geldi" gibi. Bununla beraber, "O" sesi "U" ya dönüşmektedir. "Kova" yerine "Kuva", "Ova" yerine "Uva" denmektedir. "H" sesi kelime başında yutulmakta ve "Hasan" yerine "Asan", "Hayvan" yerine "Ayvan" denmektedir. "H" sesi eğer kelime sonundaysa "F" sesine dönmektedir. Örnek olarak "Salih" yerine "Salif" denmektedir. Türkülerde ayrıca "Mari, Bre vb." yerel sözler de geçmektedir. Rumeli'de ve Anadolu'da yaygın "Ağabey" karşılığında kullanılan "Aga" kelimesi Leftere'de ve Güzelçamlı'da "AGU" olarak söylenmektedir: Kemal Agu, Mehmet Agu vb. Ayrıca, bazı hallerde "Ç" sesi "Ş" sesine dönüşmektedir. Örnek olarak türküde geçen "Yâr sineme yare açtı" derken "Yâr sineme yare aştı" şeklinde söylenmektedir.

Türkülerde "Pirencova, Drama, Muhal, Samakov, Zigoş" gibi köy, kasaba, şehir ile ova, köprü ve dere adları yer almaktadır: Çobanlı Deresi, Zigoş Ovası, Drama Köprüsü gibi. Ağaç, meyve, bitki, çiçek isimleri de doğal olarak bu türkülere yansımıştır: "Ergen, çınar, kavak, meşe vb." bunlara örnektir.

Leftere'den Güzelçamlı'ya mübadil türküleri 'kırık hava ve uzun hava' örneklerinden oluşur. Uzun hava sayısı oldukça azdır; kırık havalarda düzenli usuller (2, 3, 4, 5, 7, 9) olduğu gibi karma usullü (Uzun Hava–Kırık Hava karışık) türkülere az da olsa rastlanmaktadır. Türkülerin şiirsel yapısı genellikle yedi (7) heceli mani ve on bir (11) heceli koşma şeklindedir. Ancak, 15 heceli "Kendim Ettim Kendim Buldum" türküsü gibi farklı hecelerde türkülere de rastlanmaktadır. Leftere'den Güzelçamlı'ya gelen mübadillerin Ramazan manileri daima sekiz heceden oluşmakta ve ezgisi Sabâ dizisinde bir kalıp ezgidir ki, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Türkülerin melodik/ezgisel yapısı, Türk Müziği ses sistemine ve perde yapısına tam bir uyum göstermektedir. Hüseynî, Saba, Hicaz, Çargâh, Rast, Evç vb. dizi ve makamlar türkülerde yer almaktadır. Ritmik yapısı bakımından da Türk Müziği ile tam bir uyum göstermekte "2, 3, 4" zamanlı düzenli ritimlerin yanı sıra, "5, 7, 8, 9" zamanlı aksak ritimler ön planda yer almaktadır.

18.yy.da III. Selim'e atfedilen "Ey Gaziler Yol Göründü" eseri, zaman içerisinde söz–müzik değişikliğine uğrayarak, Selanik ve çevresinde gelinin düğün alayı ile güvey evine getirilmesine eşlik eden çalgıcıların (dairecilerin) dillerinde yerini bulmuştur.

Mübadillerin müziksel pratiklerinde kullandıkları çalgılar genellikle davul–zurna, kaval, daire, toprak dümbelek gibi çalgılardır. Bu çalgılar eşliğinde türküler, oyun havaları ve ramazan manileri seslendirilmiş olup gündelik ve tarıma dayalı işlerde çalgı eşliği olmaksızın ya da evlerde leğen, bakır, çanak çömlek eşlikli söylenen türküler kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Leftere'den Güzelçamlı'ya gelen çalgıcılardan Baba Hasan, köyün zurnacısı olarak çalgıcıların başında gelmektedir. Baba Hasan ve davulcuları Kavas ile Hamit Davulcu, Selanik Leftere'den Akdeniz Vapuruyla 28 Şubat 1924 tarihinde İzmir'e daha sonra Kuşadası–Güzelçamlı'ya yerleşmişlerdir. Köyün davul–zurnacısı olarak düğünlerde, bayramlarda çeşitli şenliklerde, müzikli pratiklerde hizmet vermişlerdir. Bir zaman Güzelçamlı'da ikamet ettikten sonra İzmir'in Selçuk ilçesinin Şirince köyüne taşınmış olup orada vefat etmiştir.

Baba Hasan'ın ustalığı hakkında Daireci Fama Gökeş şu bilgiyi vermiştir:

"Öyle duyardım ben büyüklerden. Baba Hasan'len zurnacılarından Alo'yu, Selanik'te mi Kavala'da mı imtihan yapmışlar sen mi baş ben mi baş diye. Bütün gâvur zurnacılarının önünde. Baba Hasan Alo'dan üstün çıktı. Zurnasına gümüşten bir kuş kondurdular. İhtiyarladıkçe Şirince'ye macır (muhacir) geldi. Ne düğünler yapardı be… Çirkince'nin[2] altını üstüne karıştırıydı. Cigoş Havasını da çalardı. Oynarlardı arka arkaya döne döne… Baba Hasan Kavala taraflarından idi."

Baba Hasan Güzelçamlı'dan Şirince'ye göçünce memleket havalarını diğer mübadiller devam ettirmiştir. Bunlar arasında Selanik'ten İzmir'e gelen Tepecikli Kırço Şaban ve çocukları ile Yılmaz – İsmet Okyay Kardeşler, Menemen'den de Kara Ali Kılgışlıoğlu gibi ustalar sayılabilir.

Leftere'den Güzelçamlı'ya taşınan erkek oyun havaları şunlardır: Kabadayı (Üçayak–Hora), Cigoş (Zigoş–Karşılama), Drama Karşılaması (Karşılama), Hanım Ayşe (Karşılama), Debreli Hasan (Hasancık–Hora), Şirto (Çıksana Takuş'um Balkona–Hora), Patrona[3] (Arnavut Horası), Kasap Havası (Hora) ve benzerleridir.

Leftere'den Güzelçamlı'ya gelen kadın çalgıcılardan Daireci Nebiye Hanım, kızı Daireci Fatma Gökeş ve kızı Ayşe Çekiç çalgılarıyla kadın oyunlarına eşlik etmişlerdir. Fatma Gökeş'in verdiği bilgiye göre annesi Nebiye Hanım bildiği oyun havalarının, türkü ve ezgilerin birçoğunu kayın atası olan zurnacı Hüseyin'den öğrenmiştir. Bunların yanı sıra, Davulcu Hamit'in eşi Nuriye Davulcu ve kızı Mümine Davulcu da Güzelçamlı'da daire çalarak türkülere ve oyun havalarına eşlik etmişlerdir. Öte yandan Ramazan manilerini Leftere'den itibaren kuşaklar boyunca Davulcu Kavas Dayı, sonraları Hüseyin İşekeş[4] daha sonra uzunca bir dönem Hamit Davulcu ve eşi Nuriye Davulcu sonraki kuşak olarak 'Bitirim' lakaplı Reşat İşekeş ve eşi Güllü İşekeş sürdürmüştür. Ayrıca, bazı zamanlar İzmir Selçuk'tan 'Gogo Ali' lakaplı Ali Parlatan ve eşi Ayşe Parlatan Güzelçamlı'da Ramazan manisi söyleme geleneğine katılmışlardır. Günümüzde ise bu görevi Reşat İşekeş'in oğlu Nuri İşekeş ve eşi

[2] O yıllarda Şirince'ye halk ağzında "Çirkince" deniyordu.
[3] Bu oyun havasını Güzelçamlı'da iyi oynayanların başında Durak Üzüm ismi anılmaktadır.
[4] Hüseyin İşekeş vefat edince özel eşyalarından başka sandığından bir de zurna çıkmıştır. Rahmetlinin zurna çaldığı ve lâkabının 'Zunacı Hüseyin' olduğu bilinmektedir. Davulcu Kavas dayının vefatından sonra ihtiyaca binaen Ramazan aylarında halkı sahura kaldırmak için kısa bir dönem bu görevi üstlenmiş olduğu düşünülüyor.

Perihan İşekeş sürdürmektedir. Eskiden Ramazan davulcuları sahur vaktinden önce karanlıkta sırayla kapı kapı gezerek, her kapıda maniler söyleyip canları uyandırırlardı. Bu esnada mutlaka aydınlatma amacıyla bir gece feneri ile bazen saldıran köpeklere karşı bir değnek maniciler tarafından taşınırdı.

Kaynakça

TRT THM Repertuvar Kitabı

Hüseyin YALTIRIK özel arşivi (Kaynak kişilerle yapılan röportajlar, derleme kayıtları)

EKLER

Resim 7. Selçuk'ta Usta Bir Mübadil Daireci: Fatma Gökeş

Resim 8. Daireci Fatma Gökeş'in İzmir Selçuk'taki kabri ve yanı başında kızı Ayşe Çekiç (6 Mayıs 2009)

Resim 9. Hamit Davulcu ve Güzelçamlı mezarlığında yer alan mezarı

Resim 10. Hamit Davulcu ve eşi Nuriye Davulcu

Resim 11. Hamit Davulcu ve eşi Nuriye Davulcu ile akrabalarının yaşadıkları Dere Mahallesi

Resim 12. Şevket Fakçı'nın yaptığı kavallar (dilli düdükler)

TEŞEKKÜR

Bu makalede yer alan fotoğrafların teminine katkılarından dolayı Güzelçamlılı Sayın Sezgin TUNÇAY'a ve Mümine (Davulcu) KURT'a çok teşekkür ederim.

ÖNEMLİ NOT !

“Bu makalede yer alan yazı, fotoğraf, müzik notası ve sair içeriklerin bireysel kullanım dışında izin alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanması, çoğaltılması, nerede ve hangi amaçla olursa olsun yayımlanması ve dağıtılması kesinlikle yasaktır. Bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca yasal işlem yapılacaktır. Makalenin tüm hakları saklıdır.”